

Modificacións da programación

do

Departamento Xeografía e Historia

IES Arcebispo Xelmírez I

SANTIAGO DE COMPOSTELA

CURSO 2022-2023

1ª.- No apartado **1.2. Marco legal** da LOMCE, **elimínase** a referencia á Orde ECD/65/2015, xa que queda **derogada polo Real Decreto 243/2022**, de 5 de abril, polo que se establece a ordenación e as ensinanzas mínimas do bacharelato.

2ª.- No apartado da **LEXISLACIÓN**, **introdúcese**:

Resolución do 26 de maio de 2022 da Secretaría Xeral de Educación de Educación e Formación Profesional, na que se ditan instrucións para o desenvolvemento das ensinanzas de educación infantil, educación primaria, secundaria obrigatoria e bacharelato no curso 2022/23 (DOG do 20/06/2022).

Orde do 27 de decembro de 2022 de modificación da orde do 20 de maio de 2022 pola que aproba o calendario escolar para o curso 2022/23 nos centros docentes sostidos con fondos públicos na Comunidade Autónoma de Galicia, modificou, dun lado, os números 2 e 3 do artigo 10 e o número 1 do artigo 12 da Orde 20 de maio de 2022 e, doutro lado, o número 8 do artigo 7 da O 25 de xaneiro de 2022.

3ª.-No apartado **AVALIACIÓN FINAL ORDINARIA ESO (pax. 9)** **elimínase a frase**” O alumno que teña superada a materia , poderá sumar ata 0,5 puntos máis, facendo actividades de ampliación, entre o periodo que vai desde finais da 3ª avaliación e a nota da avaliación ordinaria”.

4ª.-No referente ao apartado “ ALUMNADO CON NECESIDADES ESPECIFICAS DE APOIO EDUCATIVO E MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE” **inclúese** :

- Os protocolos publicados na web/ [www. edu.xunta.gal/portal/es/diversidadeorientacion](http://www.edu.xunta.gal/portal/es/diversidadeorientacion).
- **Decreto 229/2011 e Orde do 8 de setembro de 2021** que desenvolve este decreto.

5ª.- No apartado **2.1.1. Concreción da contribución ao desenvolvemento das competencias clave**, no segundo curso da ESO, **inclúese**:

o grao mínimo de consecución de cada estándar e a temporalización por estándar de aprendizaxe ou agrupamentos de estándares

XEOGRAFÍA E HISTORIA — 1º CICLO DE ESO: 2º CURSO							
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Temporalización	Grao mínimo de consecución (nivel de logro mínimo para obter una puntuación de 5 sobre 10)	Procedementos e instrumentos de avaliación
Bloque 1. O medio físico							
b e f g	B1.1. Localización. Latitude e lonxitude.	B1.1. Localizar espazos xeográficos e lugares nun mapa ou nunha imaxe de satélite, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	XHB1.1.1. Localiza espazos xeográficos e lugares nun mapa de España e de Galicia, utilizando datos de coordenadas xeográficas.	CAA CMCCT CD	2 sesións	Localizar espazos e lugares nun mapa de España e de Galicia, mediante datos de coordenadas xeográficas.	Observación directa do traballo diario. Análise e valoración de tarefas especialmente creadas para a avaliación. Valoración cuantitativa do avance individual (cualificacións).
b e f g h	B1.2. Características xerais do medio físico de España e de Galicia.	B1.2. Ter unha visión global do medio físico de España e de Galicia, e das súas características xerais.	XHB1.2.1. Enumera e describe as peculiaridades do medio físico español e galego.	CAA CMCCT CD CCL	6 sesións	Coñecer as peculiaridades do medio físico español e galego.	Valoración cualitativa do avance individual (anotacións e puntualizacións).
b e	B1.3. Medio físico de España:	B1.3. Situar no mapa de España as unidades e os	XHB1.3.1. Sitúa nun mapa físico as principais	CAA CMCCT	4 sesións.	Situar nun mapa físico as grandes	

f g h	relevo e hidrografía.	elementos principais do relevo peninsular, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos.	unidades do relevo español.	CD	(do estándar 1.3.1 ao 1.3.2.)	unidades do relevo español.	<p>Avaliación de contidos, probas correspondentes á unidade.</p> <p>Avaliación por competencias, probas correspondentes á unidade.</p> <p>Outros documentos gráficos ou textuais.</p> <p>Proxectos persoais ou de grupo.</p>
			XHB1.3.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de España.	CAA CMCCT CD CCL		Identificar as grandes unidades de relevo nun mapa físico de España.	
b e f g h	B1.4. Medio físico de Galicia: relevo e hidrografía .	B1.4. Situar no mapa de Galicia as unidades e os elementos principais do relevo, así como os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos .	XHB1.4.1. Sitúa nun mapa físico as principais unidades do relevo galego.	CAA CMCCT CD	2 sesións.	Situar nun mapa físico as principais unidades do relevo galego.	
			XHB1.4.2. Describe as unidades de relevo con axuda do mapa físico de Galicia.	CAA CMCCT CD CCL	2 sesións.	Identificar as unidades de relevo no mapa físico de Galicia.	

b e f g h	B1.5. Clima: elementos e factores. Diversidade climática da Península Ibérica e de Galicia.	B1.5. Coñecer e describir os grandes conxuntos bioclimáticos que conforman o espazo xeográfico español e galego.	XHB1.5.1. Localiza nun mapa os grandes conxuntos ou espazos bioclimáticos de España.	CAA CMCCT CD CCL	3 sesións.	Localizar nun mapa os grandes conxuntos bioclimáticos de España.	
			XHB1.5.2. Analiza e compara as zonas bioclimáticas españolas utilizando gráficos e imaxes.	CAA CMCCT CD	3 sesións. (do estándar 1.5.2 ao 1.5.3.)	Comparar as zonas bioclimáticas españolas mediante gráficos e imaxes.	
			XHB1.5.3. Localiza nun mapa os espazos bioclimáticos de Galicia.	CAA CMCCT CD		Localizar nun mapa as variedades bioclimáticas de Galicia.	
b e f g m	B1.6. Diversidade de paisaxes. Zonas bioclimáticas da Península Ibérica e de Galicia.	B1.6. Coñecer os principais espazos naturais de España e de Galicia.	XHB1.6.1. Distingue e localiza nun mapa as paisaxes de España e de Galicia.	CAA CMCCT CD	3 sesións.	Localizar nun mapa as paisaxes naturais de España e de Galicia.	
b e f g h m ñ	B1.7. Medio natural e problemas ambientais en España.	B1.7. Coñecer, describir e valorar a acción do ser humano sobre o ambiente español e galego, e as súas consecuencias.	XHB1.7.1. Realiza procuras en medios impresos e dixitais referidas a problemas ambientais actuais en España e en Galicia, e localiza páxinas e recursos da web directamente	CAA CMCCT CD CCL	3 sesións.	Sintetizar problemas ambientais en España e en Galicia a partir de medios impresos e dixitais.	

			relacionados con eles.				
Bloque 2. O espazo humano							
b c e f g	B2.1. Poboación mundial: modelos demográficos e movementos migratorios.	B2.1. Comentar a información en mapas do mundo sobre a densidade de poboación e as migracións.	XHB2.1.1. Localiza no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas.	CAA CMCCT CSC CD	3 sesións. (do estándar 2.1.1 ao 2.1.2.)	Localizar no mapa mundial os continentes e as áreas máis densamente poboadas.	
			XHB2.1.2. Explica o impacto das ondas migratorias nos países de orixe e nos de acollemento.	CAA CMCCT CSC CD			
b c e f g h	B2.2. Poboación europea: distribución e evolución.	B2.2. Analizar a poboación europea no relativo á súa distribución, evolución e dinámica, e ás súas migracións e políticas de poboación.	XHB2.2.1. Explica as características da poboación europea.	CAA CCL CSC CD	6 sesións. (do estándar 2.2.1 ao 2.2.2.)	Coñecer as características da poboación europea.	
			XHB2.2.2. Compara entre países a poboación europea segundo a súa distribución, a súa evolución e a súa dinámica.	CAA CMCCT CSC CD CCL			
b c e f g h	B2.3. Poboación española: evolución, distribución e dinámica. Movementos	B2.3. Analizar as características da poboación española, a súa distribución, dinámica e evolución, e os	XHB2.3.1. Explica a pirámide de poboación de España e das súas comunidades autónomas.	CAA CMCCT CSC CD CCL	3 sesións. (do estándar 2.3.1 ao 2.3.2.)	Explicar a pirámide de poboación de España e de Galicia.	

	migratorios.	movementos migratorios.	XHB2.3.2. Analiza en distintos medios os movementos migratorios nas últimas tres décadas en España.	CAA CMCCT CSC CD CCL		Sintetizar os movementos migratorios das tres última décadas en España.	
b c e f g h	B2.4. Poboación de Galicia: evolución, distribución e dinámica. Movementos migratorios.	B2.4. Analiza as características da poboación de Galicia, a súa distribución, dinámica e evolución, e os movementos migratorios	XHB2.4.1. Coñece o proceso da emigración galega, as súas etapas e os destinos principais.	CAA CMCCT CSC CD CCL	3 sesións.	Coñecer as principais características da poboación de Galicia.	
b c e f g h	B2.5. Proceso de urbanización no planeta.	B2.5. Sinalar nun mapamundi as grandes áreas urbanas, e identificar e comentar o papel das cidades mundiais como dinamizadoras da economía das súas rexións.	XHB2.5.1. Realiza un gráfico con datos da evolución do crecemento da poboación urbana no mundo.	CAA CMCCT CSC CD CCL	3 sesións. (do estándar 2.5.1 ao 2.5.2.)	Valorar a partir dun gráfico a evolución da poboación urbana mundial.	
			XHB2.5.2. Sitúa no mapa do mundo as vinte cidades máis poboadas, di a que país pertencen e explica a súa posición económica.	CAA CMCCT CSC CD CCL		Situar nun mapa do mundo as cidades máis poboadas.	
b c e f g h	B2.6. A cidade e o proceso de urbanización europeo.	B2.6. Comprender o proceso de urbanización, os seus proles e os seus contrastes en Europa.	XHB2.6.1. Resume elementos que diferencien o urbano e o rural en Europa.	CAA CMCCT CSC CD CCL	3 sesións. (do estándar 2.6.1 ao 2.6.2.)	Diferenciar medio urbano de medio rural.	

			XHB2.6.2. Distingue os tipos de cidades do noso continente.	CAA CMCCT CSC CD CCL		Identificar os tipos de cidades de Europa.	
b c e f g h ñ	B2.7. A cidade e o proceso de urbanización en España e en Galicia.	B2.7. Recoñecer as características das cidades españolas e galegas, e as formas de ocupación do espazo urbano.	XHB2.7.1. Interpreta textos que expliquen as características das cidades de España e de Galicia, axudándose de internet ou de medios de comunicación escrita.	CAA CMCCT CSC CD CCL	3 sesións.	Coñecer características das cidades españolas e galegas.	
b c e f g h m ñ	B2.8. Diversidade de medios naturais en España e en Galicia.	B2.8. Coñecer os principais espazos naturais protexidos a nivel peninsular e insular.	XHB2.8.1. Sítua os parques naturais españois nun mapa, e explica a situación actual dalgúns deles.	CAA CMCCT CSC CD CCL	3 sesións. (do estándar 2.8.1 ao 2.8.2.)	Situar parques naturais nun mapa de España.	
			XHB2.8.2. Elabora gráficos de distinto tipo (lineais, de barra e de sectores) en soportes virtuais ou analóxicos, que reflectan información económica e demográfica de países ou áreas xeográficas a partir dos datos	CAA CMCCT CCL CD		Interpretar gráficos de distinto tipos con información económica e demográfica.	

			elixidos.				
b c e f g h m ñ	B2.9. Paisaxes no territorio español e galego.	B2.9. Identificar as principais paisaxes humanizadas españolas e galegas, e identificalas por comunidades autónomas.	XHB2.9.1. Clasifica as principais paisaxes humanizadas españolas a través de imaxes.	CAA CMCCT CSC CD CCL	2 sesións	Identificar paisaxes humanizadas españolas a partir de imaxes.	
b c e f g h m ñ	B2.10. Principais retos e problemas ambientais en España.	B2.10. Coñecer e analizar os problemas e retos ambientais que afronta España, a súa orixe e as posibles vías para afrontar estes problemas.	XHB2.10.1. Compara paisaxes humanizadas españolas segundo a súa actividade económica.	CAA CMCCT CSC CD CCL	3 sesións	Comparar paisaxes humanizadas españolas en función da súa actividade económica.	
Bloque 3. A historia							
f l ñ	B3.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia.	B3.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou inflúenles.	XHB3.1.1. Identifica elementos materiais, culturais ou ideolóxicos que son herdanza do pasado.	CSC CCEC	3 sesións	Valorar como o pasado pode determinar o presente e os posibles futuros.	
g l ñ	B3.2. Fontes históricas.	B3.2. Identificar, nomear e clasificar fontes históricas, e explicar diferenzas entre interpretacións	XHB3.2.1. Nomea e identifica catro clases de fontes históricas.	CSC CAA	1 sesión. (do estándar 3.2.1 ao 3.2.2.)	Identificar clases de fontes históricas.	
			XHB3.2.2. Comprende que a historia non se pode	CSC CAA		Valorar a importancia das fontes históricas.	

		de fontes diversas.	escribir sen fontes, xa sexan estes restos materiais ou textuais.				
l ñ	B3.3. Cambio e continuidade.	B3.3. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	XHB3.3.1. Ordena temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.	CSC CMCCT	3 sesións. (do estándar 3.3.1 ao 3.3.2.)	Clasificar temporalmente feitos históricos salientables.	
			XHB3.3.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.	CSC CMCCT		Interpretar eixes cronolóxicos e mapas históricos.	
f l ñ	B3.4. Tempo histórico.	B3.4. Entender que os acontecementos e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	XHB3.4.1. Entende que varias culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.	CSC CMCCT	1 sesión	Comprender que varias culturas poden convivir á vez en diferentes lugares.	
l h ñ	B3.5. Vocabulario histórico e artístico.	B3.5. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB3.5.1. Utiliza o vocabulario histórico e artístico imprescindible para cada época.	CSC CCL	3 sesións	Utilizar adecuadamente o vocabulario histórico e artístico de cada época.	
g l	B3.6. Idade Media:	B3.6. Caracterizar a	XHB3.6.1. Utiliza as	CSC CAA	4 sesións	Sintetizar o principal da	

	concepto e as subetapas (alta, plena e baixa Idade Media).	alta Idade Media en Europa e reconecer a dificultade da falta de fontes históricas neste período.	fontes históricas e entende os límites do que se pode escribir sobre o pasado.			Alta Idade Media en Europa.	
a c d g l	B3.7. Caída do Imperio Romano en Occidente: división política e invasións xermánicas. Imperio Bizantino e reinos xermánicos.	3.7. Describir a nova situación económica, social e política dos reinos germánicos.	XHB3.7.1. Compara as formas de vida (en diversos aspectos) do Imperio Romano coas dos reinos xermánicos	CSC CAA	3 sesións	Coñecer o fundamental da caída do Imperio Romano en Occidente e das invasións xermánicas.	
a c d g l	B3.8. Feudalismo.	B3.8. Explicar a organización feudal e as súas consecuencias.	XHB3.8.1. Caracteriza a sociedade feudal e as relacións entre señores e campesiños.	CSC	6 sesións	Explicar a sociedade feudal.	
a c d f h l n	B3.9. Islam. Península Ibérica: invasión musulmá. Evolución de Al-Andalus e dos reinos cristiáns.	B3.9. Analizar a evolución dos reinos cristiáns e musulmáns, nos seus aspectos socioeconómicos, políticos e culturais.	XHB3.9.1. Comprende as orixes do Islam e o seu alcance posterior. XHB3.9.2. Explica a importancia de Al-Andalus na Idade Media.	CSC CCEC CSC CCEC CMCCT CCL	9 sesións. (do estandar 3.9.1 ao 3.9.2.)		
g h l n ñ	B3.10. Reconquista e repoboación .	B3.10. Entender o proceso das conquistas e a repoboación dos reinos cristiáns na Península Ibérica e as	XHB3.10.1. Interpreta mapas que describen os procesos de conquista e repoboación cristiáns na Península	CSC CAA	6 sesións. (do estandar 3.10.1 ao 3.10.2.)	Sintetizar os procesos de reconquista e repoboación dos reinos cristiáns na Península Ibérica.	

		súas relacións con Al-Andalus.	Ibérica. XHB3.10.2. Explica a importancia do Camiño de Santiago.	CSC CCEC CCL		Valorar a importancia do Camiño de Santiago.	
l	B3.11. Expansión comercial e recuperación das cidades. Crise da baixa Idade Media: a 'Peste Negra' e as súas consecuencias.	B3.11. Entender o concepto de crise e as súas consecuencias económicas e sociais.	XHB3.11.1. Comprende o impacto dunha crise demográfica e económica nas sociedades medievais europeas.	CSC	3 sesións	Valorar o concepto de crise e as súas consecuencias económicas e sociais na Idade Media.	
l h n ñ	B3.12. Arte románica, gótica e islámica.	B3.12. Comprender as características e as funcións da arte na Idade Media.	XHB3.12.1. Describe características da arte románica, gótica e islámica.	CSC CCEC CCL	9 sesións.	Identificar características da arte románica, gótica e islámica.	

No apartado **2.2.1. Concreción da contribución ao desenvolvemento das competencias clave**, no cuarto curso da ESO, inclúese:

o grao mínimo de consecución de cada estándar e a temporalización por estándar de aprendizaxe ou agrupamentos de estándares

XEOGRAFÍA E HISTORIA. 4º DE ESO			
--	--	--	--

O b x e c t i v o s	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Com Peten cias clave	Tempora- lización	Grao mínimo de consecución (nivel de logro mínimo para obter una puntuación de 5 sobre 10)
Bloque 1. O século XVIII en Europa ata 1789						
a c d g h l ñ	B1.1. Século XVIII en Europa: do feudalismo ao absolutismo e o parlamentarismo das minorías . Francia, Inglaterra, España e Galicia.	B1.1. Explicar as características do Antigo Réxime nos seus sentidos político, social e económico.	XHB1.1.1. Establece, a través da análise de textos, a diferenza entre o Absolutismo e o Parlamentarismo.	CSC CAA CCL	3 sesións. (do estándar 1.1.1 ao 1.1.2.)	Distinguir entre absolutismo e parlamentarismo.
			XHB1.1.2. Distingue conceptos históricos como Antigo Réxime e Ilustración.	CSC CAA CCL		Coñecer e utilizar o vocabulario dos conceptos históricos do tema.
f h l n ñ	B1.2. Ilustración.	B1.2. Coñecer o alcance da Ilustración como novo movemento cultural e social en Europa e en América.	XHB1.2.1. Describe as características da cultura da Ilustración e as implicacións que ten nalgunhas monarquías.	CSC CCEC CCL	2 sesións	Comprender as características da cultura da Ilustración e as súas repercusións.

f g l n	B1.3. Arte e ciencia en Europa no século XVIII.	B1.3. Coñecer os avances da Revolución Científica desde os séculos XVII e XVIII.	XHB1.3.1. Aprecia os avances científicos e a súa aplicación á vida diaria, e contextualiza o papel dos científicos na súa propia época.	CSC CMCCT CAA	2 sesións	Valorar os Avances científicos dos séculos XVII e XVIII.
			XHB1.3.2. Comprende as implicacións do empiricismo e o método científico nunha variedade de áreas.	CSC CMCCT	2 sesións	Comprender as implicacións do método científico.
Bloque 2. A era das revolucións liberais						
a c d g h l	B2.1. Revolucións burguesas nos séculos XVIII e XIX: bases ideolóxicas (liberalismo, nacionalismo e rexionalismo), económico	B2.1. Comprender o alcance e as limitacións dos procesos revolucionarios dos séculos XVIII e XIX.	XHB2.1.1. Sopese as razóns dos revolucionarios para actuar como o fixeron.	CSC CAA CCL	6 sesións. (do estándar 2.1.1 ao 2.1.2.)	Valorar as razóns dos revolucionarios da época histórica.
			XHB2.1.2. Recoñece, mediante a análise de fontes de diversas épocas, o valor destas non só como información senón tamén	CSC CAA CCL		Identificar o valor das fontes históricas.

	cas e sociais; principais consecuencias.		como evidencia para os/as historiadores/as.			
a c d g h l ñ	B2.2. Revoluções burguesas nos séculos XVIII e XIX: periodización e feitos principais. Restauración. Procesos unificadores e independentistas. O caso español	B2.2. Identificar os principais feitos das revolucións liberais burguesas en Europa e América nos séculos XVIII e XIX.	XHB2.2.1. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX, acudindo a explicacións causais, e sinala os proles e os contras.	CSC CAA CCL	6 sesións (do estándar 2.2.1 ao 2.2.3.)	Sintetizar o principal das revolucións burguesas da primeira metade do século XIX.
			XHB2.2.2. Redacta unha narrativa sintética cos principais feitos dalgunha das revolucións burguesas do século XVIII, acudindo a explicacións causais, e indica os proles e os contras.	CSC CAA CCL		Sintetizar os principais feitos das revolucións liberais do século XVIII.
			XHB2.2.3. Discute as implicacións da violencia empregando diversos tipos de fontes.	CSC CAA CCL		Valorar as implicacións da violencia a partir de diversas fontes.
Bloque 3. A Revolución Industrial						

f g h l	B3.1. Revolución Industrial: concepto; factores económicos, sociais e ideolóxicos que a fan posible.	B3.1. Describir os feitos salientables da Revolución Industrial e o seu encadeamento causal.	XHB3.1.1. Analiza os proles e os contrastes da primeira Revolución Industrial en Inglaterra.	CSC CAA CCL	3 sesións	Definir o concepto de Revolución Industrial.
g h l	B3.2. Revolución Industrial: desde Gran Bretaña ao resto de Europa.	B3.2. Analizar as vantaxes e os inconvenientes de ser un país pioneiro nos cambios.	XHB3.2.1. Analiza e compara a industrialización de diferentes países de Europa, América e Asia, nas súas distintas escalas temporais e xeográficas. XHB3.2.2. Compara o proceso de industrialización en Inglaterra e nos países nórdicos.	CSC CAA CCL CSC CAA CCL	3 sesións. (do estándar 3.2.1 ao 3.2.2.)	Comparar a industrialización en diferentes países nas súas escalas temporais e xeográficas.
a c d h l m	B3.3. Consecuencias da Revolución Industrial. Movemento obreiro (orixes, ideoloxías e formas	B3.3. Entender o concepto de progreso, e os sacrificios e os avances que leva consigo.	XHB3.3.1. Explica a situación laboral feminina e infantil nas cidades industriais.	CSC CSIEE CCL	2 sesións	Explicar as condicións de traballo de mulleres e nenos nos inicios da industrialización.

	de organización).					
l ñ	B3.4. Discusión en torno ás características da industrialización en España e Galicia: éxito ou fracaso?	B3.4. Analizar a evolución dos cambios económicos en España e en Galicia, a raíz da industrialización parcial do país.	XHB3.4.1. Especifica algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España.	CSC	2 sesións	Coñecer algunhas repercusións políticas como consecuencia dos cambios económicos en España.
g l m	B3.5. A ciencia no século XIX.	B3.5. Coñecer os principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX, e a súa relación coas revolucións industriais	XHB3.5.1. Elabora un eixe cronolóxico, diacrónico e sincrónico, cos principais avances científicos e tecnolóxicos do século XIX.	CSC CAA CMCCT	2 sesións	Identificar os principais avances científico–tecnolóxicos do século XIX.
Bloque 4. O Imperialismo do século XIX e a I Guerra Mundial						
g h l	B4.1. O imperialismo no século XIX: concepto .	B4.1. Identificar as potencias imperialistas e a repartición de poder económico e político no mundo no derradeiro cuarto do século XIX e no principio do XX.	XHB4.1.1. Explica razoadamente que o concepto imperialismo reflicte unha realidade que influirá na xeopolítica mundial e nas relacións económicas transnacionais.	CSC CAA CCL	3 sesións. (do estándar 4.1.1 ao 4.1.2.)	Explicar o concepto de imperialismo de finais do século XIX e a súa influencia na relacións políticas e económicas internacionais.
			XHB4.1.2. Elabora discusións	CSC CAA CCL		Valorar o eurocentrismo e a globalización.

			sobre eurocentrismo e a globalización.			
g l	B4.2. Imperialismo: causas, desenvolvemento e consecuencias.	B4.2. Establecer xerarquías causais (aspecto e escala temporal) da evolución do imperialismo.	XHB4.2.1. Sabe reconecer cadeas e interconexións causais entre colonialismo, imperialismo e a Gran Guerra de 1914.	CSC CAA	3 sesións	Coñecer as causas do imperialismo e as súas consecuencias.
g h l	B4.3. Causas e consecuencias da Gran Guerra (1914-1919) ou I Guerra Mundial.	B4.3. Coñecer os principais acontecementos da Gran Guerra, as súas interconexións coa Revolución Rusa e as consecuencias dos tratados de Versalles.	XHB4.3.1. Diferenza os acontecementos dos procesos, nunha explicación histórica, da I Guerra Mundial.	CSC CAA	6 sesións. (do estándar 4.3.1 ao 4.3.3.)	Coñecer as causas da I Guerra Mundial.
			XHB4.3.2. Analiza o novo mapa político de Europa.	CSC CAA		Analizar o novo mapa europeo froito dos tratados de paz.
			XHB4.3.3. Describe a derrota de Alemaña desde a súa propia perspectiva e desde a dos aliados.	CSC CAA CCL		Valorar a derrota de Alemaña dende a súa propia perspectiva e dende a dos aliados.
a c d g h l	B4.4. Revolución Rusa.	B4.4. Esquematzar a orixe, o desenvolvemento e as consecuencias da Revolución Rusa.	XHB4.4.1. Contrasta algunhas interpretacións do alcance da Revolución Rusa na súa	CSC CAA CCL	3 sesións	Sintetizar a orixe, desenvolvemento e consecuencias da Revolución Rusa.

			época e na actualidade.			
ghln	B4.5. A arte no século XIX.	B4.5. Relacionar movementos culturais como o romanticismo, en distintas áreas, e recoñecer a orixinalidade de movementos artísticos como o impresionismo, o expresionismo e outros "ismos" en Europa.	XHB4.5.1. Comenta analiticamente cadros, esculturas e exemplos arquitectónicos da arte do século XIX.	CSC CAA CCL CCEC	3 sesións. (do estándar 4.5.1 ao 4.5.2.)	Comentar obras significativas da arte do século XIX.
			XHB4.5.2. Compara movementos artísticos europeos e asiáticos.	CSC CAA CCL CCEC		Comparar movementos artísticos europeos e asiáticos.
Bloque 5. A época de entreguerras (1919-1945)						
ghl	B5.1. Período de entreguerras: do final da Gran Guerra ao crac do 29 e a Gran Depresión.	B5.1. Coñecer e comprender os acontecementos, os feitos e os procesos máis importantes do período de entreguerras, e a súa conexión co presente, e estudar a xerarquía causal nas explicacións históricas sobre esta época.	XHB5.1.1. Analiza interpretacións diversas de fontes históricas e historiográficas de distinta procedencia.	CSC CAA CCL	6 sesións. (do estándar 5.1.1 ao 5.1.3.)	Coñecer acontecementos, feitos e procesos máis importantes do período de Entreguerras.
			XHB5.1.2. Relaciona algunhas cuestións concretas do pasado co presente e as posibilidades do futuro, como o alcance das crises financeiras de 1929 e de 2008.	CSC CAA		Relacionar algunhas cuestións concretas do pasado co presente e o futuro, como é o alcance das crises de 1929 e 2008.
			XHB5.1.3. Discute as	CSC CAA		Valorar as circunstancias da loita polo su-

			circunstancias da loita polo sufraxio da muller.	CCL		fraxio feminino.
a c d h l	B5.2. Fascismo italiano e nazismo alemán.	B5.2. Analizar as causas do auxe dos fascismos en Europa.	XHB5.2.1. Explica diversos factores que fixeron posible o auxe do fascismo en Europa.	CSC CCL	3 sesións	Explicar as causas do auxe do fascismo en Europa.
a c d g h l	B5.3. II República española e a Guerra Civil.	B5.3. Coñecer as tensións que levaron en España á proclamación da II República e ao estoupido da Guerra Civil	XHB5.3.1. Explica as principais reformas durante a II República española, e reaccións a elas.	CSC CCL	9 sesións. (do estándar 5.3.1 ao 5.3.2.)	Coñecer as principais tensións que levaron á proclamación da II República en España e os acontecementos que se sucederon.
			XHB5.3.2. Explica as causas da Guerra Civil española no contexto europeo e internacional.	CSC CAA CCL		Explicar as causas da Guerra Civil española, tendo en conta o contexto internacional.
Bloque 6. As causas e consecuencias da II Guerra Mundial (1939-1945)						
g l	B6.1. Orixe da II Guerra Mundial.	B6.1. Coñecer as causas da II Guerra Mundial.	XHB6.1.1. Recoñece a xerarquía causal (diferente importancia dunhas causas ou outras segundo as narrativas).	CSC CAA	3 sesións	Coñecer as causas da II Guerra Mundial e valorar a diferente importancia dunhas causas ou outras.
g h l	B6.2. Desenvolvemento da II	B6.2. Coñecer os principais feitos da II Guerra	XHB6.2.1. Sitúa nun mapa as fases do conflito.	CSC CAA	2 sesións.	Identificar nun mapa as fases do conflito.

	Guerra Mundial: extensión, fases, formas de guerra e principais consecuencias.	Mundial, diferenciar as escalas xeográficas nesta guerra (europea e mundial) e entender o concepto de guerra total.	XHB6.2.2. Dá unha interpretación de por que rematou antes a guerra europea que a mundial.	CSC CAA CCL	2 sesións	Valorar por que rematou antes a guerra en Europa.
			XHB6.2.3. Elabora unha narrativa explicativa das causas e as consecuencias da II Guerra Mundial, a distintos niveis temporais e xeográficos.	CSC CAA CCL	2 sesións	Explicar as causas e as consecuencias da II Guerra Mundial a distintos niveis temporais e xeográficos.
ad	B6.3. O Holocausto.	B6.3. Entender o contexto en que se desenvolveu o Holocausto na guerra europea e as súas consecuencias.	XHB6.3.1. Recoñece a significación do Holocausto na historia mundial.	CSC	3 sesións	Valorar o significado do Holocausto na historia mundial.
gh	B6.4. Nova xeopolítica mundial: Guerra Fría e plans de reconstrución posbélica.	B6.4. Comprender o concepto de Guerra Fría no contexto de despois de 1945, e as relacións entre os dous bloques, os EEUU e a URSS.	XHB6.4.1. Utilizando fontes históricas e historiográficas, explica algúns dos conflitos enmarcados na época da Guerra Fría.	CSC CAA CCL	3 sesións	Analizar os principais conflitos da época da Guerra Fría.
			XHB6.4.2. Describe as consecuencias da guerra de Vietnam.	CSC CAA CCL	3 sesións	Sintetizar as consecuencias da guerra de Vietnam.
adg	B6.5. Procesos de descolon	B6.5. Organizar os feitos máis importantes da descolonización	XHB6.5.1. Describe os feitos relevantes do	CSC CCL	3 sesións (do estándar 6.5.1 ao 6.5.2.)	Sintetizar os feitos relevantes do proceso descolonizador.

h l	ización en Asia e África.	n de posguerra no século XX e comprender os límites da descolonización e da independencia nun mundo desigual.	proceso descolonizador.			
			XHB6.5.2. Distingue entre contextos diferentes do mesmo proceso, por exemplo, África subsahariana (anos 50 e 60) e a India (1947).	CSC CAA		Distinguir contextos diferentes da descolonización (África subsahariana/India).
Bloque 7. A estabilización do Capitalismo e o illamento económico do bloque soviético						
a d g h l	B7.1. Evolución dos bloques soviético e capitalist a. O "Welfare State".	B7.1. Entender os avances económicos dos réximes soviéticos e os perigos do seu illamento interno, así como os avances económicos do "Welfare State" en Europa.	XHB7.1.1. Explica os avances dos réximes soviéticos e do "Welfare State" en Europa.	CSC CAA CCL	3 sesións. (do estándar 7.1.1 ao 7.1.2.)	Coñecer a evolución do réxime soviético e do Estado do benestar en Europa.
			XHB7.1.2. Recoñece os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.	CSC		Valorar os cambios sociais derivados da incorporación da muller ao traballo asalariado.
f g h l m	B7.2. Crise do petróleo (1973).	B7.2. Comprender o concepto de crise económica e a súa repercusión mundial nun caso concreto.	XHB7.2.1. Compara a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.	CSC CAA CCL	3 sesións	Comparar a crise enerxética de 1973 coa financeira de 2008.
a c d g	B7.3. Ditadura de Franco en	B7.3. Explicar as causas de que se establecera unha ditadura en España tras	XHB7.3.1. Coñece a situación da posguerra e a represión en	CSC	2 sesións	Coñecer os trazos fundamentais da ditadura franquista.

h l ñ	España.	a Guerra Civil, e como foi evolucionando esa ditadura desde 1939 a 1975.	España, así como as fases da ditadura de Franco			
			XHB7.3.2. Discute como se entende en España e en Europa o concepto de memoria histórica	CSC CAA CCL	2 sesións	Valorar o concepto de memoria histórica en España e en Europa.
Bloque 8. O mundo recente entre os séculos XX e XXI						
a d g l	B8.1. Formas económicas e sociais do capitalismo no mundo.	B8.1. Interpretar procesos a medio prazo de cambios económicos, sociais e políticos a nivel mundial.	XHB8.1.1. Interpreta o renacemento e o declive das nacións no novo mapa político europeo desa época	CSC CAA	2 sesións. (do estándar 8.1.1 ao 8.1.2.)	Interpretar os cambios no novo mapa político europeo.
			XHB8.1.2. Comprende os proles e contras do estado do benestar.	CSC		Comprender proles e contras do Estado do benestar.
a d g h l	B8.2. Colapso dos réximes soviéticos e as súas consecuencias.	B8.2. Coñecer as causas e as consecuencias inmediatas do colapso da URSS e outros réximes socialistas.	XHB8.2.1. Analiza aspectos políticos, económicos e culturais dos cambios producidos tralo colapso da URSS.	CSC CAA CCL	2 sesións	Coñecer causas do colapso da URSS e consecuencias inmediatas.
a c d g h l ñ	B8.3. Transición política en España: da ditadura á	B8.3. Coñecer os principais feitos que conduciron ao cambio político e social en España despois de 1975, e sopesar	XHB8.3.1. Compara interpretacións sobre a Transición española nos anos setenta do século XX e na	CSC CAA CCL	2 sesións	Comparar a interpretación da Transición política española nos anos 70 do século XX e na actualidade.

democracia (1975-1982).	distintas interpretacións sobre ese proceso.	actualidade.			
		XHB8.3.2. Enumera e describe algúns dos principais fitos que deron lugar ao cambio na sociedade española da transición: coroación de Xoán Carlos I, lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, apertura de Cortes Constituíntes, aprobación da Constitución de 1978, primeiras eleccións xerais, creación do Estado das autonomías, etc.	CSC CCL	1 sesión	Precisar os principais feitos da Transición española.
		XHB8.3.3. Analiza o problema do terrorismo en España durante esta etapa (ETA, GRAPO, Terra Lliure, etc.): a xénese e a historia das organizacións terroristas, a aparición dos primeiros movementos	CSC CAA CCL	1 sesión	Analizar e valorar o problema do terrorismo en España durante a Transición.

			asociativos en defensa das vítimas, etc.			
a c d g h l	B8.4. Camiño cara a Unión Europea: desde a unión económica a unha futura unión política supranacional.	B8.4. Entender a evolución da construción da Unión Europea.	XHB8.4.1. Discute sobre a construción da Unión Europea e do seu futuro.	CSC CAA CCL	3 sesións	Comprender a evolución da construción da Unión Europea e valorar o seu futuro.
Bloque 9. A Revolución Tecnolóxica e a globalización a finais do século XX e principio do XXI						
e g h l	B9.1. A globalización económica: concepto e características.	B9.1. Definir a globalización e identificar algúns dos seus factores.	XHB9.1.1. Procura na prensa novas dalgún sector con relacións globalizadas, e elabora argumentos a favor e en contra.	CSC CD CCL CAA CSIEE	3 sesións. (do estándar 9.1.1 ao 9.1.2.)	Definir e caracterizar a globalización.
			XHB9.1.2. Elabora discusións sobre o eurocentrismo e a globalización.	CSC CAA CCL		
e f g h l	B9.2. Papel da Revolución Tecnolóxica na globalización.	B9.2. Identificar algúns dos cambios fundamentais que supón a Revolución Tecnolóxica.	XHB9.2.1. Analiza algunhas ideas de progreso e retroceso na implantación das recentes tecnoloxías da	CSC CAA CCL CD	1 sesión	Identificar os principais cambios que supón a revolución tecnolóxica.

			información e da comunicación, a distintos niveis xeográficos.			
eghlmñ	B9.3. Consecuencias da globalización. Relacións interrexionais; focos de conflito.	B9.3. Recoñecer o impacto destes cambios a nivel local, autonómico, estatal e global, previndo posibles escenarios máis e menos desexables de cuestións ambientais transnacionais, e discutir as novas realidades do espazo globalizado.	XHB9.3.1. Crea contidos que inclúen recursos como textos, mapas e gráficos, para presentar algún aspecto conflitivo das condicións sociais do proceso de globalización.	CSC CD CAA CCL CMCCT CSIEE	2 sesións	Identificar consecuencias da globalización.
Bloque 10. A relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía						
ghlmñ	B10.1. Relación entre o pasado, o presente e o futuro a través da historia e a xeografía.	B10.1. Recoñecer que o pasado non está "morto e enterrado", senón que determina o presente e os posibles futuros e espazos, ou influéneles.	XHB10.1.1. Formula posibles beneficios e desvantaxes para as sociedades humanas e para o medio natural dalgunhas consecuencias do quecemento global, como o desxeo do Báltico.	CSC CMCCT CAA CCL	1 sesión	Valorar posibles beneficios e desvantaxes do quecemento global.
			XHB10.1.2. Sopesa como unha Europa	CSC CAA	1 sesión	Valorar como dunha Europa en guerra se chegou a unha

			<p>en guerra durante o século XX pode chegar a unha unión económica e política no século XXI.</p>			<p>unión económica e política.</p>
			<p>XHB10.1.3. Compara (nun aspecto ou en varios) as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica de finais do século XX e principio do XXI.</p>	<p>CSC CMCCT CAA</p>	<p>1 sesión</p>	<p>Comparar as revolucións industriais do século XIX coa revolución tecnolóxica actual.</p>
f l ñ	B10.2. Cambio e continuidade.	B10.2. Explicar as características de cada tempo histórico e certos acontecementos que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia, diferenciando períodos que facilitan o seu estudo e a súa interpretación.	<p>XHB10.2.1. Ordena temporalmente e algúns feitos históricos e outros feitos salientables, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade.</p>	<p>CSC CMCCT</p>	<p>3 sesións</p>	
			<p>XHB10.2.2. Realiza diversos tipos de eixes cronolóxicos e mapas históricos.</p>	<p>CSC CMCCT</p>	<p>3 sesións</p>	
f l ñ	B10.3. Tempo histórico	B10.3. Entender que os acontecementos	<p>XHB10.3.1. Entende que varias</p>	<p>CSC CMCCT</p>	<p>3 sesións</p>	

		s e os procesos ocorren ao longo do tempo e á vez no tempo (diacronía e sincronía).	culturas convivían á vez en diferentes enclaves xeográficos.			
h l ñ	B10.4. Vocabulario histórico e artístico: Idade Contemporánea.	B10.4. Utilizar o vocabulario histórico e artístico con precisión, inseríndoo no contexto adecuado.	XHB10.4.1. Utiliza con fluidez e precisión o vocabulario histórico e artístico necesario.	CSC CCL	6 sesións	Utilizar adecuadamente o vocabulario histórico e artístico.

No apartado **3.1.1.2. Concreción da contribución ao desenvolvemento das competencias clave**, en Historia de España de 2º de Bacharelato, **inclúese**:

o grao mínimo de consecución de cada estándar e a temporalización por estándar de aprendizaxe ou agrupamentos de estándares.

HISTORIA DE ESPAÑA. 2º DE BACHARELATO						
	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias clave	Temporalización	Grao mínimo de consecución (nivel de logro mínimo para obter una puntuación de 5 sobre 10)
	Bloque 0: Como se escribe a Historia. Criterios comúns					
d e g	B0.1. Método histórico. Fontes e	B0.1. Localizar fontes primarias (históricas) e	HEB0.1.1. Procura información de	CCL CD CAA	Unha sesión de clase e durante	Buscar información nas fontes históricas e extraer o

h i l m	perspectivas .	secundarias (historiográficas) en bibliotecas, internet, etc., e extraer información salientable sobre o tratado, valorando criticamente a súa fiabilidade.	interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística dun personaxe historicamente salientable, un feito ou un proceso histórico, e elabora unha breve exposición.	CSC CSIEE CCEC	todo o curso a medida que xurda ao longo do estudo da materia.	que interesa en cada caso.
d e h i l	B0.2. Análise e comentario de fontes.	B0.2. Elaborar mapas e liñas de tempo, localizando as fontes adecuadas, utilizando os datos proporcionados ou servíndose dos coñecementos xa adquiridos.	HEB0.2.1. Representa unha liña do tempo situando nunha ringleira os principais acontecementos relativos a determinados feitos ou procesos históricos.	CCL CAA CSC	Unha sesión de clase e durante todo o curso a medida que xurda ao longo do estudo da materia.	Elaborar mapas e liñas de tempo a partir das fontes ou datos proporcionados.
h i l	B0.3. Utilidade das fontes.	B0.3. Comentar e interpretar fontes primarias (históricas) e secundarias (historiográficas), relacionando a súa información cos coñecementos previos.	HEB0.3.1. Responde a cuestións propostas a partir de fontes históricas e historiográficas .	CMCCT CAA CSC	Unha sesión de clase e durante todo o curso a medida que xurda ao longo do estudo da materia.	Analizar e comentar feitos históricos a partir das fontes históricas.
d e h i l	B0.4. Mapas e liñas do tempo.	B0.4. Recoñecer a utilidade das fontes para o/a historiador/a, á parte da súa fiabilidade.	HEB0.4.1. Distingue o carácter das fontes históricas non só como información, senón tamén como proba para responder ás preguntas que se	CMCCT CAA CSC	Unha sesión de clase e durante todo o curso a medida que xurda ao longo do estudo da materia.	Valorar a utilidade e importancia das fontes.

			formulan os/as historiadores/as.			
	Bloque 1. A Península Ibérica desde os primeiros humanos ata a desaparición da monarquía Visigoda (711)					
de h i l n p	B1.1. Da prehistoria á monarquía visigoda: prehistoria (evolución do Paleolítico ao Neolítico; pintura cantábrica e levantina; importancia da metalurxia); configuración das áreas celta e ibérica (Tartesos, indoeuropeos e colonizadores orientais; cultura castrexa); Hispania romana (conquista e romanización da Península; legado cultural romano; exemplo galego); monarquía visigoda (ruralización da	B1.1. Explicar as características dos principais feitos e procesos históricos da Península Ibérica ata a desaparición da monarquía visigoda, e identificar as súas causas e consecuencias.	HEB1.1.1. Explica as diferenzas entre a economía e a organización social do Paleolítico e do Neolítico, e as causas do cambio.	CCL CCS	1 sesión ata o estándar 1.1.3.	Sintetizar as diferenzas entre o Paleolítico e o Neolítico.
			HEB1.1.2. Identifica as diferenzas entre unha imaxe de pintura cantábrica e outra de pintura levantina.	CCEC		Diferenciar entre una imaxe de pintura cantábrica e outra levantina.
			HEB1.1.3. Describe os avances no coñecemento das técnicas metalúrxicas e explica as súas repercusións.	CCL CMCCT CSC		Coñecer os avances da metalurxia e explicar as súas consecuencias.
			HEB1.1.4. Resume as características principais do reino de Tartesos e cita as fontes históricas para o seu coñecemento.	CCL CAA CSC		1 sesión desde o estándar 1.1.4. ata 1.1.6.
			HEB1.1.5. Explica o diferente nivel	CCL CSC CCEC		Distinguir o diferente nivel de desenvolvemento das áreas céltica e ibérica.

economía; poder da Igrexa e a nobreza).		de desenvolvemento das áreas celta e ibérica en vésperas da conquista romana en relación coa influencia recibida dos indoeuropeos, o reino de Tartesos e os colonizadores fenicios e gregos.			
	HEB1.1.6.	Debuxa un mapa esquemático da Península Ibérica e delimita nel as áreas ibérica e celta.	CAA CSC		Analizar un mapa das áreas ibérica e celta.
	HEB1.1.7.	Define o concepto de romanización e describe os medios empregados para levala a cabo.	CCL CSC CCEC	1 sesión do estandar 1.1.7 ata 1.1.8.	Definir o concepto de romanización.
	HEB1.1.8.	Compara o ritmo e grao de romanización dos territorios peninsulares.	CCL CSC CCEC		Comparar o diferente grao de romanización na Península Ibérica.
	HEB1.1.9.	Resume as características da monarquía visigoda e explica por que alcanzou tanto poder a igrexa e a nobreza.	CCL CSC	1 sesión do estandar 1.1.9. ao estandar 1.1.12.	Sintetizar os trazos da monarquía visigoda.

			HEB1.1.10. Procura información de interese (en libros e internet) sobre o mantemento cultural e artístico do legado romano na España actual, e elabora unha breve exposición.	CCL CD CAA CSIEE CCEC		Buscar información e expoñer brevemente o legado romano na España actual.
			HEB1.1.11. Representa unha liña do tempo desde 250 a.C. ata 711 d.C., e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC		Analizar unha liña do tempo dende a Prehistoria ata a fin da monarquía visigoda.
			HEB1.1.12. Partindo de fontes historiográficas, responde a cuestións ou situacións.	CCL CSC		
Bloque 2. A Idade Media: tres culturas e un mapa político en constante cambio (711-1474)						
de hi n	B2.1. Al-Andalus: conquista musulmá da Península; evolución política de Al-Andalus; revitalización económica e urbana; estrutura social;	B2.1. Explicar a evolución dos territorios musulmáns na Península, describindo as súas etapas políticas e os cambios económicos, sociais e culturais que introduciron.	HEB2.1.1. Explica as causas da invasión musulmá e da súa rápida ocupación da Península.	CCL CSC	1 sesión desde o estándar 2.1.1. ao estándar 2.1.4.	Identificar as causas da invasión musulmá e da rápida ocupación da Península.
			HEB2.1.2. Representa unha liña do tempo desde 711 ata 1474 e sitúa nunha	CMCCT CAA CSC		Analizar e comparar nunha liña do tempo os feitos principais acontecidos en Al-Andalus e nos reinos cristiáns.

	relixión, cultura e arte.		ringleira os principais acontecementos relativos a Al-Andalus e noutra os relativos aos reinos cristiáns.			
			HEB2.1.3. Describe a evolución política de Al-Andalus.	CCL CSC		Coñecer a evolución política de Al-Andalus.
			HEB2.1.4. Resume os cambios económicos, sociais e culturais introducidos polos musulmáns en Al-Andalus.	CCL CSC CCEC		Sintetizar os principais cambios operados en Al-Andalus.
d e h i p	B2.2. Os reinos cristiáns do século XIII ao XV: evolución política; nacemento das Cortes. Os reinos cristiáns na baixa Idade Media (séculos XIV e XV); diferen te evolución e organizació n política das coroas de Castela, Aragón e Navarra. Proceso de reconquista	B2.2. Explicar a evolución e configuración política dos reinos cristiáns, en relación co proceso de reconquista e o concepto patrimonial da monarquía.	HEB2.2.1. Describe as grandes etapas e as causas xerais que conducen ao mapa político da Península Ibérica ao remate da Idade Media.	CCL CSC	1 sesión desde o estandar 2.2.1 ao estandar 2.2.4.	Describir as etapas e causas que conducen ao mapa político da Península ao remate da Idade Media.
			HEB2.2.2. Explica a orixe das Cortes nos reinos cristiáns e as súas principais funcións.	CCL CSC		Coñecer a orixe e principais funcións das Cortes nos reinos cristiáns.
			HEB2.2.3. Compara a organización política da coroa de Castela, a de Aragón e o reino de	CCL CAA CSC		Comparar a organización política dos diversos reinos ao remate da Idade Media.

	e repoboación		Navarra ao remate da Idade Media.			
			HEB2.2.4. Comenta o ámbito territorial e as características de cada sistema de repoboación, así como as súas causas e as súas consecuencias.	CCL CAA CSC		Explicar ámbito territorial e características de cada sistema de repoboación.
d e h i p	B2.3. Os reinos cristiáns na Idade Media: réxime señorial e sociedade estamental. Tensións sociais.	B2.3. Diferenciar as tres grandes fases da evolución económica dos reinos cristiáns durante toda a Idade Media (estancamento, expansión e crise), e sinalar os seus factores e as súas características.	HEB2.3.1. Describe as grandes fases da evolución económica dos territorios cristiáns durante a Idade Media.	CCL CSC	2 sesións desde o estándar 2.3.1 ao estándar 2.5.2.	Sintetizar as grandes fases da evolución económica dos territorios cristiáns durante a Idade Media.
d e h i p	B2.4. Os reinos cristiáns na Idade Media: do estancamento á expansión económica. Crises agraria e demográfica.	B2.4. Analizar a estrutura social dos reinos cristiáns e describir o réxime señorial e as características da sociedade estamental.	HEB2.4.1. Explica a orixe e as características do réxime señorial e a sociedade estamental no ámbito cristián.	CCL CMCCT CSC		Comprender orixe e características do réxime señorial e da sociedade estamental nos reinos cristiáns.
d e g h m	B2.5. O Camiño de Santiago. Unha cultura plural:	B2.5. Describir as relacións culturais de cristiáns, musulmáns e xudeus, e especificar as súas	HEB2.5.1. Describe o labor dos centros de tradución.	CCL CSC CCEC		Sintetizar as interrelacións cristiáns, musulmáns e xudeus.
			HEB2.5.2.	CCL		Elaborar e expoñer

n p	cristiáns, musulmáns e xudeus. Manifestacións artísticas.	colaboracións e as influencias mutuas.	Procura información de interese (en libros e internet) sobre a importancia cultural e artística do Camiño de Santiago, e elabora unha breve exposición.	CD CAA CSIEE CCEC		unha síntese sobre a importancia cultural e artística do Camiño de Santiago.
Bloque 3. A formación da monarquía hispánica e a súa expansión mundial (1474-1700)						
d e h i p	B3.1. Os Reis Católicos: unión dinástica de Castela e Aragón; reorganización do Estado; política relixiosa; conquista de Granada; descuberta de América; incorporación de Navarra; relacións con Portugal.	B3.1. Analizar o reinado dos Reis Católicos como unha etapa de transición entre a Idade Media e a Idade Moderna, e identificar as reminiscencias medievais e os feitos salientables que abren o camiño á modernidade.	HEB3.1.1. Define o concepto de unión dinástica aplicado a Castela e Aragón en tempos dos Reis Católicos e describe as características do novo Estado.	CCL CSC	1 sesión do estándar 3.1.1. ao estándar 3.1.3.	Sintetizar o alcance e significado do reinado dos Reis Católicos.
			HEB3.1.2. Explica as causas e as consecuencias dos feitos máis relevantes de 1492.	CCL CSC		Explicar causas e consecuencias máis salientables de 1492.
			HEB3.1.3. Analiza as relacións dos Reis Católicos con Portugal e os obxectivos que perseguían.	CCL CAA CSC		Analizar e valorar as relacións dos Reis Católicos con Portugal.
d e h	B3.2. Auxe do Imperio no século XVI:	B3.2. Explicar a evolución e a expansión da	HEB3.2.1. Compara os imperios	CCL CAA CSC	2 sesións do estándar 3.2.1. ao	Comparar a expansión territorial de Carlos I e Filipe II e valorar

i	dominios de Carlos I e de Filipe II; modelo político dos Austrias; conflitos internos; conflitos relixiosos no seo do Imperio; conflitos exteriores; exploración e colonización de América e do Pacífico; política económica respecto a América; a revolución dos prezos e o custo do Imperio.	monarquía hispánica durante o século XVI, diferenciando os reinados de Carlos I e Filipe II.	territoriais de Carlos I e de Filipe II, e explica os problemas que provocaron.		estandar 3.2.3.	as súas consecuencias.
			HEB3.2.2. Explica a expansión colonial en América e no Pacífico durante o século XVI.	CCL CSC		Coñecer a expansión colonial en América e o Pacífico.
			HEB3.2.3. Analiza a política respecto a América no século XVI e as súas consecuencias para España, Europa e a poboación americana.	CCL CAA CSC		Analizar a política respecto a América no século XVI e valorar as súas consecuencias.
d e h i	B3.3. Crise e decadencia do Imperio no século XVII: os validos; expulsión dos mouriscos; proxectos de reforma de Olivares; guerra dos Trinta Anos e perda da hexemonía en Europa en favor de Francia; rebelións de	B3.3. Explicar as causas e as consecuencias da decadencia da monarquía hispánica no século XVII, relacionando os problemas internos, a política exterior e a crise económica e demográfica.	HEB3.3.1. Describe a práctica do valemto e os seus efectos na crise da monarquía.	CCL CSC	1 sesión do estandar 3.3.1. ao estandar 3.3.4.	Comprender a práctica do valemto e a súa relación coa crise da monarquía.
			HEB3.3.2. Explica os principais proxectos de reforma do Conde Duque de Olivares.	CCL CSC		Sintetizar o groso dos proxectos de reforma do Conde Duque de Olivares.
			HEB3.3.3. Analiza as causas da guerra dos Trinta Anos e as súas	CCL CSC CAA		Analizar as causas da guerra dos trinta anos e as súas consecuencias, tanto para a monarquía

	Cataluña e Portugal en 1640; Carlos II e o problema sucesorio; crise demográfica e económica.		consecuencias para a monarquía hispánica e para Europa.			hispánica como para Europa.
			HEB3.3.4. Compara e comenta as rebelións de Cataluña e Portugal de 1640.	CCL CSC CAA		Comparar e comentar as rebelións de Cataluña e Portugal en 1640.
			HEB3.3.5. Explica os principais factores da crise demográfica e económica do século XVII, e as súas consecuencias.	CCL CSC	1 sesión do estándar 3.3.5. ao estándar 3.4.1.	Explicar os principais factores da crise demográfica e económica do século XVII e as súas consecuencias.
			HEB3.3.6. Representa unha liña do tempo desde 1474 ata 1700, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC		Identificar os principais acontecementos históricos entre 1474 e 1700.
d e g h i m n p	B3.4. Século de Ouro español: do Humanismo á Contrarreforma; Renacemento e Barroco na literatura e na arte.	B3.4. Recoñecer as grandes achegas culturais e artísticas do Século de Ouro español, extraendo información de interese en fontes primarias e secundarias (en bibliotecas, internet, etc.).	HEB3.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre os seguintes pintores do Século de Ouro español: El Greco, Ribera, Zurbarán, Velázquez e Murillo.	CCL CD CAA CSC CCEC		Elaborar e expoñer brevemente información sobre os grandes pintores do Séculos de Ouro español.

Bloque 4. España na órbita francesa: o reformismo dos primeiros Borbóns (1700-1788)						
d e h i	B4.1. Cambio dinástico e Guerra de Sucesión: unha contenda civil e europea; a Paz de Utrecht e o novo equilibrio europeo; os pactos de familia con Francia.	B4.1. Analizar a Guerra de Sucesión española como contenda civil e europea, e explicar as súas consecuencias para a política exterior española e a nova orde internacional.	HEB4.1.1. Explica as causas da Guerra de Sucesión Española e a composición dos bandos en conflito.	CCL CSC	1 sesión do estándar 4.1.1. ao estándar 4.1.3.	Explicar causas e bandos na Guerra de Sucesión.
			HEB4.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1700 ata 1788, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC		Identificar os principais acontecementos históricos entre 1700 e 1788.
			HEB4.1.3. Detalla as características da nova orde europea xurdida da Paz de Utrecht e o papel de España nela.	CCL CSC		Valorar a nova orde europea tras a Paz de Utrecht e o papel de España.
d e h i P	B4.2. Reformas institucionais: novo modelo de Estado; Administración en América; Facenda Real; relacións Igrexa-Estado.	B4.2. Describir as características do novo modelo de Estado, especificando o alcance das reformas promovidas polos primeiros monarcas da dinastía borbónica.	HEB4.2.1. Define os decretos de nova planta e explica a súa importancia na configuración do novo Estado borbónico.	CCL CSC	1 sesión do estándar 4.2.1. ao estándar 4.2.4.	Definir os decretos de nova planta e explicar a súa importancia no novo Estado borbónico.
			HEB4.2.2. Elabora un esquema comparativo do modelo político dos Austrias e dos Borbóns.	CCL CSC CAA		Distinguir e comparar o modelo político dos Austrias de dos Borbóns.
			HEB4.2.3. Explica as medidas que	CCL CSC		Valorar as medidas dos primeiros Bor-

			adoptaron ou proxectaron os primeiros Borbóns para sanear a Facenda Real.			bóns para sanear a facenda.
			HEB4.2.4. Describe as relacións Igrexa-Estado e as causas da expulsión dos xesuítas.	CCL CSC		Sintetizar as relacións Igrexa-Estado e as causas da expulsión dos jesuitas.
d e h i m P	B4.3. Economía e política económica: recuperación demográfica; problemas da agricultura, a industria e o comercio; liberalización do comercio con América.	B4.3. Comentar a situación inicial dos sectores económicos, detallando os cambios introducidos e os obxectivos da nova política económica.	HEB4.3.1. Compara a evolución demográfica do século XVIII coa da centuria anterior.	CCL CSC CAA	1 sesión do estándar 4.3.1. ao estándar 4.4.1.	Valorar a evolución demográfica do século XVIII en relación á da anterior centuria.
			HEB4.3.2. Desenvolve os principais problemas da agricultura e as medidas impulsadas por Carlos III neste sector.	CCL CSC		Nomear os principais problemas da agricultura e as medidas impulsadas por Carlos III.
			HEB4.3.3. Explica a política industrial da monarquía e as medidas adoptadas respecto ao comercio con América.	CCL CSC		Nomear os principais problemas da agricultura e as medidas impulsadas por Carlos III.
d e h i m P	B4.4. Engalaxe económica de Cataluña. Estancamento económico de Galicia.	B4.4. Explicar a engalaxe económica de Cataluña, en comparación coa evolución económica do resto de España.	HEB4.4.1. Especifica as causas da engalaxe económica de Cataluña no século XVIII.	CCL CSC		
d	B4.5. A Ilustración	B4.5. Expor os conceptos	HEB4.5.1. Comenta as	CCL	1 sesión do estándar	Coñecer as ideas

e h i p	en España e Galicia:pro xectistas, anovadores e ilustrados; despotismo ilustrado; novo concepto de educación; Sociedades Económicas de Amigos do País; prensa periódica.	fundamentais do pensamento ilustrado, identificando as súas vías de difusión.	ideas fundamentais da Ilustración e define o concepto de despotismo ilustrado.	CAA CSC CCEC	4.5.1. ao estandar 4.5.2.	Fundamentais da Ilustración e definir despotismo ilustrado.
			HEB4.5.2. Razona a importancia das Sociedades Económicas de Amigos do País e da prensa periódica na difusión dos valores da Ilustración.	CCL CSC CCEC		Comprender a importancia das Sociedades Económicas de Amigos do País e da prensa na difusión das ideas ilustradas.
Bloque 5. A crise do Antigo Réxime (1788-1833): Liberalismo fronte a Absolutismo						
d e h i p	B5.1. Impacto da Revolución Francesa: relacións entre España e Francia; Guerra da Independencia.	B5.1. Analizar as relacións entre España e Francia desde a Revolución Francesa ata a Guerra da Independencia, e especificar en cada fase os principais acontecementos e as súas repercusións para España.	HEB5.1.1. Resume os cambios que experimentan as relacións entre España e Francia desde a Revolución Francesa ata o comezo da Guerra de Independencia.	CCL CSC	2 sesións do estandar 5.1.1. ao estandar 5.1.2.	Sintetizar os cambios nas relacións entre España e Francia dende a Revolución Francesa ata o inicio da Guerra de Independencia.
			HEB5.1.2. Describe a Guerra da Independencia: as súas causas, a composición dos bandos en conflito e o desenvolvemento dos acontecementos.	CCL CSC		Sintetizar as causas, bandos e desenvolvemento dos acontecementos na Guerra de Independencia.
a d e h	B5.2. Primeiro intento de revolución liberal,	B5.2. Comentar o labor lexislador das Cortes de Cádiz, en relación co ideario	HEB5.2.1. Compara as Cortes de Cádiz coas estamentais do	CCL CSC CAA	2 sesións do estandar 5.2.1. ao estandar	Valorar as Cortes de Cádiz en relación coas do Antigo Réxime.

i p	Cortes de Cádiz e Constitución de 1812.	do liberalismo.	Antigo Réxime. HEB5.2.2. Comenta as características esenciais da Constitución de 1812.	CCL CSC CAA	5.2.2.	Identificar as características básicas da Constitución de 1812.
d e h i p	B5.3. Reinado de Fernando VII: restauración do absolutismo ; trienio liberal; reacción absolutista.	B5.3. Describir as fases do reinado de Fernando VII, e explicar os principais feitos de cada unha.	HEB5.3.1. Detalla as fases do conflito entre liberais e absolutistas durante o reinado de Fernando VII.	CCL CSC	2 sesións do estándar 5.3.1. ao estándar 5.3.3.	Precisar as fases do conflito liberais-absolutistas durante o reinado de Fernando VII.
			HEB5.3.2. Define o carlismo e resume a súa orixe e os apoios con que contaba inicialmente.	CCL CSC		Definir o carlismo e sintetizar a súa orixe e apoios.
			HEB5.3.3. Representa unha liña do tempo desde 1788 ata 1833 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC		Identificar os principais acontecementos históricos entre 1788 e 1833.
			HEB5.3.4. Representa nun esquema as diferenzas, en canto a sistema político e estrutura social, entre o Antigo Réxime e o réxime liberal burgués.	CCL CAA CSC	4 sesións do estándar 5.3.4. ao estándar 5.5.1.	Diferenciar o sistema político e a estrutura social do Antigo Réxime e do liberalismo.
d e h i	B5.4. Emancipación da América española:	B5.4. Explicar o proceso de independencia das colonias americanas,	HEB5.4.1. Explica as causas e o desenvolvemento do proceso	CCL CSC		Sintetizar o proceso de independencia das colonias ameri-

	protagonismo crioulo; fases do proceso; repercusións para España.	diferenciando as súas causas e as súas fases, así como as repercusións económicas para España.	de independencia das colonias americanas.			canas.
			HEB5.4.2. Especifica as repercusións económicas para España da independencia das colonias americanas.	CCL CSC		Precisar as consecuencias económicas para España da independencia das colonias americanas.
d e g h i l m n	B5.5. A obra de Goya como testemuño da época.	B5.5. Relacionar as pinturas e os gravados de Goya cos acontecementos deste período, e identificar nelas o reflexo da situación e os feitos contemporáneos.	HEB5.5.1. Procura información de interese (en libros e internet) sobre Goya e elabora unha breve exposición sobre a súa visión da guerra.	CCL CD CSC CCEC		Buscar información sobre Goya e expoñer brevemente a súa visión da guerra.
Bloque 6. A conflictiva construción do Estado liberal (1833-1874)						
d e h i P	B6.1. O carlismo como derradeiro bastión absolutista: ideario e apoios sociais; as dúas primeiras guerras carlistas.	B6.1. Describir o fenómeno do carlismo como resistencia absolutista fronte á revolución liberal, analizando os seus compoñentes ideolóxicos, as súas bases sociais, a súa evolución no tempo e as súas consecuencias.	HEB6.1.1. Identifica o ámbito xeográfico do carlismo e explica o seu ideario e os seus apoios sociais.	CAA CSC	8 sesións do estándar 6.1.1. ao estándar 6.3.1.	Identificar ámbito xeográfico, ideario e apoios do carlismo.
			HEB6.1.2. Especifica as causas e consecuencias das dúas primeiras guerras carlistas.	CCL CSC		Precisar causas e Consecuencias das dúas primeiras guerras carlistas.
			HEB6.1.3. Representa unha liña do tempo desde 1833 ata 1874 e	CMCCT CAA CSC		Identificar os principais acontecementos históricos entre 1833 e 1874.

			sitúa nela os principais acontecementos históricos.		
d e h i p	B6.2. Triunfo e consolidación do liberalismo no reinado de Isabel II: primeiros partidos políticos; protagonismo político dos militares; lexislación económica de signo liberal; nova sociedade de clases.	B6.2. Analizar a transición definitiva do Antigo Réxime ao réxime liberal burgués durante o reinado de Isabel II, explicar o protagonismo dos militares e especificando os cambios políticos, económicos e sociais.	HEB6.2.1. Describe as características dos partidos políticos que xurdiron durante o reinado de Isabel II.	CCL CSC	Coñecer as características dos partidos políticos xurdidos no reinado de Isabel II.
			HEB6.2.2. Resume as etapas da evolución política do reinado de Isabel II desde a súa minoría de idade, e explica o papel dos militares.	CCL CSC	Concretar as etapas da evolución política do reinado de Isabel II e valorar o papel dos militares.
			HEB6.2.3. Explica as medidas de liberalización do mercado da terra levadas a cabo durante o reinado de Isabel II.	CCL CAA CSC	Sintetizar as medidas de liberalización da terra durante o reinado de Isabel II.
			HEB6.2.4. Compara as desamortizacións de Mendizábal e Madoz, e especifica os obxectivos dunha e outra.	CCL CAA CSC	Comparar as desamortizacións de Mendizábal e Madoz, e distinguir os obxectivos.
			HEB6.2.5. Especifica as características da nova sociedade de clases e compáraa coa	CCL CSC CCEC	Distinguir a nova sociedade de clases da sociedade estamental do Antigo Réxime.

			sociedade estamental do Antigo Réxime.			
d e h i	B6.3. Proceso constitucional.	B6.3. Explicar o proceso constitucional durante o reinado de Isabel II, en relación coas correntes ideolóxicas dentro do liberalismo e a súa loita polo poder.	HEB6.3.1. Compara o Estatuto Real de 1834 e as Constitucións de 1837 e 1845.	CCL CAA CSC		Comparar o Estatuto Real de 1834 e as Constitucións de 1837 e 1845.
d e h i p	B6.4. Sexenio Democrático: revolución de 1868 e caída da monarquía isabelina; procura de alternativas políticas e monarquía de Amadeo I; primeira República; guerra de Cuba, terceira guerra carlista e insurrección cantonal.	B6.4. Explicar o Sexenio Democrático como período de procura de alternativas democráticas á monarquía isabelina, especificando os grandes conflitos internos e externos que desestabilizaron o país.	HEB6.4.1. Explica as etapas políticas do Sexenio Democrático.	CCL CSC	4 sesións do estándar 6.4.1. ao estándar 6.4.3	Identificar as etapas políticas do Sexenio Democrático.
HEB6.4.2. Describe as características esenciais da Constitución democrática de 1869.			CCL CSC	Coñecer os trazos básicos da Constitución democrática de 1869.		
HEB6.4.3. Identifica os grandes conflitos do sexenio e explica as súas consecuencias políticas.			CAA CSC	Identificar os grandes conflitos do sexenio e as súas consecuencias políticas.		
c d e h i p	B6.5. Inicios do movemento obreiro español: condicións de vida da poboación obreira e labrega; a Asociación Internacional de Traballadores e o	B6.5. Describir as condicións de vida das clases traballadoras e os inicios do movemento obreiro en España, en relación co desenvolvemento do movemento obreiro internacional.	HEB6.5.1. Relaciona a evolución do movemento obreiro español durante o Sexenio Democrático coa do movemento obreiro internacional.	CCL CAA CSC	2 sesións o estándar 6.5.1.	Relacionar o movemento obreiro español durante o sexenio Democrático co movemento obreiro internacional.

	xurdimento das correntes anarquista e socialista.					
	Bloque 7. A Restauración Borbónica: implantación e afianzamento dun novo sistema político (1874-1902)					
d e h i p	B7.1. Teoría e realidade do sistema canovista: inspiración no modelo inglés; a Constitución de 1876 e o bipartidismo; quenda de partidos, caciquismo e fraude electoral.	B7.1. Explicar o sistema político da Restauración, distinguindo a súa teoría e o seu funcionamento real.	HEB7.1.1. Explica os elementos fundamentais do sistema político ideado por Cánovas.	CCL CAA CSC	3 sesións do estándar 7.1.1. ao estándar 7.1.4.	Coñecer os elementos esenciais do sistema canovista.
			HEB7.1.2. Especifica as características esenciais da Constitución de 1876.	CCL CSC		Sintetizar as características esenciais da Constitución de 1876.
			HEB7.1.3. Describe o funcionamento real do sistema político da Restauración.	CCL CSC		Comprender o funcionamento do sistema político da Restauración.
			HEB7.1.4. Representa unha liña do tempo desde 1874 ata 1902 e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC		Nomear os principais acontecementos históricos entre 1874 e 1902.
d e h i p	B7.2. Oposición ao sistema: catalanismo, nacionalismo vasco, rexionalismo galego e movemento obreiro.	B7.2. Analizar os movementos políticos e sociais excluídos do sistema, especificando a súa evolución durante o período estudado.	HEB7.2.1. Resume a orixe e a evolución do catalanismo, o nacionalismo vasco e o rexionalismo galego.	CCL CSC CCEC	2 sesións do estándar 7.2.1. ao estándar 7.2.2.	Resumir orixe e evolución dos nacionalismos periféricos.
			HEB7.2.2. Analiza as correntes ideolóxicas do movemento	CCL CAA CSC CCEC		Coñecer as correntes ideolóxicas do movemento obreiro e labrego español,

			obreiro e labrego español, así como a súa evolución durante o derradeiro cuarto do século XIX.			así como a súa evolución no último cuarto do século XIX.
d e h i	B7.3. Éxitos políticos: estabilidade e consolidación do poder civil; liquidación do problema carlista; solución temporal do problema de Cuba.	B7.3. Describir os principais logros do reinado de Afonso XII e a rexencia de María Cristina, inferindo as súas repercusións na consolidación do novo sistema político.	HEB7.3.1. Compara o papel político dos militares no reinado de Afonso XII coas etapas precedentes do século XIX.	CCL CAA CSC	4 sesión do estándar 7.3.1. ao estándar 7.4.3.	Coñecer os principais logros do reinado de Afonso XII e a rexencia de María Cristina.
			HEB7.3.2. Describe a orixe, o desenvolvemento e as repercusións da terceira guerra carlista.	CCL CSC		Sintetizar a orixe, Desenvolvemento e repercusións da terceira guerra carlista.
d e h i	B7.4. Perda das derradeiras colonias e crise de 1898: guerra de Cuba e con Estados Unidos; Tratado de París; rexeneracionismo.	B7.4. Explicar o desastre colonial e a crise do 98, identificando as súas causas e as súas consecuencias.	HEB7.4.1. Explica a política española respecto ao problema de Cuba.	CCL CSC		
			HEB7.4.2. Sinala os principais feitos do desastre colonial de 1898 e as consecuencias territoriais do Tratado de París.	CCL CSC		Coñecer causas e consecuencias do desastre do 98.
			HEB7.4.3. Especifica as consecuencias para España da crise do 98 nos ámbitos	CCL CSC CCEC		

			económico, político e ideolóxico.			
	Bloque 8. Continuidade e transformacións económicas no século XIX: un desenvolvemento insuficiente					
d e h i l p	B8.1. Lento crecemento da poboación: mantemento dun réxime demográfico antigo; excepción de Cataluña.	B8.1. Explicar a evolución demográfica de España ao longo do século XIX, comparando o crecemento da poboación española no seu conxunto co de Cataluña e o dos países máis avanzados de Europa.	HEB8.1.1. Identifica os factores do lento crecemento demográfico español no século XIX.	CCL CSC	1 sesión do estándar 8.1.1. ao estándar 8.1.2.	Identificar os factores do lento crecemento demográfico español no século XIX.
			HEB8.1.2. Compara a evolución demográfica de Cataluña coa do resto de España no século XIX.	CCL CAA CSC		Valorar a evolución demográfica de Cataluña en relación á do resto do Estado.
d e h i l p	B8.2. Economía española no XIX: agricultura protexida e estancada (efectos das desamortizacións; baixos rendementos); deficiente industrialización (industria téxtil catalá, siderurxia e a minaría); dificultades dos transportes (condicionamentos xeográficos;	B8.2. Analizar os sectores económicos e especificar a situación herdada, as transformacións de signo liberal e as consecuencias que se derivan delas.	HEB8.2.1. Explica os efectos económicos das desamortizacións de Mendizábal e Madoz.	CCL CSC	5 sesións do estándar 8.2.1. ao estándar 8.2.10.	Explicar os efectos económicos das desamortizacións de Mendizábal e Madoz.
			HEB8.2.2. Especifica as causas dos baixos rendementos da agricultura española do século XIX.	CCL CSC		Coñecer as causas dos baixos rendementos da agricultura española no século XIX.
			HEB8.2.3. Describe a evolución da industria téxtil catalá, a siderurxia e a minaría ao longo do século XIX.	CCL CSC		Analizar a deficiente industrialización.

<p>rede de ferrocarrís); comercio (proteccionismo fronte a librecambismo); finanzas (a peseta como unidade monetaria; desenvolvemento da banca moderna; problemas da Facenda; investimentos estranxeiros. O caso galego.</p>	<p>HEB8.2.4. Compara a revolución industrial española coa dos países máis avanzados de Europa.</p>	<p>CCL CAA CSC</p>	<p>Comparar a revolución industrial española coa de outros países avanzados europeos.</p>	
	<p>HEB8.2.5. Relaciona as dificultades do transporte e o comercio interior cos condicionamentos xeográficos.</p>	<p>CCL CAA CSC</p>		<p>Relacionar as dificultades do transporte e o comercio interior co medio físico desfavorable.</p>
	<p>HEB8.2.6. Explica os obxectivos da rede ferroviaria e as consecuencias da lei xeral de ferrocarrís de 1855.</p>	<p>CCL CSC</p>		<p>Valorar os obxectivos da rede ferroviaria e as consecuencias da Lei xeral de Ferrocarrís de 1855.</p>
	<p>HEB8.2.7. Compara os apoios, os argumentos e as actuacións de proteccionistas e librecambistas ao longo do século XIX.</p>	<p>CCL CAA CSC</p>		<p>Sintetizar o debate entre proteccionistas e librecambistas no século XIX.</p>
	<p>HEB8.2.8. Explica o proceso que conduciu á unidade monetaria e á banca moderna.</p>	<p>CCL CSC</p>		
	<p>HEB8.2.9. Explica a reforma Mont-Santillán da</p>	<p>CCL CSC</p>		

			Facenda pública e os seus efectos.			
			HEB8.2.10. Especifica como os investimentos en España de Francia e de Inglaterra afectaron o modelo de desenvolvemento económico español durante o século XIX.	CCL CSC		Coñecer a relación entre investimentos franceses e británicos en España e o modelo de desenvolvemento económico español no século XIX.
Bloque 9. A crise do sistema da Restauración e a caída da monarquía (1902-1931)						
d e h i p	B9.1. Intentos de modernización do sistema: revisionismo político dos primeiros gobernos de Afonso XIII; oposición de republicanos e nacionalistas cataláns, vascos, galegos e andaluces.	B9.1. Relacionar o rexeneracionismo xurdido da crise do 98 co revisionismo político dos primeiros gobernos, e especificar as súas actuacións máis importantes.	HEB9.1.1. Define en que consistiu o revisionismo político inicial do reinado de Afonso XIII, e as principais medidas adoptadas.	CCL CSC	5 sesións do estándar 9.1.1. ao estándar 9.2.4.	Definir o revisionismo político inicial do reinado de Afonso XIII.
			HEB9.1.2. Representa unha liña do tempo desde 1902 ata 1931, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC		Identificar os principais acontecementos históricos entre 1902 e 1931.
			HEB9.1.3. Elabora un esquema cos factores internos e externos da quebra do sistema político da Restauración.	CCL CAA CSC		Sintetizar os factores internos e externos da quebra do sistema da Restauración.

d e h i	B9.2. Quebra do sistema: impacto dos acontecementos exteriores (intervención en Marrocos; I Guerra Mundial; Revolución Rusa); crecente axitación social (Semana Tráxica de Barcelona; crise xeral de 1917; "trienio bolchevique "en Andalucía).	B9.2. Analizar as causas da quebra do sistema político da Restauración e identificar os factores internos e os externos.	HEB9.2.1. Especifica a evolución das forzas políticas de oposición ao sistema: republicanos e nacionalistas.	CCL CSC	4 sesións do estandar 9.3.1. ao estandar 9.4.3.	Valorar a evolución das forzas políticas de oposición ao sistema da Restauración.
			HEB9.2.2. Explica as repercusións da I Guerra Mundial e da Revolución Rusa en España.	CCL CSC		Coñecer as repercusións da I Guerra Mundial e da Revolución Rusa en España.
			HEB9.2.3. Analiza as causas, os principais feitos e as consecuencias da intervención de España en Marrocos entre 1904 e 1927.	CCL CSC		Valorar as causas, feitos e consecuencias da intervención española en Marrocos entre 1904 e 1927.
			HEB9.2.4. Analiza a crise xeral de 1917: as súas causas, manifestacións e consecuencias.	CCL CSC		Precisar as causas e consecuencias da crise de 1917 e as súas manifestacións.
d e h i	B9.3. Ditadura de Primo de Rivera: directorio militar e directorio civil; remate da guerra de Marrocos; caída da ditadura; afundimento da monarquía.	B9.3. Explicar a ditadura de Primo de Rivera como solución autoritaria á crise do sistema, e describir as súas características, etapas e actuacións.	HEB9.3.1. Especifica as causas do golpe de estado de Primo de Rivera e os apoios con que contou inicialmente.	CCL CSC	4 sesións do estandar 9.3.1. ao estandar 9.4.3.	Sintetizar as causas do golpe de estado de Primo de Rivera e os seus apoios iniciais.
			HEB9.3.2. Describe a evolución da ditadura de Primo de Rivera, desde o directorio	CCL CSC		Coñecer a evolución da ditadura de Primo de Rivera.

			militar ao directorio civil e o seu remate.			
			HEB9.3.3. Explica as causas da caída da monarquía.	CCL CSC		Precisar as causas da caída da monarquía.
d e h i p	B9.4. Crecemento económico e cambios demográficos no primeiro terzo do século: efectos da Guerra Mundial na economía española; intervencionismo estatal da ditadura; transición ao réxime demográfico moderno; movementos migratorios; transvasamento de poboación da agricultura á industria.	B9.4. Explicar a evolución económica e demográfica no primeiro terzo do século XX, en relación coa situación herdada do século XIX.	HEB9.4.1. Analiza os efectos da I Guerra Mundial sobre a economía española.	CCL CSC		Valorar os efectos da I Guerra Mundial na economía española.
			HEB9.4.2. Describe a política económica da ditadura de Primo de Rivera.	CCL CSC		Coñecer a política económica durante a ditadura de Primo de Rivera.
			HEB9.4.3. Explica os factores da evolución demográfica de España no primeiro terzo do século XX.	CCL CSC		Sintetizar os factores da evolución demográfica de España no primeiro terzo do século XX.
Bloque 10. A II República. A Guerra Civil nun contexto de crise internacional (1931-1939)						
d e h i	B10.1. A II República como solución democrática ao afundimento do sistema da	B10.1. Explicar a II República como solución democrática ao afundimento do sistema político da Restauración, enmarcándoa no contexto	HEB10.1.1. Explica as causas que levaron á proclamación da II República e relaciona as súas dificultades coa	CCL CAA CSC	5 sesións do estándar 10.1.1. ao estándar 10.2.6.	Coñecer as causas que levaron á proclamación da II República e relacionar co contexto de crise mundial dos nos 30.

	Restauración.	internacional de crise económica e conflictividade social.	crise económica mundial dos anos 30.			
			HEB10.1.2. Diferenza as forzas de apoio e oposición á República nos seus comezos, e describe as súas razóns e as principais actuacións.	CCL CAA CSC		Precisar as forzas de apoio e de oposición á República e valorar as súas principais actuacións.
a b d e h i p	B10.2. Evolución política durante a II República: bienio reformista (Constitución de 1931; política de reformas; Estatuto de Cataluña; forzas de oposición á República); bienio radical-cedista (política restauradora e radicalización popular; revolución de Asturias); Frente Popular (primeiras actuacións do Goberno; preparación do golpe militar).	B10.2. Diferenciar as etapas da República ata o comezo da Guerra Civil, especificando os feitos e as actuacións principais en cada unha.	HEB10.2.1. Resume as reformas impulsadas durante o bienio reformista da República.	CCL CSC		Sintetizar as reformas do bienio reformista da República.
			HEB10.2.2. Especifica as características esenciais da Constitución de 1931.	CCL CSC		Coñecer os trazos básicos da Constitución de 1931.
			HEB10.2.3. Analiza o proxecto de reforma agraria: as súas razóns, o seu desenvolvemento e os seus efectos.	CCL CSC		Analizar o proxecto de reforma agraria.
			HEB10.2.4. Compara as actuacións do bienio radical-cedista coas do bienio anterior.	CCL CSC CAA		Comparar as actuacións dos dous bienios da II República.
			HEB10.2.5. Describe as causas, o desenvolvemento e as consecuencias	CCL CSC		Sintetizar as causas, desenvolvemento e consecuencias da revolución de Asturias de 1934.

			da Revolución de Asturias de 1934.			
			HEB10.2.6. Explica as causas da formación da Fronte Popular e as actuacións tras o seu triunfo electoral, ata o comezo da guerra.	CCL CSC		Identificar as causas da formación da Fronte Popular e as súas actuacións ata o comezo da Guerra Civil.
b d e h i p	B10.3. Guerra Civil: sublevación e desenvolvemento da guerra; dimensión internacional do conflito; evolución das dúas zonas; consecuencias da guerra.	B10.3. Analizar a Guerra Civil, identificando as súas causas e as consecuencias, a intervención internacional e o curso dos acontecementos nas dúas zonas.	HEB10.3.1. Especifica os antecedentes da Guerra Civil.	CCL CSC	4 sesións do estándar 10.3.1. ao estándar 10.4.1.	Coñecer as causas da Guerra Civil.
			HEB10.3.2. Relaciona a Guerra Civil española co contexto internacional.	CCL CAA CSC		Relacionar a Guerra Civil co contexto internacional.
			HEB10.3.3. Compara a evolución política e a situación económica dos dous bandos durante a guerra.	CCL CAA CSC		Comparar a evolución política e económica nos dous bandos.
			HEB10.3.4. Especifica os custos humanos e as consecuencias económicas e sociais da guerra.	CCL CSC		Valorar os custos humanos e as consecuencias económicas e sociais da guerra.
			HEB10.3.5. Sintetiza nun esquema as grandes fases da guerra, desde o punto de vista militar.	CCL CSC		Sintetizar as grandes fases da guerra.

			HEB10.3.6. Representa unha liña do tempo desde 1931 ata 1939, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC		Identificar os principais acontecementos históricos entre 1931 e 1939.
d e g h i m n p	B10.4. Idade de Prata da cultura española: da xeración do 98 á do 36.	B10.4. Valorar a importancia da Idade de Prata da cultura española, e expor as achegas das xeracións e das figuras máis representativas.	HEB10.4.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a Idade de Prata da cultura española.	CCL CD CAA CSC CSIEE CCEC		Buscar información e expoñer brevemente a Idade de Prata da cultura española.
Bloque 11. A ditadura franquista (1939-1975)						
b c d e h i p	B11.1. Características e evolución do franquismo: postguerra (grupos ideolóxicos e apoios sociais do franquismo; oscilantes relacións co exterior; configuración política do novo Estado; represión política; autarquía económica); anos do "desenvolve	B11.1. Analizar as características do franquismo e a súa evolución no tempo e especificar as transformacións políticas, económicas e sociais que se produciron, en relación coa cambiante situación internacional.	HEB11.1.1. Elabora un esquema cos grupos ideolóxicos e os apoios sociais do franquismo na súa etapa inicial.	CCL CAA CSC	9 sesións do estándar 11.1.1. ao estándar 11.2.1.	Coñecer os grupos ideolóxicos e apoios sociais do franquismo na súa etapa inicial.
HEB11.1.2. Diferenza etapas na evolución de España durante o franquismo, e resume os trazos esenciais de cada unha.			CCL CAA CSC			Sintetizar os trazos esenciais das etapas na evolución de España durante o franquismo.
HEB11.1.3. Explica a organización política do			CCL CSC	Coñecer a organización política do Estado franquista.		

<p>mento"(plans de desenvolvemento e o crecemento económico; transformacións sociais; reafirmación política do réxime; política exterior; crecente oposición ao franquismo); fin do franquismo (inestabilidade política; dificultades exteriores; efectos da crise económica internacional de 1973).</p>	Estado franquista.			
	HEB11.1.4. Explica as relacións exteriores, a evolución política e a situación económica de España desde o remate da Guerra Civil ata 1959.	CCL CSC		Precisar as relacións exteriores, evolución política e situación económica de España entre 1939 e 1959.
	HEB11.1.5. Explica as relacións exteriores, a evolución política e as transformacións económicas e sociais de España desde 1959 ata 1973.	CCL CSC		Coñecer as relacións exteriores, evolución política e transformacións económicas e sociais de España entre 1959 e 1973.
	HEB11.1.6. Especifica as causas da crise final do franquismo desde 1973.	CCL CSC		Identificar as causas da crise final do franquismo.
	HEB11.1.7. Relaciona a evolución política do réxime cos cambios que se producen no contexto internacional.	CCL CSC CAA		Relacionar a evolución política do réxime cos cambios no contexto internacional.
	HEB11.1.8. Explica a política económica do franquismo nas súas etapas e a evolución económica do país.	CCL CSC		Coñecer a política económica do franquismo nas súas etapas e a evolución económica do país.

			HEB11.1.9. Describe as transformacións que experimenta a sociedade española durante os anos do franquismo, así como as súas causas.	CCL CSC		Sintetizar as transformacións da sociedade española durante o franquismo.
			HEB11.1.10. Especifica os grupos de oposición política ao réxime franquista e comenta a súa evolución no tempo.	CCL CSC		Clasificar os grupos de oposición ao réxime e precisar a súa evolución.
			HEB11.1.11. Representa unha liña do tempo desde 1939 ata 1975, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.	CMCCT CAA CSC		Identificar os principais acontecementos históricos entre 1939 e 1975.
b d e g h i m p	B11.2. Cultura española durante o franquismo: cultura oficial; cultura do exilio; cultura interior á marxe do sistema.	B11.2. Describir a diversidade cultural do período, distinguindo as súas manifestacións.	HEB11.2.1. Procura información de interese (en libros e internet) e elabora unha breve exposición sobre a cultura do exilio durante o franquismo.	CCL CD CSIEE CCEC		Buscar información e sintetizar nunha breve exposición a cultura do exilio durante o franquismo.
	Bloque 12. Normalización democrática de España e integración en Europa (desde 1975)					
a	B12.1.	B12.1. Describir as	HEB12.1.1.	CCL	8 sesións	Coñecer as alterna-

b d e h i p	Transición á democracia: crise económica mundial; alternativas políticas ao franquismo, continuísmo, reforma ou ruptura; o papel do Rei; a lei para a reforma política; primeiras eleccións democráticas.	dificultades da transición á democracia desde o franquismo nun contexto de crise económica, e explicar as medidas que permitiron a celebración das primeiras eleccións democráticas.	Explica as alternativas políticas que se propuñan tras a morte de Franco, e quen defendía cada unha.	CSC	do estándar 12.1.1. ao estándar 12.4.1.	tivas políticas tras a morte de Franco.
			HEB12.1.2. Describe o papel desempeñado polo Rei durante a transición.	CCL CSC		Valorar o papel desempeñado polo rei durante a transición.
			HEB12.1.3. Describe as actuacións impulsadas polo presidente de Goberno Adolfo Suárez para a reforma política do réxime franquista: lei para a reforma política de 1976, lei de amnistía de 1977, etc.	CCL CSC		Coñecer as actuacións impulsadas polo presidente de Goberno Adolfo Suárez para a reforma política.
			HEB12.1.4. Explica as causas e os obxectivos dos Pactos da Moncloa.	CCL CSC		Sintetizar causas e obxectivos dos Pactos da Moncloa.
a b c d e h i p	B12.2. Período constituínte: Pactos da Moncloa; preautonomías de Cataluña e o País Vasco; Constitución de 1978 e Estado das	B12.2. Caracterizar o novo modelo de Estado democrático establecido na Constitución de 1978, especificando as actuacións previas encamiñadas a alcanzar o máis amplo acordo social e político.	HEB12.2.1. Explica o proceso de elaboración e aprobación da Constitución de 1978 e as súas características esenciais.	CCL CSC		Analizar o proceso de elaboración e aprobación da Constitución de 1978 e coñecer as súas características esenciais.
			HEB12.2.2. Describe como se estableceron	CCL CSC		Sintetizar como se estableceron as preautonomías

	autonomías. O caso de Galicia.		as preautonomías de Cataluña e o País Vasco.		de Cataluña e o País Vasco.
a b c d e h i	B12.3. Gobiernos constitucionais: problema do terrorismo; golpe de Estado frustrado de 1981; ingreso na OTAN; plena integración en Europa.	B12.3. Analizar a evolución económica, social e política de España desde o primeiro Goberno constitucional de 1979 ata a aguda crise económica iniciada en 2008, sinalando as ameazas máis salientables ás que se enfrenta e os efectos da plena integración en Europa.	HEB12.3.1. Elabora un esquema coas etapas políticas desde 1979 ata a actualidade, segundo o partido no poder, e sinala os principais acontecementos de cada unha delas.	CCL CAA CSC	Identificar as etapas políticas dende 1979 ata a actualidade, segundo o partido no poder, e sintetizar os principais acontecementos de cada unha delas.
			HEB12.3.2. Comenta os feitos máis salientables do proceso de integración en Europa e as consecuencias para España desta integración.	CCL CAA CSC	Sintetizar os feitos máis salientables do proceso de integración en Europa e as consecuencias para España.
			HEB12.3.3. Analiza a evolución económica e social de España desde a segunda crise do petróleo en 1979 ata o comezo da crise financeira mundial de 2008.	CCL CSC	Analizar a evolución económica e social de España dende a segunda crise do petróleo ata o comezo da crise financeira mundial de 2008.
			HEB12.3.4. Analiza o impacto da ameaza terrorista sobre a normalización democrática de	CCL CSC	Coñecer o impacto do terrorismo sobre a normalización democrática de España dende a transición democrática ata os nosos días.

			<p>España, describe a xénese e evolución das organizacións terroristas que actuaron desde a transición democrática ata os nosos días (ETA, GRAPO, etc.) e reflexiona sobre outros temas relacionados: a cidadanía ameazada, os movementos asociativos de vítimas, a mediación en conflitos, etc.</p>		
			<p>HEB12.3.5. Representa unha liña do tempo desde 1975 ata os nosos días, e sitúa nela os principais acontecementos históricos.</p>	<p>CMCCT CAA CSC</p>	<p>Identificar os principais acontecementos históricos dende 1975 ata os nosos días.</p>
<p>a b d e h</p>	<p>B12.4. Papel de España no mundo actual.</p>	<p>B12.4. Resumir o papel de España no mundo actual, especificando a súa posición na Unión Europea e as súas relacións con outros ámbitos xeopolíticos.</p>	<p>HEB12.4.1. Explica a posición e o papel da España actual na Unión Europea e no mundo.</p>	<p>CCL CSC</p>	<p>Sintetizar a posición e o papel da España actual na Unión Europea e no mundo.</p>

No apartado **3.1.2.2. Concreción da contribución ao desenvolvemento das competencias clave, inclúese:**

o grao mínimo en Xeografía de España de 2º de Bacharelato **de consecución de cada**

estándar e a temporalización por estándar de aprendizaxe ou agrupamentos de estándares

XEOGRAFÍA. 2º DE BACHARELATO.						
O b x e c t i v o s	Contidos	Critérios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compe- tencias clave	Tempo- raliza- ción	Grao mínimo de consecución (nivel de logro mínimo para obter una puntuación de 5 sobre 10)
Bloque 1. A xeografía e o estudo do espazo xeográfico						
d e g i l	B1.1. Concepto de xeografía. Métodos e ferramentas propias da disciplina.	B1.1. Recoñecer a peculiaridade do coñecemento xeográfico utilizando as súas ferramentas de análise e os seus procedementos.	XHB1.1.1. Describe a finalidade do estudo da xeografía, e as principais ferramentas de análise e os seus procedementos.	CMCCT CAA CCL CD	Tres sesións de clase nos inicios do curso e dun xeito resumido. (do estándar 1.1.1 ao 1.6.1.)	Comprender o concepto de Xeografía e as súas principais ferramentas.
d e g i l	B1.2. Características do espazo xeográfico. Concepto de paisaxe como resultado da interacción entre factores naturais e culturais. Desenvolvemento sustentable.	B1.2. Identificar o espazo xeográfico como tal nas súas diversas ocupacións, entendéndoo como centro de relacións humanas e sociais.	XHB1.2.1. Identifica as paisaxes xeográficas.	CMCCT CAA CCL		Identificar as paisaxes xeográficas.
			XHB1.2.2. Enumera e describe as características das paisaxes xeográficas.	CMCCT CAA		Sintetizar as características das paisaxes xeográficas.
d g i l	B1.3. Representación gráfica do espazo xeográfico a distintas escalas.	B1.3. Distinguir e analizar os tipos de planos e mapas con diferentes escalas, identificándoos como ferramentas de representación do espazo xeográfico	XHB1.3.1. Utiliza adecuadamente as ferramentas características da ciencia xeográfica.	CMCCT CAA CD	Distinguir os tipos de mapas e planos con diferentes escalas.	

d g i l	B1.4. Planos e mapas: compoñentes e análise. O mapa topográfico nacional a escala 1:50.000.	B1.4. Analizar e comentar o mapa topográfico nacional E: 1/50.000.	XHB1.4.1. Extrae información do mapa topográfico mediante os procedementos de traballo do xeógrafo.	CMCCT CAA CD		Comprender a información do Mapa Topográfico Nacional.
			XHB1.4.2. Extrae a información de mapas e planos de diferentes escalas.	CMCCT CD		Comprender a información de mapas e planos a diferentes escalas.
d e g i l	B1.5. Técnicas cartográficas.	B1.5. Diseñar e comparar mapas sobre espazos xeográficos próximos utilizando os procedementos característicos.	XHB1.5.1. Identifica nunha paisaxe as diferenzas entre paisaxe natural e cultural.	CMCCT CAA CCL CD		Comparar mapas.
d e g i l	B1.6. Obtención e interpretación da información cartográfica. Imaxes de satélite.	B1.6. Procurar, seleccionar e elaborar información de contido xeográfico obtida de fontes diversas, e presentala de xeito adecuado.	XHB1.6.1. Analiza e extrae conclusións da observación dun plano e dun mapa, comentando as características do espazo xeográfico.	CMCCT CAA CCL CD		Interpretar a cartográfica.
Bloque 2. O relevo español: a súa diversidade xeomorfolóxica						
d e g i l	B2.1. España e a súa singularidade xeográfica: unidade e diversidade.	B2.1. Distinguir as singularidades do espazo xeográfico español establecendo os aspectos que lle confiren unidade e os elementos que ocasionan diversidade.	XHB2.1.1. Debuxa e sinala sobre un mapa físico de España as unidades do relevo español, comentando as súas características.	CMCCT CAA CCL CD	Entre oito e nove sesións de clase. (do estándar 2.1.1 ao 2.7.2.)	Definir con precisión e explicar brevemente, conceptos relativos ao tema. Localizar nun mapa físico de España as grandes unidades do relevo español.

d e g i l	B2.2. Relevo español: diversidade xeomorfolóxica. Localización dos principais accidentes xeográficos.	B2.2. Describir os trazos do relevo español, situando e analizando as súas unidades de relevo.	XHB2.2.1. Identifica e representa nun mapa os elementos do relevo que son similares e diferentes do territorio peninsular e insular.	CMCCT CAA CCL CD	Localizar nun mapa físico de España os principais xeográficos.
d e g i l	B2.3. Evolución xeolóxica do territorio español como conformadora das diferentes morfoestruturas.	B2.3. Definir o territorio español subliñando as diferenzas das unidades morfoestruturais.	XHB2.3.1. Enumera e describe os principais trazos do relevo de España.	CMCCT CAA CCL	Sintetizar os principais trazos do relevo español.
d e g i l	B2.4. Litoloxía peninsular e insular e formas de modelaxe.	B2.4. Diferenciar a litoloxía de España, incidindo nas súas características e na modelaxe.	XHB2.4.1. Clasifica as unidades do relevo español segundo as súas características xeomorfolóxicas.	CMCCT CAA CCL	Clasificar as grandes unidades xeomorfolóxicas do relevo español.
d e g i l	B2.5. Identificación das unidades do relevo español peninsular e insular, e os trazos de cada unha.	B2.5. Utilizar correctamente o vocabulario específico da xeomorfoloxía.	XHB2.5.1. Describe sumariamente nun mapa a evolución xeolóxica e a conformación do territorio español.	CMCCT CAA CCL CD	Coñecer dun xeito xeral a evolución xeolóxica do territorio español.
d e g i l	B2.6. Corte topográfico: realización e análise.	B2.6. Procurar e seleccionar información do relevo obtido de fontes diversas (bibliográficas, cartográficas, internet ou traballos de campo), e presentala de xeito adecuado sinalando os condicionamentos que o relevo pode impor.	XHB2.6.1. Realiza un corte topográfico e explica o relevo que reflicte.	CMCCT CAA CCL CD	Explicar un corte topográfico.
d e g i l	B2.7. Concepto de solo. Os solos en España: variedade edáfica e as súas características.	B2.7. Identificar as características edáficas dos solos.	XHB2.7.1. Enumera e describe os elementos constitutivos dos tipos de solo de España.	CMCCT CAA CCL	Sintetizar o fundamental dos solos en España.
			XHB2.7.2. Localiza nun mapa de España	CMCCT	

			os tipos de solos peninsulares e insulares.	CAA CCL CD		
Bloque 3. A diversidade climática e a vexetación						
d g i l	B3.1. Clima e tempo atmosférico. Factores xeográficos, dinámica atmosférica e elementos do clima.	B3.1. Sinalar nun mapa de España os dominios climáticos.	XHB3.1.1. Localiza os climas nun mapa de España.	CMCCT CA CD	En torno a 12–13 sesións de clase. (do estándar 3.1.1 ao 3.9.2.)	Definir con precisión brevemente, conceptos relativos ao tema. Diferenciar entre clima e tempo. Localizar os climas nun mapa de España.
d e g i l	B3.2. Dominios climáticos españois: as súas características e representación en climogramas.	B3.2. Distinguir os climas en España e comentar as súas características, sinalando os factores e os elementos que os compoñen, para diferenciais.	XHB3.2.1. Describe e compara os climas en España, enumerando os factores e os elementos característicos.	CMCCT CAA CCL CD		Distinguir e comparar os climas de España, citando factores e elementos dos mesmos.
d e g i l	B3.3. Dominios climáticos españois: factores limitantes.	B3.3. Distinguir os climas en España e a súa representación en climogramas.	XHB3.3.1. Representa e comenta climogramas específicos de cada clima.	CMCCT CAA CCL CD		Representar específicos de cada clima.
d e g i l	B3.4. Variabilidade climática. Temperatura e precipitación.	B3.4. Comentar a información climatolóxica que se deduce utilizando mapas de temperaturas ou precipitacións de España.	XHB3.4.1. Comenta as características dos climas españois a partir dos seus climogramas representativos.	CMCCT CAA CCL CD		Comentar representativos dos climas de España.
d e g	B3.5. Situacións sinópticas e tipos de tempo atmosférico	B3.5. Analizar os tipos de tempo atmosférico en España utilizando os	XHB3.5.1. Enumera os trazos dos tipos de tempo atmosférico	CMCCT CAA CCL		Interpretar mapas do tempo en superficie.

i l	en España.	mapas de superficie e de altura.	reflectidos nas estacións climatolóxicas.	CD		
d e g i l	B3.6. Mapas do tempo, altura e superficie: análise e interpretación.	B3.6. Interpretar un mapa do tempo aplicando as características dos tipos de tempo peninsulares ou insulares.	XHB3.5.2. Identifica e interpreta nun mapa do tempo os elementos que explican os tipos de tempo atmosférico.	CMCCT CAA CCL CD		Coñecer os elementos que explican os tipos de tempo.
d e g i l p	B3.7. Escenarios de cambio climático en diferentes dominios do territorio peninsular e insular.	B3.7. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo á diversidade climática de España utilizando as fontes dispoñibles, tanto de internet como de medios de comunicación social, ou bibliografía.	XHB3.7.1. Analiza como afecta a España o cambio climático.	CMCCT CAA CCL CD		Valorar como afecta a España o cambio climático.
d g i l	B3.8. Factores xeográficos e características da vexetación. Rexións bioxeográficas.	B3.8. Identificar as rexións vexetais.	XHB3.8.1. Identifica nun mapa os dominios vexetais, e describe e comenta as súas características.	CMCCT CAA CCL CD		Identificar nun mapa as rexións vexetais e comentar as súas características.
d e g i l	B3.9. Formacións vexetais españolas e a súa distribución. Análise de cliserie de vexetación.	B3.9. Diferenciar razoadamente as formacións vexetais españolas.	XHB3.9.1. Ante unha paisaxe natural, identifica as formacións vexetais que aparezan.	CMCCT CA CD		Identificar as formacións vexetais propias dunha paisaxe natural.
			XHB3.9.2. Analiza razoadamente unha <i>cliserie</i> .	CMCCT CAA CCL CD		Explicar un modelo de <i>cliserie</i> .

Bloque 4. A hidrografía						
d e g i l	B4.1. Diversidade hídrica da península e das illas. Principais elementos hídricos nas paisaxes.	B4.1. Explicar a diversidade hídrica da Península Ibérica e nas illas, enumerando e localizando os tipos de elementos hídricos que se poden percibir coa observación da paisaxe.	XHB4.1.1. Explica a diversidade hídrica en España.	CMCCT CAA CCL CD	Cinco sesións de clase. (do estandar 4.1.1 ao 4.6.1.)	Definir con precisión e explicar brevemente, conceptos tema. Explicar a diversidade hídrica en España.
d e g i l	B4.2. Vertentes hidrográficas. Principais cuncas fluviais peninsulares.	B4.2. Describir as cuncas fluviais españolas situándoas nun mapa e enumerando as súas características.	XHB4.2.1. Localiza nun mapa de España as principais cuncas fluviais.	CMCCT CAA CCL CD		Localizar nun mapa físico de España as grandes cuncas fluviais.
d g i l	B4.3. Réximes fluviais predominantes.	B4.3. Identificar os réximes fluviais máis característicos.	XHB4.3.1. Relaciona os réximes hídricos dos cursos fluviais coas posibilidades de aproveitamento hídrico en España.	CMCCT CAA		Relacionar réximes hídricos e as súas posibilidades de aproveitamento.
d e g i l	B4.4. Zonas húmidas en España.	B4.4. Enumerar as zonas húmidas de España, localizalas nun mapa e comentar as súas características.	XHB4.4.1. Localiza nun mapa as zonas húmidas españolas, e debate un aspecto de actualidade sobre este tema.	CMCCT CAA CCL CD		Localizar nun mapa as zonas húmidas de España.
d e g i l	B4.5. Aproveitamento dos recursos hídricos: incidencia da seca e das chuvias torrenciais.	B4.5. Analizar o aproveitamento dos recursos hídricos en España, incluíndo as características de seca e das chuvias torrenciais do clima.	XHB4.5.1. Sitúa nun mapa da rede hidrográfica española os grandes encoros, e deduce consecuencias, analizando tamén as características climáticas.	CMCCT CAA CCL CD		Situar nun mapa os grandes encoros e deducir consecuencias.
			XHB4.5.2. Analiza e comenta gráficas e estatísticas que reflicten as épocas de seca en relación cun mapa de tipos de réximes fluviais dos ríos da	CMCCT CAA CCL CD		Explicar gráficas estatísticas que relacionan épocas de seca cos tipos de réximes fluviais.

			Península Ibérica, e saca conclusións.			
d e g i l	B4.6. Augas subterráneas.	B4.6. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo á hidroloxía española, incidindo na explotación das augas subterráneas, utilizando distintas fontes de información.	XHB4.6.1. Selecciona imaxes e novas xornalísticas que reflectan a desigualdade hídrica española e a súa interacción coas actividades humanas.	CMCCT CAA CCL CD		Buscar información e imaxes en relación coa desigualdade dos recursos hídricos en España.
Bloque 5. As paisaxes naturais e as relacións entre natureza e sociedade						
d e g i l	B5.1. Paisaxes naturais españolas.	B5.1. Describir e reflectir nun mapa as paisaxes naturais españolas, identificando os seus trazos.	XHB5.1.1. Distingue as características dos grandes conxuntos paisaxísticos españois.	CMCCT CAA CCL CD	Arredor de cinco horas de clase. (do estándar 5.1.1 ao 5.5.1.)	Definir con precisión e explicar brevemente, conceptos relativos ao tema.
			XHB5.1.2. Localiza no mapa as paisaxes naturais españolas e identifica as súas características.	CMCCT CAA CCL CSC		Sintetizar as características das paisaxes vexetais españolas.
d e g i l p	B5.2. Influencia do medio na actividade humana. Políticas favorecedoras do patrimonio natural.	B5.2. Relacionar o medio natural coa actividade humana, describindo casos de modificación do medio polo ser humano.	XHB5.2.1. Identifica e formula os problemas suscitados pola interacción entre persoa e natureza sobre as paisaxes.	CMCCT CAA CCL CSC		Identificar a problemática da interacción ser humano–medio natural.
			XHB5.2.2. Analiza algún elemento lexislador correctivo da acción humana sobre a natureza.	CMCCT CAA CCL CSC		Valorar algunhas leis correctoras da acción humana sobre o medio.
d e g	B5.3. Os medios humanizados e a súa interacción no	B5.3. Describir os espazos humanizados e	XHB5.3.1. Diferenza as paisaxes humanizadas das	CMCCT CAA CCL		Diferenciar entre paisaxes humanizadas e na-

i l p	espazo xeográfico. Paisaxes culturais.	enumerar os seus elementos constitutivos.	naturais.			turais.
d e g i l p	B5.4. Aproveitamento sustentable do medio físico.	B5.4. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ás paisaxes naturais e as relacións entre natureza e sociedade, utilizando fontes en que estea dispoñible, tanto en internet como en bibliografía ou medios de comunicación social.	XHB5.4.1. Selecciona e analiza novas xornalísticas ou imaxes nas que se perciba a influencia do medio na actividade humana.	CMCCT CAA CCL CD		Seleccionar e anali- zar novas dos medios de comu- nicación que teñan que ver coa in- fluencia do medio na actividade huma- na.
			XHB5.4.2. Selecciona e analiza a partir de distintas fontes de información novas xornalísticas ou imaxes nas que se perciba a influencia das persoas sobre o medio.	CMCCT CAA CCL CD	Seleccionar e anali- zar novas ou ima- xes dos medios de comunicación que teñan que ver coa influencia da acti- vidade humana sobre o medio natural.	
			XHB5.4.3. Obtén e analiza a información que apareza nos medios de comunicación social referida á destrución do medio natural por parte do ser humano.	CMCCT CAA CCL CD		
d e g i l	B5.5. Variedades de paisaxes naturais.	B5.5. Comparar imaxes das variedades de paisaxes naturais.	XHB5.5.1. Diferenza as paisaxes naturais españolas a partir de fontes gráficas e comenta imaxes representativas de cada unha das variedades de paisaxes naturais localizadas en medios de comunicación social, internet ou outras fontes bibliográficas.	CMCCT CAA CCL CD		Diferenciar e comentar as paisaxes naturais españolas a par- tir de fontes gráfi- cas e imaxes.
Bloque 6. A poboación española						

d g i l	B6.1. Fontes para o estudo da poboación. Procedementos de análise en demografía.	B6.1. Identificar as fontes para o estudo da poboación establecendo os procedementos que permiten estudar casos concretos.	XHB6.1.1. Utiliza as ferramentas de estudo da poboación.	CMCCT CAA CD	En torno a doce sesións de clase. (do estándar 6.1.1 ao 6.9.1.)	Definir con precisión e explicar brevemente, conceptos relativos ao tema. Utilizar as fontes de estudo da poboación.
d e g i l	B6.2. Evolución histórica.	B6.2. Comentar gráficos e taxas que amosen a evolución da poboación española.	XHB6.2.1. Comenta a pirámide actual de poboación española e compáraa con algunha dun período anterior ou de previsións futuras.	CMCCT CAA CCL CD		Comparar a pirámide de poboación actual con algunha dun réxime anterior ou do futuro.
			XHB6.2.2. Distingue as pirámides de poboación na súa evolución histórica.	CMCCT CAA CCL CD		Diferenciar os variados tipos de pirámides de poboación.
d e g i l	B6.3. Movementos naturais de poboación.	B6.3. Caracterizar a poboación española identificando os movementos naturais.	XHB6.3.1. Aplica a teoría da transición demográfica ao caso español.	CMCCT CAA CCL CD		Coñecer o réxime da transición española.
			XHB6.3.2. Elixen datos e taxas demográficas que amosen a configuración da poboación dun territorio.	CMCCT CAA CCL CD		
d e g i l	B6.4. Distribución territorial da poboación.	B6.4. Diferenciar a densidade de poboación no espazo peninsular e insular, explicando a distribución de poboación.	XHB6.4.1. Comenta o mapa da densidade de poboación actual en España.	CMCCT CAA CCL CD		Explicar o mapa de densidade de poboación de España.
d e g i l	B6.5. Migracións.	B6.5. Explicar a distribución da poboación española identificando as migracións.	XHB6.5.1. Explica os procesos migratorios antigos que afectan a España.	CMCCT CAA CCL CD		Coñecer os procesos migratorios antigos que afectaron a España.
			XHB6.5.2. Identifica e analiza as migracións recentes.	CMCCT CAA CCL		Analizar as migracións recentes.

				CD	
			XHB6.5.3. Explica as relacións entre comunidades autónomas en relación coas migracións interiores.	CMCCT CAA CCL CD	Explicar as relacións entre comunidades autónomas en función das migracións interiores.
d e g i l	B6.6. Mapa da distribución da poboación española.	B6.6. Analizar a poboación das comunidades autónomas, definindo a súa evolución e a problemática de cada unha.	XHB6.6.1. Compara e comenta a poboación das rexións que medran e as que diminúen a súa poboación.	CMCCT CAA CCL CD	Comparar a poboación das rexións que medran e as que diminúen a súa poboación.
d e g i l	B6.7. Mapa de densidade da poboación española.	B6.7. Comentar un mapa da densidade de poboación de España, analizando a súa estrutura.	XHB6.7.1. Analiza un gráfico da estrutura da poboación española.	CMCCT CAA CCL CD	Explicar un gráfico da estrutura da poboación española.
d e g i l	B6.8. Conformación do espazo demográfico actual. Definición e cálculo detaxas demográficas.	B6.8. Analizar as pirámides de poboación das comunidades autónomas, incidindo no caso galego, e comentar as súas peculiaridades.	XHB6.8.1. Resolve problemas de demografía referidos ao cálculo de taxas de poboación.	CMCCT CAA CCL CD	Analizar e comparar pirámides de poboación das comunidades autónomas, con especial énfase no caso galego.
d e g i l	B6.9. Diversidades rexionais. Estrutura, problemática actual e posibilidades de futuro da poboación española. Realidade demográfica galega.	B6.9. Explicar as perspectivas de poboación española e a ordenación do territorio.	XHB6.9.1. Selecciona e analiza información sobre as perspectivas de futuro da poboación española.	CMCCT CAA CCL CD	Buscar e seleccionar información sobre as perspectivas de futuro da poboación española.
d e g i l	B6.10. Ordenación do territorio. Peso do factor demográfico.	B6.10. Obter e seleccionar información de contido demográfico utilizando fontes en que estea dispoñible, tanto en internet como noutras fontes de información.	XHB6.10.1. Presenta e defende información sobre a poboación española salientando os aspectos máis significativos, utilizando gráficos, mapas, pirámides, etc., nunha presentación	CMCCT CAA CCL CD	Expoñer información sobre a poboación española, aplicando o estudiao na lección.

			informática ou en exposicións en directo.			
Bloque 7. O espazo rural e as actividades do sector primario						
d e g i l	B7.1. Peso das actividades agropecuarias, forestais e pesqueiras no PIB. Poboación activa.	B7.1. Describir as actividades agropecuarias e forestais, especificando as características de España.	XHB7.1.1. Identifica as actividades agropecuarias e forestais.	CMCCT CAA CCL CD	Once horas lectivas. (do estandar 7.1.1 ao 7.8.1.)	Definir con precisión e explicar brevemente, conceptos relativos ao tema.
			XHB7.1.2. Diferenza as actividades do sector primario doutras actividades económicas.	CCL CAA CD		Identificar as actividades do sector primario. Diferenciar as actividades do sector primario das outras actividades económicas.
d e g i l p	B7.2. Aspectos naturais e históricos que explican os factores agrarios.	B7.2. Distinguir as paisaxes agrarias, a súa morfoloxía e as súas estruturas, establecendo as súas características.	XHB7.2.1. Sitúa nun mapa a distribución dos principais aproveitamentos agrarios.	CMCCT CAA CCL CD		Distinguir nun mapa as diferentes paisaxes agrarias.
			XHB7.2.2. Achega os aspectos do pasado histórico que incidiron nas estruturas agrarias españolas.	CAA CCL		Sintetizar factores históricos que afectaron as estruturas agrarias españolas.
d e g i l p	B7.3. Elementos que conforman as paisaxes agrarias. Paisaxes agrarias de España: características.	B7.3. Analizar adecuadamente unha paisaxe rural distinguindo o terreo de labor, os bosques e o hábitat.	XHB7.3.1. Selecciona e comenta imaxes que poñen de manifesto as características das paisaxes agrarias españolas.	CMCCT CAA CCL CD		Comentar imaxes de paisaxes agrarias españolas.
d e g i l p	B7.4. Estrutura da propiedade e tenencia da terra.	B7.4. Comprender a evolución da estrutura da propiedade e identificar formas de tenza da terra.	XHB7.4.1. Define historicamente, de forma sumaria, a estrutura da propiedade	CMCCT CAA CCL CD		Precisar historicamente, dun xeito xeral, a estrutura da propiedade.
d e	B7.5. Explotacións agrarias: características.	B7.5. Explicar o sector agrario español tendo en	XHB7.5.1. Identifica e analiza as características das	CMCCT CAA		Sintetizar as características das pai-

g i l p	Tipos de agricultura: coexistencia de formas avanzadas e tradicionais. Transformacións agroindustriais.	conta as súas estruturas da propiedade e as características das súas explotacións.	paisaxes agrarias españolas.	CCL CD		saxes agrarias españolas.
d e g i l	B7.6. Políticas de reforma agraria. Situación española do sector no contexto da Unión Europea. Política Agraria Común (PAC).	B7.6. Explicar a situación do sector agrario español tendo en conta o contexto europeo e as políticas da Unión Europea.	XHB7.6.1. Achega datos ou gráficos de aspectos estruturais que expliquen o dinamismo dun sector agrario dado.	CMCCT CAA CCL CD		Precisar a situación do sector agrario español no contexto europeo.
			XHB7.6.2. Comenta textos xornalísticos que expliquen a situación española na PAC.	CCL CAA		Comentar textos sobre a situación española na PAC.
d e g i l p	B7.7. Actividade pesqueira: localización, características e problemas. Análise dos aspectos físicos e humanos que conforman o espazo pesqueiro. Caso galego.	B7.7. Analizar a actividade pesqueira, e definir as súas características e os seus problemas.	XHB7.7.1. Establece as características e as peculiaridades da actividade pesqueira española e galega.	CMCCT CAA CCL CD		Coñecer as características principais da actividades pesqueira española e galega.
			XHB7.7.2. Selecciona e analiza novas xornalísticas que tratan problemas pesqueiros e identifica a súa orixe.	CCL CAA		Seleccionar novas dos medios de comunicación sobre problemas pesqueiros.
d e g i l p	B7.8. Silvicultura: características e desenvolvemento no territorio.	B7.8. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ao espazo rural, silvícola ou pesqueiro, utilizando fontes dispoñibles en internet, en medios de comunicación social ou na bibliografía.	XHB7.8.1. Confecciona gráficos comparativos do peso específico no PIB das actividades agrarias, gandeiras, forestal e pesqueiras españolas fronte a outros sectores de actividade.	CMCCT CAA CCL CD		Confeccionar e explicar gráficos comparativos sobre o peso das actividades do sector primario fronte aos outros sectores de actividade.
Bloque 8. As fontes de enerxía e o espazo industrial						
d e	B8.1. Proceso de industrialización	B8.1. Analizar o proceso de	XHB8.1.1. Selecciona e analiza	CMCCT CAA	Once horas de clase.	Definir con precisión e explicar

g i l	español: características e breve evolución histórica.	industrialización español establecendo as características históricas que conducen á situación actual.	información sobre os problemas e a configuración da industria española.	CCL CD	(do estándar 8.1.1 ao 8.6.1.)	brevemente, con- ceptos relativos ao tema.
			XHB8.1.2. Establece un eixe cronolóxico para explicar a evolución histórica da industrialización española.	CCL CAA CMCCT		Sintetizar os problemas da indus- tria española.
			XHB8.1.3. Selecciona e analiza imaxes que amosen a evolución histórica da industria española nunha zona concreta ou dun sector concreto.	CCL CAA CD		Explicar un gráfico da evolución histórica da in- dustrialización espa- ñola.
d e g i l	B8.2. Localización das fontes de enerxía en España.	B8.2. Relacionar as fontes de enerxía e a industrialización, e describir as súas consecuencias en España.	XHB8.2.1. Relaciona o nacemento da industria e a localización de fontes de enerxía e materias primas en España.	CMCCT CAA CCL CDC		Relacionar na- cemento da industria coa lo- calización de fontes de enerxía e mate- rias primas.
d e g i l	B8.3. Achega ao PIB da industria. Poboación activa. Deficiencias e problemas do sector industrial español.	B8.3. Coñecer os factores da industria en España.	XHB8.3.1. Enumera as características da industria española e as súas diferenzas rexionais.	CMCCT CAA CCL CD		Identificar as cara- cterísticas da indus- tria española e as diferenzas re- xionais.
			XHB8.3.2. Confeciona e analiza gráficas e estatísticas que expliquen as producións industriais.	CMCCT CAA CCL CD	Explicar gráficas e estatísticas sobre as producións indus- triais.	
d e g i l	B8.4. Elementos das paisaxes industriais. Tipoloxías de paisaxes.	B8.4. Identificar e comentar os elementos dunha paisaxe industrial dada.	XHB8.4.1. Analiza e comenta paisaxes de espazos industriais.	CMCCT CAA CCL CD		Comentar imaxes sobre paisaxes in- dustriais.

de g i l	B8.5. Rexións industriais e eixes de desenvolvemento de España: importancia das políticas territoriais no sector. Planificación e perspectivas de futuro.	B8.5. Describir os eixes de desenvolvemento industrial sobre un mapa, establecendo as súas características e as posibilidades de rexeneración e cambio no futuro.	XHB8.5.1. Sinala nun mapa os asentamentos industriais máis importantes, distinguindo entre os sectores industriais.	CCL CD CAA		Sinalar nun mapa as principais áreas industriais.
			XHB8.5.2. Localiza e describe as rexións industriais e os eixes de desenvolvemento industrial.	CCL CAA CD		Localizar e describir as rexións industriais e os eixes de desenvolvemento industrial.
			XHB8.5.3. Describe os eixes ou focos de desenvolvemento industrial, e as súas perspectivas de futuro.	CMCCT CAA CCL CD		
de g i l	B8.6. Influencia da política da Unión Europea na configuración da industria española.	B8.6. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo ao espazo industrial español e a influencia nel da política industrial europea, utilizando fontes en que estea dispoñible, tanto en internet, como na bibliografía ou nos medios de comunicación.	XHB8.6.1. Describe as políticas industriais da Unión Europea e a súa influencia nas españolas.	CMCCT CAA CCL CD		Obter e sintetizar información sobre as políticas industriais da Unión Europea e a súa influencia nas españolas.
Bloque 9. O sector servizos						
de g i l	B9.1. Terciarización da economía española: influencia no PIB. Poboación activa do sector terciario.	B9.1. Analizar a terciarización da economía española establecendo as súas características e a influencia no produto interior bruto, e utilizar correctamente a terminoloxía do sector servizos.	XHB9.1.1. Identifica as características do sector terciario español.	CMCCT CAA CCL CD	Dez horas lectivas. (do estandar 9.1.1 ao 9.7.1.)	Definir con precisión e explicar brevemente, conceptos relativos ao tema. Coñecer as características do sector terciario español.

d e g i l	B9.2. Análise dos servizos e distribución no territorio.	B9.2. Identificar a presenza dos servizos no territorio, analizando a súa distribución e o impacto no medio.	XHB9.2.1. Explica a incidencia do sector servizos para a economía española.	CMCCT CAA CCL CD		Analizar a distribución dos servizos no territorio.
d e g i l	B9.3. Sistema de transportes en España. Impacto das infraestruturas sobre o espazo xeográfico.	B9.3. Explicar o sistema de transporte en España, distinguindo a articulación territorial que configura.	XHB9.3.1. Describe como se articulan os medios de comunicación máis importantes de España (ferrocarrís, estradas, portos e aeroportos).	CMCCT CAA CCL CD		Coñecer as características dos principais medios de transporte en España.
			XHB9.3.2. Comenta sobre un mapa de transportes a transcendencia que este sector ten para articular o territorio.	CMCCT CAA CCL CD	Relacionar transportes e articulación do territorio.	
			XHB9.3.3. Describe e analiza mapas que reflectan un sistema de transporte determinado.	CMCCT CAA CCL CD	Analizar un mapa do transporte por estrada e o ferrocarril.	
			XHB9.3.4. Distingue nun mapa os principais nodos de transporte español.	CMCCT CAA CCL CD	Localizar nun mapa os principais nodos de transporte español.	
			XHB9.3.5. Resolve problemas formulados nun caso específico sobre vías de comunicación no noso país.	CMCCT CAA CCL CD		
d e g i l	B9.4. Desenvolvemento comercial: características, evolución e distribución territorial.	B9.4. Describir o desenvolvemento comercial e a ocupación territorial que impón, e establecer as súas características.	XHB9.4.1. Comenta gráficas e estatísticas que expliquen o desenvolvemento comercial.	CMCCT CAA CCL CD		Comentar gráficas e datos estatísticos relativos ao desenvolvemento do comercio.
d e g	B9.5. Espazos turísticos: características e evolución.	B9.5. Localizar nun mapa os espazos turísticos, e enumerar as súas	XHB9.5.1. Analiza e explica as desigualdades do espazo turístico.	CMCCT CAA CCL		Explicar as desigualdades do espazo turístico.

i		características e as desigualdades rexionais.		CD		
d e g i l	B9.6. Outras actividades terciarias: sanidade, educación, finanzas e servizos públicos.	B9.6. Obter e seleccionar información de contido xeográfico relativo á actividade ou ao espazo do sector servizos español, utilizando fontes en que estea dispoñible, tanto en internet como na bibliografía ou nos medios de comunicación social.	XHB9.6.1. Comenta gráficas e estadísticas que expliquen o desenvolvemento turístico español.	CMCCT CAA CCL CD		Obter e seleccionar información sobre o desenvolvemento español.
			XHB9.6.2. Explica como articulan o territorio outras actividades terciarias.	CMCCT CAA CCL CD		
			XHB9.6.3. Analiza e comenta imaxes do espazo destinado a transportes, comercial ou outras actividades do sector servizos.	CMCCT CAA CCL CD		Comentar imaxes dos tipos de turismo
d e g i l	B9.7. Transformacións das paisaxes nas zonas turísticas. Caso do litoral.	B9.7. Identificar e comentar unha paisaxe transformado por unha importante zona turística.	XHB9.7.1. Confecciona esquemas para analizar a influencia do sector servizos na economía e no emprego en España, a partir de imaxes que reflectan o seu impacto nunha paisaxe.	CMCCT CAA CCL CD CSC		Comentar gráficas e datos estadísticos relativos ao desenvolvemento do comercio.
Bloque 10. O espazo urbano						
d e g i l	B10.1. Concepto de cidade e a súa influencia na ordenación do territorio.	B10.1. Definir a cidade.	XHB10.1.1. Define cidade e achega exemplos.	CMCCT CAA CCL	Once horas lectivas. (do estándar 10.1.1 ao 10.8.1.)	Definir o concepto de cidade.
d e g i l p	B10.2. Morfoloxía e estrutura urbanas. Análise socioeconómica e política a través do plano da cidade.	B10.2. Analizar e comentar planos de cidades, distinguindo os seus trazados.	XHB10.2.1. Analiza e explica o plano da cidade máis próxima ao lugar de residencia, ou a máis significativa.	CMCCT CAA CCL CD		Definir con precisión e explica brevemente os conceptos relativos ao tema.

					Explicar un plano urbano significativo ou dunha cidade próxima.
de g i l	B10.3. Planificacións urbanas. Instrumentos do planeamento.	B10.3. Identificar o proceso de urbanización e enumerar as súas características e as planificacións internas.	XHB10.3.1. Identifica as características do proceso de urbanización.	CMCCT CAA CCL	Sintetizar o proceso de urbanización.
			XHB10.3.2. Explica e propón exemplos de procesos de planificación urbana.	CAA CCL	Comparar e valorar exemplos de procesos de planificación urbana.
de g i l p	B10.4. Características do proceso de urbanización. Áreas de influencia.	B10.4. Analizar a morfoloxía e a estrutura urbana, e extraer conclusións da pegada da historia e a súa expansión espacial, reflexo da evolución económica e política da cidade.	XHB10.4.1. Sinala a influencia histórica no plano das cidades españolas.	CMCCT CAA CCL CD	Identificar a influencia histórica no plano das cidades españolas.
			XHB10.4.2. Explica a morfoloxía urbana e sinala as partes dunha cidade sobre un plano desta.	CCL CD CAA	Distinguir a morfoloxía e estrutura urbana sobre un plano dunha cidade.
de g i l p	B10.5. Características da paisaxe urbana.	B10.5. Analizar e comentar unha paisaxe urbana.	XHB10.5.1. Comenta unha paisaxe urbana a partir dunha fonte gráfica.	CMCCT CAA CCL CD	Comentar unha paisaxe urbana a partir dunha imaxe.
			XHB10.5.2. Selecciona e analiza imaxes que expliquen a morfoloxía e a estrutura urbana dunha cidade coñecida.	CMCCT CAA CCL CD	Buscar e seleccionar imaxes que expliquen a morfoloxía e estrutura dunha cidade coñecida.
de g i l p	B10.6. Usos do solo urbano. Ordenación territorial.	B10.6. Identificar o papel das cidades na ordenación do territorio.	XHB10.6.1. Explica a xerarquización urbana española.	CMCCT CAA CCL	Explicar a xerarquía urbana española.
d	B10.7. Rede urbana	B10.7. Describir a	XHB10.7.1. Describe	CMCCT	Comentar a rede

e g i l	española. Características do proceso de crecemento espacial das cidades.	rede urbana española e comentar as súas características.	e analiza as influencias mutuas entre a cidade e o espazo que a rodea.	CAA CCL		urbana española.
d e g i l p	B10.8.Sistema urbano español: desenvolvemento sustentable. Cidades saudables. O territorio como recurso.	B10.8. Obter, seleccionar e analizar información de contido xeográfico relativo ao espazo urbano español, utilizando fontes en que estea dispoñible, en internet, nos medios de comunicación social ou na bibliografía.	XHB10.8.1. Selecciona e analiza novas xornalísticas que amosen a configuración e a problemática do sistema urbano español.	CMCCT CAA CCL CD		Seleccionar novas dos medios de comunicación e de internet sobre a configuración e problemática dos sistema urbano español.
Bloque 11. Formas de organización territorial						
d e g i l p	B11.1. Organización territorial de España.	B11.1. Describir a organización territorial española analizando a estrutura local, autonómica e estatal.	XHB11.1.1. Localiza e explica nun mapa a organización territorial española, partindo do concello e da comunidade autónoma.	CMCCT CAA CCL CD	Sete horas lectivas. (do estándar 11.1.1 ao 11.5.2.)	Definir con precisión e explica brevemente os conceptos relativos ao tema. Explicar a organización territorial española.
d e g i l	B11.2. Influencia da historia e da Constitución de 1978 no deseño territorial.	B11.2. Explicar a organización territorial española e establecer a influencia da historia e da Constitución de 1978, mediante o emprego de mapas históricos e actuais.	XHB11.2.1. Explica a ordenación territorial española a partir de mapas históricos e actuais.	CMCCT CAA CCL CD		Sintetizar a influencia da historia na ordenación territorial española.
XHB11.2.2. Caracteriza a ordenación territorial establecida pola Constitución de 1978.			CMCCT CAA CCL CD	Coñecer a ordenación territorial establecida pola Constitución de 1978.		
XHB11.2.3. Compara a ordenación territorial actual e a da primeira metade do século XX.			CMCCT CAA CCL CD	Comparar a ordenación territorial actual e a da primeira metade do século XX.		

			XHB11.2.4. Distingue e enumera as comunidades autónomas, as principais cidades en cada unha e os países fronteirizos de España.	CMCCT CAA CCL CD		Localizar nun mapa as comunidades autónomas e as provincias españolas.
d e g i l	B11.3. Desequilibrios e contrastes territoriais.	B11.3. Analizar a organización territorial española e describir os desequilibrios e os contrastes territoriais, así como os mecanismos correctores.	XHB11.3.1. Enumera os desequilibrios e os contrastes territoriais existentes na organización territorial española.	CMCCT CAA CCL		Sintetizar os desequilibrios e os contrastes territoriais.
d e g i l P	B11.4. Comunidades Autónomas: políticas rexionais e de cohesión territorial.Comunidade Autónoma de Galicia.	B11.4. Describir a transcendencia das comunidades autónomas e definir as políticas territoriais que levan a cabo, incidindo no caso de Galicia.	XHB11.4.1. Explica as políticas territoriais que practican as comunidades autónomas en aspectos concretos.	CMCCT CAA CCL		Explicar a política territorial levada a cabo en Galicia.
d e g i l P	B11.5. A cuestión territorial na España das autonomías.	B11.5. Obter, seleccionar e analizar información de contido xeográfico relativo ás formas de organización territorial en España, utilizando fontes en que estea dispoñible en internet, nos medios de comunicación social ou na bibliografía.	XHB11.5.1. Distingue os símbolos que diferencian as comunidades autónomas. XHB11.5.2. Explica razoadamente os trazos esenciais das políticas territoriais autonómicas.	CMCCT CAA CCL CAA CCL		Identificar os símbolos das diferentes autónomas.
Bloque 12. España en Europa e no mundo						
d e g i l	B12.1. España: situación xeográfica; posición e localización dos territorios que conforman a unidade e a	B12.1. Definir a situación xeográfica de España no mundo, establecendo a súa posición e localizando os seus	XHB12.1.1. Localiza nun mapa as grandes áreas xeoconómicas e sinala aquelas coas que España ten máis relación.	CMCCT CAA CCL CD	Sete horas lectivas. (do estandar 12.1.1 ao 12.6.1.)	Definir con precisión e explica brevemente os conceptos relativos ao tema.

	diversidade política.	territorios.			Localizar nun mapa as grandes áreas xeoeconómicas e sinalar aquelas coas que España ten máis relación.
			XHB12.1.2. Identifica aspectos salientables de España na situación mundial.	CMCCT CAA CCL CD	Sinalar aspectos salientables de España no Mundo.
			XHB12.1.3. Localiza a situación española entre as grandes áreas xeoeconómicas mundiais.	CMCCT CAA CCL CD	
d e g i l	B12.2. España en Europa. Estructura territorial. Contrastes físicos e socioeconómicos de Europa.	B12.2. Describir o continente europeo distinguindo a súa estrutura territorial e os contrastes físicos e socioeconómicos.	XHB12.2.1. Explica a posición de España na Unión Europea.	CMCCT CAA CCL	Sintetizar a estrutura territorial do continente europeo e explicar a posición de España.
d e g i l	B12.3. Posición de España na Unión Europea. Políticas rexionais e de cohesión territorial.	B12.3. Identificar a posición de España na Unión Europea, enumerando as políticas rexionais e de cohesión territorial que se practican en Europa e que afectan a España.	XHB12.3.1. Extrae conclusións das medidas que a Unión Europea toma en política rexional e de cohesión territorial que afectan a España.	CMCCT CAA CCL	Buscar información sobre medidas que a Unión Europea toma en política rexional e cohesión territorial que afecten a España.
			XHB12.3.2. Comenta novas xornalísticas ou textos que explican a posición de España na Unión Europea.	CMCCT CAA CCL CD	Comentar un texto que explique a posición de España na Unión Europea.
d e g i l	B12.4. España no mundo. Globalización e diversidade no mundo.	B12.4. Definir a globalización e explicar os seus trazos.	XHB12.4.1. Identifica e describe os trazos da globalización con exemplificacións que afecten a España.	CMCCT CAA CCL CSC	Definir globalización.
d e	B12.5. Procesos de mundialización e	B12.5. Comparar os procesos de	XHB12.5.1. Confecciona cadros	CMCCT CAA	Comparar casos concretos dos

g i l	desigualdades territoriais. Grandes eixes mundiais.	mundialización e diversidade territorial, resumindo as características de ambos.	comparativos da aplicación a casos concretos dos conceptos de mundialización e de diversidade territorial.	CCL CD		conceptos de mundialización e de diversidade territorial.
d e g i l	B12.6. Posición de España nas áreas socioeconómicas e xeopolíticas mundiais.	B12.6. Explicar as repercusións da inclusión de España en espazos socioeconómicos e xeopolíticos continentais e mundiais, utilizando fontes diversas baseadas en material bibliográfico ou en liña e en opinións expostas nos medios de comunicación social.	XHB12.6.1. Explica as repercusións da inclusión de España en espazos xeopolíticos e socioeconómicos continentais e mundiais a partir de distintas fontes de información xeográfica.	CMCCT CAA CCL CD		Sintetizar a posición de España nas áreas socioeconómicas e xeopolíticas mundiais.

No apartado **3.1.3.2. Concreción da contribución ao desenvolvemento das competencias clave, inclúese:**

o grao mínimo en Historia da Arte de 2º de Bacharelato de consecución de cada estándar e a temporalización por estándar de aprendizaxe ou agrupamentos de estándares

HISTORIA DA ARTE. 2º DE BACHARELATO						
O b x e c t i v o	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Compe tencias clave	Temporaliza ción	Grao mínimo de consecución (nivel de logro mínimo para obter una puntuación de 5 sobre 10)

s						
	Bloque 1. Raíces da arte europea: o legado da arte clásica					
n	B1.1. Grecia, creadora da linguaxe clásica: principais manifestacións.	B1.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte grega, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB1.1.1. Explica as características esenciais da arte grega e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA	1 sesión	Explicar características da arte grega
HAB1.1.2. Define o concepto de orde arquitectónica e compara as tres ordes da arquitectura grega.			CCEC CCL CAA	2 sesións. (do estándar 1.1.2. ao 1.1.3.)		Comparar as ordes arquitectónicas gregas.
HAB1.1.3. Describe os tipos de templo grego, con referencia ás características arquitectónicas e a decoración escultórica.			CCEC CCL		Describir os tipos de templo gregos, sobre todo, as características arquitectónicas	
HAB1.1.4. Describe as características do teatro grego e a función das súas partes.			CCEC CCL	2 sesións. (do estándar 1.1.4. ao 1.1.5.)		
HAB1.1.5. Explica a evolución da			CCEC CCL CAA		Explicar como evoluciona a figura humana	

			figura humana masculina na escultura grega a partir do "Kouros" de Anavysos, o "Doríforo" (Policleto) e o "Apoxiomenos" (Lisipo).			masculina na escultura grega.
n	B1.2. A función social da arte en Grecia.	B1.2. Explicar a función social da arte grega, especificando o papel desempeñado polos/as clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB1.2.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte grega, e a consideración social da arte e dos/das artistas.	CCEC CCL CSC	2 sesións. (do estándar 1.2.1. ao 1.3.1.)	
d e m n	B1.3. Comentario de obras de arte: Grecia.	B1.3. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte grega, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB1.3.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas gregas: Partenón, Tribuna das Cariátides do Erecteion, templo de Atenea Niké e teatro de Epidauro. HAB1.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas gregas: Kouros de Anavysos, Auriga de Delfos, Discóbolo (Mirón), Doríforo (Policleto), unha	CCEC CCL CAA CCEC CCL CAA		

			metopa do Partenón (Fidias), Hermes con Dionisio neno(Praxíteles), Apoxiomenos (Lisipo), Vitoria de Samotracia, Venus de Milo efriso do altar de Zeus en Pérgamo (detalle de Atenea e Gea).			
n p	B1.4. Visión do clasicismo en Roma. A arte na Hispania romana e na Gallaecia.	B1.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte romana, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB1.4.1. Explica as características esenciais da arte romana e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA	2 sesións. (do estándar 1.4.1. ao 1.4.3.)	Explicar as características básicas da arte romana.
			HAB1.4.2. Especifica as achegas da arquitectura romana en relación coa grega.	CCEC CCL CAA		
			HAB1.4.3. Describe as características e funcións dos principais tipos de edificio romanos.	CCEC CCL		Describir as características dos principais tipos de edificios romanos.
			HAB1.4.4. Compara o templo e o teatro romanos cos respectivos gregos.	CCEC CCL CAA	3 sesións. (do estándar 1.4.4. ao 1.5.1.)	
			HAB1.4.5.	CCEC		

			Explica os trazos principais da cidade romana a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCL CAA		
			HAB1.4.6. Especifica as innovacións da escultura romana en relación coa grega.	CCEC CCL CAA		
			HAB1.4.7. Describe as características xerais dos mosaicos e a pintura en Roma a partir dunha fonte histórica ou historiográfica.	CCEC CCL CAA		Describir as características xerais de mosaicos e pintura romana.
n	B1.5. Función social da arte en Roma.	B1.5. Explicar a función social da arte romana, especificando o papel desempeñado polos/as clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB1.5.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte romana, e a consideración social da arte e dos/das artistas.	CCEC CCL CSC		
d e m n	B1.6. Comentario de obras de arte: Roma.	B1.6. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte romana, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal,	HAB1.6.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas romanas: Maison Carrée de Nimes, Panteón de Roma, teatro de Mérida,	CCEC CCL CAA	2 sesións	Comentar as obras arquitectónicas romanas mencionadas.

		semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	Coliseo de Roma, basílica de Maxencio e Constantino en Roma, ponte de Alcántara, acueduto de Segovia, arco de Tito en Roma e columna de Traxano en Roma.			
			HAB1.6.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas romanas: Augusto de Prima Porta, estatua ecuestre de Marco Aurelio, relevo do Arco de Tito (detalle dos soldados co candelabro e outros obxectos do Templo de Xerusalén) e relevo da columna de Traxano.	CCEC CCL CAA	1 sesión	Analizar as esculturas romanas nomeadas.
d e g m n	B1.7. Traballo de investigación sobre historia da arte.	B1.7. Realizar e expor, individualment e ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB1.7.1. Realiza un traballo de investigación sobre Fidas.	CCEC CCL CAA CD CSIEE		
			HAB1.7.2. Realiza un traballo de investigación sobre o debate acerca da autoría grega ou romana do grupo	CCEC CCL CAA CD CSIEE		

			escultórico de "Laocoonte e os seus fillos".			
h n p	B1.8. Conservación do patrimonio: arte grecorromana	B1.8. Respeitar as creacións artísticas da Antigüidade grecorromana, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que cómpre conservar.	HAB1.8.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte antiga que se conservan en Galicia.	CCEC CCL CAA CSIEE		
Bloque 2. Nacemento da tradición artística occidental: a arte medieval						
n	B2.1. Achega cristiá na arquitectura e na iconografía.	B2.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte paleocristiá, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.1.1. Explica as características esenciais da arte paleocristiá e a súa evolución no tempo a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA	1 sesións. (do estándar 2.1.1. ao 2.1.4.)	Explicar características da arte paleocristiá.
			HAB2.1.2. Describe a orixe, a características e a función da basílica paleocristiá.	CCEC CCL CSC		Describir características da basílica paleocristiá.
			HAB2.1.3. Describe as características e función dos baptisterios, mausoleos e "martiria" paleo	CCEC CCL		

			cristiáns, e as súas partes.			
			HAB2.1.4. Explica a evolución da pintura e o mosaico na arte paleocristiá, con especial referencia á iconografía.	CCEC CCL CAA		
n	B2.2. Arte bizantina.	B2.2. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte bizantina, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.2.1. Explica as características esenciais da arte bizantina a partir de fontes históricas ou historiográficas .	CCEC CCL CAA	2 sesións. (do estándar 2.2.1. ao 2.2.3.)	Explicar as características da arte bizantina.
			HAB2.2.2. Explica a arquitectura bizantina a través da igrexa de Santa Sofía de Constantinopla .	CCEC CCL CAA		Explicar a igrexa de Santa Sofía de Constantinopla.
			HAB2.2.3. Describe as características do mosaico bizantino e dos temas iconográficos do Pantocrátor e a Virxe e a Déesis, así como a súa influencia na arte occidental.	CCEC CCL CAA		Describir as características dos mosaicos bizantinos.
d e m n	B2.3. Comentario de obras de arte bizantina	B2.3. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte bizantina, aplicando un	HAB2.3.1. Identifica, analiza e comenta o mosaico dos cortexos do emperador	CCEC CCL CAA		Analizar o cortexo da emperatriz Teodora en San Vital de Rávena.

		método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	Xustiniano e da emperatriz Teodora de San Vital de Rávena.			
n p	B2.4. Arte prerrománica.	B2.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte prerrománica, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB2.4.1. Define o concepto de arte prerrománica e especifica as súas manifestacións en España e en Galicia.	CCEC CCL	1 sesión	Definir a arte prerrománica.
			HAB2.4.2. Identifica e clasifica razoadamente no seu estilo as seguintes obras: Santa María do Naranco (Oviedo), Santa Comba de Bande e San Miguel de Celanova (Ourense).	CCEC CCL CAA	1 sesión	Identificar as obras mencionadas.
n	B2.5. Configuración e desenvolvemento da arte románica. Igrexas e mosteiros. Iconografía románica.	B2.5. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte románica, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB2.5.1. Describe as características xerais da arte románica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA	2 sesións. (do estándar 2.5.1. ao 2.5.3.)	Analizar as características da arte románica.
			HAB2.5.2. Describe as características e as función das	CCEC CCL CSC		Analizar as funcións das igrexas e mosteiros.

			igrejas e dos mosteiros na arte románica.			
			HAB2.5.3. Explica as características da escultura e a pintura románicas, con especial referencia á iconografía.	CCEC CCL		Explicar características da escultura e pinturas románicas.
n	B2.6. Función social da arte románica.	B2.6. Explicar a función social da arte románica, especificando o papel de clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB2.6.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes da arte románica.	CCEC CCL CSC	1 sesión	
d e m n	B2.7. Comentario de obras de arte románica.	B2.7. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte románica, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.7.1. Identifica, analiza e comenta as esculturas románicas do Xuízo Final no tímpano de Santa Fe de Conques (Francia).	CCEC CCL CAA	1 sesión	Comentar as esculturas románicas nomeadas.
n	B2.8. Achega do Gótico: expresión dunha cultura urbana. A catedral e a arquitectura civil. Modalidades escultóricas. Pintura italiana e flamenga, orixe da pintura moderna.	B2.8, Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte gótica, en relación co seu contexto histórico e	HAB2.8.1. Describe as características xerais da arte gótica a partir de fontes históricas ou historiográficas.	CCEC CCL CAA	2 sesións. (do estándar 2.8.1. ao 2.8.2.)	Describir as características xerais da arte gótica.
			HAB2.8.2.	CCEC		

		cultural.	Describe as características e a evolución da arquitectura gótica e especifica os cambios introducidos respecto á románica.	CCL CAA		
			HAB2.8.3. Describe as características e a evolución da escultura gótica, e especifica as súas diferenzas tipolóxicas, formais e iconográficas respecto á escultura románica.	CCEC CCL CAA	1 sesión	Describir as características e evolución da escultura gótica.
			HAB2.8.4. Recoñece e explica as innovacións da pintura de Giotto e do Trecento italiano respecto á pintura románica e bizantina.	CCEC CCL CAA	1 sesión	Explicar as innovacións da pintura de Giotto e do Trecento italiano.
			HAB2.8.5. Explica as innovacións da pintura flamenga do século XV e cita algunhas obras dos seus principais representantes.	CCEC CCL CAA	1 sesión. (do estándar 2.8.5. ao 2.9.1.)	Explicar as innovacións da pintura flamenga do século XV.
n	B2.9. Función social da arte gótica.	B2.9. Explicar a función social da arte gótica,	HAB2.9.1. Especificas as relacións entre	CCEC CCL CSC		

		especificando o papel desempeñado por clientes e artistas, e as relacións entre eles.	artistas e clientes da arte gótica, e a súa variación respecto ao románico.	CAA		
d e m n	B2.10. Comentario de obras de arte gótica.	B2.10. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte gótica, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB2.10.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental da catedral de Reims, interior da planta superior da Sainte Chapelle de París.	CCEC CCL CAA	3 sesións. (do estándar 2.10.1. ao 2.10.3.)	Comentar as obras arquitectónicas góticas nomeadas.
			HAB2.10.2. Identifica, analiza e comenta o grupo da Anunciación e a Visitación da catedral de Reims.	CCEC CCL CAA		Comentar as obras escultóricas góticas nomeadas.
			HAB2.10.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas góticas: escena de "A fuxida a Exipto", de Giotto, na Capela Scrovegni de Padua, "Matrimonio Arnolfini", de Jan Van Eyck, "O descendemento da cruz", de	CCEC CCL CAA		Comentar as obras pictóricas góticas nomeadas.

			Roger van der Weyden, e o "Xardín das Delicias, de Hieronymus Bosch.			
n p	B2.11. O peculiar desenvolvemento artístico da Península Ibérica. Arte hispanomusulmá. O Románico no Camiño de Santiago. O Gótico e a súa longa duración.	B2.11. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte románica e gótica española e hispanomusulmá, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB2.11.1. Explica as características e evolución da arte románica e gótica en España.	CCEC CCL CAA	1 sesión	Explicar a arte románica e gótica en España.
			HAB2.11.2. Explica as características xerais da arte islámica a partir de fontes históricas ou historiográficas .	CCEC CCL CAA		Explicar a arte islámica.
			HAB2.11.3. Describe os trazos esenciais da mesquita e o pazo islámico.	CCEC CCL CSC		Describir a mezquita.
			HAB2.11.4. Explica a evolución da arte hispanomusulmá.	CCEC CCL CAA		
			HAB2.11.5. Explica as características da arte mudéjar e específica, con exemplos de obras concretas, as diferenzas entre o mudéjar popular e o cortesán.	CCEC CCL CAA		
d	B2.12. Comentario de obras de arte	B2.12. Clasificar, analizar e	HAB2.12.1. Identifica,	CCEC	1 sesión	Analizar as obras

e m n p	medieval española.	comentar obras significativas da arte medieval española, aplicando un método que abrangan diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas románicas: San Vicente de Cardona (Barcelona), San Martín de Frómista e a catedral de Santiago de Compostela.	CCL CAA		arquitectónicas románicas nomeadas.
			HAB2.12.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas románicas: "A dúbida de San Tomé", no ángulo do claustro de San Domingos de Silos (Burgos), "Última cea" do capitel historiado do claustro de San Xoán da Peña (Huesca) e fachada de Praterías e Pórtico da Gloriada catedral de Santiago.	CCEC CCL CAA	1 sesión	Comentar as esculturas románicas enumeradas.
			HAB2.12.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas góticas: fachada occidental e interior da catedral de León, interior	CCEC CCL CAA	1 sesión	Analizar as obras Arquitectónicas góticas enumeradas.

			da catedral de Barcelona, e interior da igrexa de San Xoán dos Reis, de Toledo.			
d e g m n	B2.13. Traballo de investigación sobre historia da arte.	B2.13. Realizar e expor, individualment e ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB2.13.1. Realiza un traballo de investigación sobre o tratamento iconográfico e o significado da visión apocalíptica de Cristo e o Xuízo Finalna arte medieval.	CCEC CCL CAA CD CSIEE		
h n p	B2.14. Conservación do patrimonio: arte medieval.	B2.14. Respetar as creacións da arte medieval, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB2.14.1. Explica a importancia da arte románica no Camiño de Santiago. HAB2.14.2. Confeciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables de arte medieval que se conservan en Galicia.	CCEC CCL CSC CCEC CCL CAA CSIEE		
Bloque 3. Desenvolvemento e evolución da arte europea no mundo moderno						
n	B3.1. Renacemento. Patróns e artistas. Orixe e desenvolvemento da nova linguaxe en arquitectura, escultura e pintura. Achegas de grandes artistas do Renacemento	B3.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Renacemento, en relación co seu contexto	HAB3.1.1. Explica as características esenciais do Renacemento italiano e a súa periodización a partir de fontes históricas ou historiográficas	CCEC CCL CAA	1 sesión	Explicar as características do Renacemento italiano e a súa periodización.

italiano.	histórico cultural.	e .				
			HAB3.1.2. Especifica as características da arquitectura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	CCEC CCL CAA	1 sesión	Explicar a arquitectura renacentista italiana.
			HAB3.1.3. Especifica as características da escultura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	CCEC CCL CAA	1 sesión	Explicar as características da escultura renacentista italiana.
			HAB3.1.4. Especifica as características da pintura renacentista italiana e explica a súa evolución, desde o Quattrocento ao manierismo.	CCEC CCL CAA	1 sesión. (do estándar 3.1.4. ao 3.1.5.)	Explicar características da pintura renacentista italiana.
			HAB3.1.5. Compara a pintura italiana do Quattrocento a dos pintores góticos flamengos contemporáneos.	CCEC CCL CAA		
			HAB3.1.6. Explica a peculiaridade da pintura veneciana do	CCEC CCL CAA	Media sesión	Explicar a pintura veneciana do Cinquecento.

			Cinquecento e cita os artistas máis representativos			
n	B3.2. Función social da arte no Renacemento	B3.2. Explicar a función social da arte especificando o papel desempeñado por patróns, academias, clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB3.2.1. Describe a práctica do patrocinio no Renacemento italiano e as novas reivindicacións dos artistas en relación co seu recoñecemento social e a natureza do seu labor.	CCEC CCL CSC	Media sesión	
d e m n	B3.3. Comentario de obras de arte: arte do Renacemento.	B3.3. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do Renacemento, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.3.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento italiano: cúpula de Santa María das Flores e interior da igrexa de San Lorenzo, ambas en Florencia e de Brunelleschi; pazo Médici-Riccardi en Florencia, de Michelozzo; fachada de Santa María Novella e do pazo Rucellai, ambos en Florencia e de Alberti; templo de San Pietro in Montorio en Roma, de	CCEC CCL CAA	2 sesións	Comentar as obras arquitectónicas do Renacemento italiano nomeadas.

			<p>Bramante; cúpula e proxecto de planta de San Pedro do Vaticano, de Michelangelo; Il Gesù en Roma, de Giacomo della Porta e Vignola; Villa Capra (Villa Rotonda) en Vicenza, de Palladio.</p>			
			<p>HAB3.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Renacemento italiano: primeiro panel da "Porta do Paraíso"(da creación do mundo á expulsión do Paraíso), de Ghiberti; "Gattamelata", de Donatello; "Piedade"do Vaticano, "David", "Moisés"e as tumbas mediceas, de Michelangelo; "O rapto das sabinas", de Giambologna.</p>	<p>CCEC CCL CAA</p>	<p>2 sesións</p>	<p>Comentar as esculturas do Renacemento italiano que se enumeran.</p>
			<p>HAB3.3.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do</p>	<p>CCEC CCL CAA</p>	<p>3 sesións</p>	<p>Analizar as pinturas do Renacemento italiano enumeradas.</p>

			<p>Renacemento italiano: "O tributo da moeda"e A "Trindade", de Masaccio; "Anunciación" do Convento de San Marcos en Florencia, de Fra Angelico; "Madonna do Duque de Urbino", de Piero della Francesca; "A Virxe das rochas", "A última cea"e "A Gioconda", de Leonardo da Vinci; "A Escola de Atenas"de Rafael; a bóveda e o "Xuízo Final"da Capela Sixtina, de Michelangelo; "A tempestade", de Giorgione; "Venus de Urbino"e "Carlos V en Mühlberg", de Tiziano; "O lavatorio", de Tintoretto; "As vodas de Caná", de Veronés.</p>			
n	B3.4. A recepción da estética renacentista na Península Ibérica.	B3.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da	HAB3.4.1. Especifica as características peculiares do Renacemento español en	CCEC CCL CAA	1 sesión. (do estándar 3.4.1. ao 3.4.3.)	Características peculiares do Renacemento español.

		arte española do Renacemento, en relación co seu contexto histórico e cultural.	comparación co italiano.			
			HAB3.4.2. Describe a evolución da arquitectura renacentista española.	CCEC CCL CAA		Describir a arquitectura renacentista española.
			HAB3.4.3. Explica a peculiaridade da escultura renacentista española.	CCEC CCL CAA		Explicar a escultura renacentista española.
			HAB3.4.4. Explica as características da pintura de El Greco a través dalgunhas das súas obras máis representativas.	CCEC CCL CAA	1 sesión	Explicar as características da pintura de El Greco.
d e m n	B3.5. Comentario de obras de arte: arte española do Renacemento.	B3.5. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte española do Renacemento, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.5.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Renacemento español: fachada da Universidade de Salamanca; pazo de Carlos V na Alhambra de Granada, de Pedro Machuca; mosteiro de San Lorenzo de El Escorial, de Juan de Herrera.	CCEC CCL CAA	1 sesión	Comentar as obras arquitectónicas do Renacemento español numeradas.
			HAB3.5.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes	CCEC CCL CAA	1 sesión	Analizar as pinturas de El Greco que se especifican.

			pinturas de El Greco: "O expolio", "A Santa Liga"ou "Adoración do nome de Xesús", "O martirio de San Mauricio", "O enterro do Señor de Orgaz", "A adoración dos pastores", "O cabaleiro da man no peito".			
n	B3.6. Unidade e diversidade do Barroco. Linguaxe artística ao servizo do poder civil e eclesiástico. Urbanismo barroco. Igrexas e pazos. Principais tendencias.	B3.6. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Barroco, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.6.1. Explica as características esenciais do Barroco.	CCEC CCL	Media sesión	Explicar as características do Barroco.
			HAB3.6.2. Especifica as diferenzas entre a concepción barroca da arte e a renacentista.	CCEC CCL CAA	Media sesión	
			HAB3.6.3. Compara a arquitectura barroca coa renacentista.	CCEC CCL CAA	Media sesión	
			HAB3.6.4. Explica as características xerais do urbanismo barroco.	CCEC CCL	Media sesión	Explicar o urbanismo barroco.
			HAB3.6.5. Compara a escultura barroca coa renacentista a través da representación de "David"por Michelangelo e	CCEC CCL CAA	1 sesións. (do estándar 3.6.5. ao 3.6.6.)	

			por Bernini.			
			HAB3.6.6. Describe as características xerais da pintura barroca e especifica as diferenzas entre a Europa católica e a protestante.	CCEC CCL CAA CSC		Describir as características da pintura barroca.
			HAB3.6.7. Distingue e caracteriza as grandes tendencias da pintura barroca en Italia e os seus principais representantes.	CCEC CCL CAA	1 sesión. (do estándar 3.6.7. ao 3.6.8.)	Explicar a pintura barroca en Italia.
			HAB3.6.8. Especifica as peculiaridades da pintura barroca flamenga e holandesa.	CCEC CCL CAA		Explicar a pintura barroca flamenga e holandesa.
n	B3.7. Función social da arte no Barroco.	B3.7. Explicar a función social da arte especificando o papel desempeñado por patróns, academias, clientes e artistas, e as relacións entre eles.	HAB3.7.1. Describe o papel desempeñado no século XVIII polas academias en toda Europa e, en particular, polo Salón de París.	CCEC CCL CSC	½ sesión	
d e m n	B3.8. Comentario de obras de arte: arte do Barroco.	B3.8. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do Barroco, aplicando un método que abrangan diferentes	HAB3.8.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco europeo do século XVII: fachada de San	CCEC CCL CAA	1 sesión e media	Comentar as obras Arquitectónicas do Barroco europeo que se enumeran.

		<p>enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).</p>	<p>Pedro do Vaticano, de Carlo Maderno; columnata da praza de San Pedro do Vaticano, de Bernini; San Carlos das Catro Fontes en Roma, de Borromini; Pazo de Versalles, de Le Vau, J.H. Mansart e Le Nôtre.</p>			
			<p>HAB3.8.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas de Bernini: "David", "Apolo" e "Dafne", "A éxtase de Santa Teresa", "Cátedra de San Pedro".</p>	<p>CCEC CCL CAA</p>	<p>1 sesión</p>	<p>Comentar as esculturas de Bernini que se citan.</p>
			<p>HAB3.8.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do Barroco europeo do século XVII: "A vocación de San Mateo" e "Morte da Virxe", de Caravaggio; "Judith e Holofernes" de Artemisia Gentileschi; "A</p>	<p>CCEC CCL CAA</p>	<p>1 sesión</p>	<p>Analizar as pinturas do Barroco europeo nomeadas.</p>

			doración dos Magos", "As tres Grazas" e "O xardín do Amor", de Rubens; "A lección de anatomía do doutor Tulp", "A rolda de noite", de Rembrandt.			
n	B3.9. Barroco hispánico. Urbanismo e arquitectura. Imaxinaría barroca. Achega da pintura española: grandes figuras do Século de Ouro.	B3.9. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte española do Barroco, en relación co seu contexto histórico e cultural.	HAB3.9.1. Explica as características do urbanismo barroco en España e a evolución da arquitectura española durante o século XVII.	CCEC CCL CAA	1 sesións. (do estándar 3.9.1. ao 3.9.3.)	
			HAB3.9.2. Explica as características da imaxinaría barroca española do século XVII e compara a escola castelá coa andaluza.	CCEC CCL CAA		Explicar as características da imaxinaria barroca española.
			HAB3.9.3. Explica as características xerais da pintura española do século XVII.	CCEC CCL		Explicar as características da pintura española.
			HAB3.9.4. Describe as características e evolución da pintura de Velázquez a través dalgunhas das súas obras máis	CCEC CCL CAA	1 sesión	Analizar as características da pintura de Velázquez.

			significativas.			
d e m n	B3.10. Comentario de obras de arte: arte española do Barroco.	B3.10. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte española do Barroco, aplicando un método que abrangan diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.10.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do Barroco español do século XVII: Praza Maior de Madrid, de Xoán Gómez de Mora; Retablo de Santo Estevo de Salamanca, de Churriguera.	CCEC CCL CAA	1 sesión	Comentar as obras Arquitectónicas do Barroco español que se citan.
			HAB3.10.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes esculturas do Barroco español do século XVII: "Piedad", de Gregorio Fernández; "Inmaculada do facistol", de Alonso Cano; "Magdalena penitente", de Pedro de Mena.	CCEC CCL CAA	1 sesión	Comentar as esculturas do Barroco español nomeadas.
			HAB3.10.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas españolas do Barroco español do século XVII: "Martirio de San Filipe", "O soño de Xacob"e "O	CCEC CCL CAA	2 sesións	Analizar as pinturas do Barroco español citadas.

			<p>zambro", de Ribera; "Bodegón"do Museo do Prado, de Zurbarán; "O augador de Sevilla, "Os borrachos", "A fragua de Vulcano", "A rendición de Breda", "O Príncipe Baltasar Carlos a cabalo", "A Venus do espello", "As meninas"e "As fiandeiras", de Velázquez; "A Sagrada Familia do paxariño", "A Inmaculada de El Escorial", "Os nenos da concha"e "Nenos xogando aos dados", de Murillo.</p>			
n	<p>B3.11. Século XVIII. Mantemento do Barroco. Refinamento rococó. Neoclasicismo e Romanticismo.</p>	<p>B3.11. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do século XVIII, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.</p>	<p>HAB3.11.1. Explica o século XVIII como época de coexistencia de vellos e novos estilos artísticos nun contexto histórico de cambios profundos.</p> <p>HAB3.11.2. Compara o Barroco tardío e o Rococó, e especifica a diferente</p>	<p>CCEC CCL CAA CSC</p> <p>CCEC CCL CAA CSC</p>	<p>1 sesión</p>	

			concepción da vida e a arte que encerran.			
			HAB3.11.3. Explica as razóns do xurdimento do Neoclasicismo e as súas características xerais en arquitectura, escultura e pintura.	CCEC CCL CSC		Explicar o Neoclasicismo e as súas características en arquitectura, escultura e pintura.
			HAB3.11.4. Comenta a escultura neoclásica a través da obra de Canova.	CCEC CCL CAA		
			HAB3.11.5. Especifica as posibles coincidencias entre o Neoclasicismo e o Romanticismo na pintura de David.	CCEC CCL CAA		
			HAB3.11.6. Distingue entre a corrente tradicional e a clasicista da arquitectura barroca española do século XVIII.	CCEC CCL CAA		
			HAB3.11.7. Explica a figura de Salzillo como derradeiro representante da imaxinaría relixiosa española en madeira	CCEC CCL CAA		

			policromada.			
d e m n p	B3.12. Comentario de obras de arte: arte do século XVIII.	B3.12. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte do século XVIII, aplicando un método que abrangan diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB3.12.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas do século XVIII: fachada do Obradoiro da catedral de Santiago de Compostela, de Casas e Novoa; Fachada do convento de Santa Clara en Santiago de Compostela, de Simón Rodríguez.	CCEC CCL CAA	1 sesión	Analizar as obras arquitectónicas do século XVIII.
d e g m n	B3.13. Traballo de investigación en historia da arte.	B3.13. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB3.13.1. Realiza un traballo de investigación sobre o proceso de construción da nova basílica de San Pedro do Vaticano ao longo dos séculos XVI e XVII.	CCEC CCL CAA CD CSIEE		
h n p	B3.14. Conservación do patrimonio: arte moderna.	B3.14. Respetar as creacións da arte da Idade Moderna, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia	HAB3.14.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte dos séculos XVI ao XVIII que se	CCEC CCL CAA CSIEE		

		como patrimonio que hai que conservar.	conservan en Galicia.			
Bloque 4. O século XIX: a arte dun mundo en transformación						
n	B4.1. A figura de Goya.	B4.1. Analizar a obra de Goya e identificar nela os trazos propios das correntes da súa época e os que anticipan diversas vangardas posteriores.	HAB4.1.1. Analiza a evolución da obra de Goya como pintor e gravador, desde a súa chegada á Corte ata o seu exilio final en Bordeos.	CCEC CCL CAA	1 sesión	Analizar a evolución da pintura de Goya.
			HAB4.1.2. Compara a visión de Goya nas series de gravados "Os caprichos" e "Os disparates ou proverbios".	CCEC CCL CAA	1 sesión	
d e m n	B4.2. Comentario de obras de arte: Goya.	B4.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas de Goya, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Goya: "O parasol", "A familia de Carlos IV", "O 2 de maio de 1808 en Madrid" ("A loita cos mamelucos"), "Os fusilamentos do 3 de maio de 1808"; desastre nº 15 ("E non hai remedio") da serie "Os desastres da guerra"; "Saturno	CCEC CCL CAA	2 sesións	Analizar as obras de Goya nomeadas.

			devorando un fillo"e "A leiteira de Bordeos".			
n	B4.3. A Revolución Industrial e o impacto dos novos materiais na arquitectura. Do Historicismo ao Modernismo. A Escola de Chicago. Nacemento do urbanismo moderno.	B4.3. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB4.3.1. Describe as características e a evolución da arquitectura do ferro no século XIX, en relación cos avances e as necesidades da revolución industrial.	CCEC CCL CAA CSC CMCCT	1 sesión	Describir as características da arquitectura do ferro no século XIX.
			HAB4.3.2. Explica as diferenzas entre enxeñeiros e arquitectos na primeira metade do século XIX.	CCEC CCL CAA		
			HAB4.3.3. Explica as características do neoclasicismo arquitectónico durante o Imperio de Napoleón.	CCEC CCL	1 sesión	Explicar neoclasicismo arquitectónico
			HAB4.3.4. Explica as características do historicismo en arquitectura e a súa evolución cara ao eclecticismo.	CCEC CCL CAA		Explicar o historicismo en arquitectura.
			HAB4.3.5. Explica as características e principais tendencias da arquitectura	CCEC CCL		Explicar a arquitectura modernista.

			modernista.			
			HAB4.3.6. Especifica as achegas da Escola de Chicago á arquitectura.	CCEC CCL		
			HAB4.3.7. Describe as características e os obxectivos das remodelacións urbanas de París, Barcelona e Madrid na segunda metade do século XIX.	CCEC CCL		
d e m n	B4.4. Comentario de obras de arte: arquitectura do século XIX.	B4.4. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura do século XIX, aplicando un método que abrangan diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.4.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas : templo da Madalena en París, de Vignon; Parlamento de Londres, de Barry e Pugin; Auditorio de Chicago, de Sullivan e Adler; torre Eiffel de París; templo da Sagrada Familia en Barcelona, de Gaudí.	CCEC CCL CAA	1 sesión	Analizar as obras Arquitectónicas mencionadas.
n	B4.5. Evolución da pintura: Romanticismo, Realismo, Impresionismo e Simbolismo. Os	B4.5. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da	HAB4.5.1. Describe as características do Romanticismo na pintura e	CCEC CCL CAA	1 sesións. (do estándar 4.5.1. ao 4.5.4.)	Explicar características do Romanticismo na pintura.

<p>postimpresionistas , xerme das vangardas pictóricas do século XX.</p>	<p>pintura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e culturais.</p>	<p>distingue entre o romanticismo da liña de Ingres e o romanticismo da cor de Gericault e Delacroix.</p>			
		<p>HAB4.5.2. Compara as visións románticas da paisaxe en Constable e Turner.</p>	<p>CCEC CCL CAA</p>		
		<p>HAB4.5.3. Explica o Realismo e a súa aparición no contexto dos cambios sociais e culturais de mediados do século XIX.</p>	<p>CCEC CCL CSC</p>	<p>Explicar o Realismo.</p>	
		<p>HAB4.5.4. Compara o Realismo co Romanticismo.</p>	<p>CCEC CCL CAA</p>		
		<p>HAB4.5.5. Describe as características xerais do Impresionismo e o Neoimpresionismo.</p>	<p>CCEC CCL</p>	<p>1 sesión</p>	<p>Describir as características do Impresionismo e o Neoimpresionismo.</p>
		<p>HAB4.5.6. Define o concepto de postimpresionismo e especifica as achegas de Cézanne e Van Gogh como precursores das grandes correntes</p>	<p>CCEC CCL CAA</p>		<p>Definir o postimpresionismo e especificar as achegas de Cézanne e Van Gogh.</p>

			artísticas do século XX.			
			HAB4.5.7. Explica o Simbolismo de finais do século XIX como reacción fronte ao Realismo e ao Impresionismo.	CCEC CCL CAA	1 sesión	Explicar o Simbolismo.
n	B4.6. Función social da arte no século XIX.	B4.6. Explicar a evolución cara á independencia dos artistas respecto aos clientes, especificando o papel desempeñado polas academias, os salóns, as galerías privadas e os marchantes.	HAB4.6.1. Explica os cambios que se producen no século XIX nas relacións entre artistas e clientes, referidos á pintura.	CCEC CCL CSC		
d e m n	B4.7. Comentario de obras de arte: o século XIX.	B4.7. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da pintura do século XIX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.7.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes pinturas do século XIX: "O baño turco", de Ingres; "A balsa da Medusa", de Gericault; "A liberdade guiando o pobo", de Delacroix; "O carro de feo", de Constable; "Chuvia, vapor e velocidade", de Turner; "O enterro de Ornans", de	CCEC CCL CAA	1 sesión	Comentar as pinturas do século XIX que se enumeran.

			<p>Courbet; "O ánxelus", de Millet; "Almorzo sobre a herba", de Manet; "Impresión, sol nacente" e a serie sobre a Catedral de Ruán, de Monet; "Le Moulin de la Galette", de Renoir; "Unha tarde de domingo na Grande Jatte", de Seurat; "Xogadores de cartas" e "Mazás e laranxas", de Cézanne; "A noite estrelada" e "O segador", de Van Gogh; "Visión despois do sermón" e "O mercado" ("Ta matete"), de Gauguin.</p>			
n	B4.8. Escultura: mantemento do clasicismo. Rodin.	B4.8. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da escultura do século XIX, relacionando cada un dos seus estilos cos seus respectivos contextos históricos e	HAB4.8.1. Relaciona a produción e o academicismo dominante na escultura do século XIX coas transformacións levadas a cabo nas cidades (monumentos conmemorativos en prazas, parques e	CCEC CCL CAA CSC	1 sesión. (do estándar 4.8.1. ao 4.9.1.)	

		culturais.	avenidas, e esculturas funerarias nos novos cemiterios).			
			HAB4.8.2. Explica as características da renovación escultórica emprendida por Rodin.	CCEC CCL		Explicar Rodin.
d e m n	B4.9. Comentario de obras de arte: século XIX.	B4.9. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da escultura do século XIX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB4.9.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras de Rodin: "O pensador" e "Os burgueses de Calais". Identifica, analiza e comenta a escultura de Camille Claudel: "A idade madura".	CCEC CCL CAA		Comentar as obras escultóricas de Rodin.
d e g m n	B4.10. Traballo de investigación en historia da arte.	B4.10. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	HAB4.10.1. Realiza un traballo de investigación sobre as exposicións universais do século XIX e a súa importancia desde o punto de vista arquitectónico.	CCEC CCL CAA CD CSIEE		
			HAB4.10.2. Realiza un traballo de investigación sobre a influencia da	CCEC CCL CAA CD CSIEE		

			fotografía e o gravado xaponés no desenvolvemento do Impresionismo, con referencias a obras concretas.			
h n p	B4.11. Conservación do patrimonio: arte do século XIX.	B4.11. Respeitar as creacións da arte do século XIX, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio que hai que conservar.	HAB4.11.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte do século XIX que se conservan en Galicia.	CCEC CCL CAA CSIEE		
Bloque 5. A ruptura da tradición: a arte na primeira metade do século XX						
n	B5.1. O fenómeno das vangardas nas artes plásticas: Fauvismo, Cubismo, Futurismo, Expresionismo, pintura abstracta, Dadaísmo e Surrealismo.	B5.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das vangardas artísticas das artes plásticas na primeira metade do século XX, relacionando cada unha delas cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB5.1.1. Define o concepto de vangarda artística en relación co acelerado ritmo de cambios na sociedade da época e a liberdade creativa dos/das artistas iniciada na centuria anterior.	CCEC CCL CSC	1 sesión	Definir o concepto de vangarda artística.
			HAB5.1.2. Describe a orixe e as características do Fauvismo.	CCEC CCL	1 sesión	Describir o Fauvismo.
			HAB5.1.3. Describe o proceso de	CCEC CCL CAA	Media sesión	Describir as características do Cubismo.

			xestación e as características do Cubismo, distinguindo entre o Cubismo analítico e o sintético.	CSC		
			HAB5.1.4. Describe o ideario e os principios do futurismo.	CCEC CCL	Media sesión	Describir os principios do Futurismo.
			HAB5.1.5. Identifica os antecedentes do expresionismo no século XIX, explica as súas características xerais e especifica as diferenzas entre os grupos alemáns "A ponte" e "O xinete azul".	CCEC CCL CAA	1 sesión	Características do expresioismo.
			HAB5.1.6. Describe o proceso de xestación e as características da pintura abstracta, distingue a vertente cromática e a xeométrica, e especifica algunhas das súas correntes máis significativas, como o Suprematismo ruso ou o Neoplasticismo .	CCEC CCL CAA	½ sesión	Describir as características da pintura abstracta.

			HAB5.1.7. Describe as características do Dadaísmo como actitude provocadora nun contexto de crise.	CCEC CCL CSC	Media sesión	
			HAB5.1.8. Explica a orixe, as características e os obxectivos do Surrealismo.	CCEC CCL	1 sesión	
			HAB5.1.9. Explica a importancia dos pintores españois Picasso, Miró e Dalí no desenvolvemento das vangardas artísticas.	CCEC CCL	1 sesión	Explicar Picasso, Miró e Dalí.
			HAB5.1.10. Explica a renovación temática, técnica e formal da escultura na primeira metade do século XX, distinguindo as obras relacionadas coas vangardas pictóricas e as que utilizan recursos ou linguaxes independentes.	CCEC CCL CAA	1 sesión	Explicar a escultura na primeira metade do século XX.
n e	B5.2. Comentario de obras de arte: a plástica na primeira metade	B5.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas	HAB5.2.1. Identifica, analiza e comenta as	CCEC CCL CAA	4 sesións	Comentar as obras que se citan.

	do século XX.	da plástica da primeira metade do século XX, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	seguintes obras: "A alegría de vivir", de Matisse; "As señoritas de Aviñón", "Retrato de Ambroise Vollard", "Natureza morta con cadeira de reixa de cana" e "Guernica", de Picasso; "A cidade que emerxe", de Boccioni; "O berro", de Munch; "A rúa", de Kirchner; "Primeira acuarela abstracta", de Kandinsky; "Táboa número 1", de Mondrian; "L.H.O.O.Q.", de Duchamp; "A chave dos campos", de Magritte; "O entroido de Arlequín", de Miró; "A persistencia da memoria", de Dalí; "Verbena" de Maruxa Mallo.			
			HAB5.2.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas:	CCEC CCL CAA	1 sesión	Comentar as obras escultóricas nomeadas.

			"O profeta", de Gargallo; "Formas únicas de continuidade no espazo", de Boccioni; "Fonte", de Duchamp; "Muller peiteándose ante un espello", de Xulio González; "Mademoiselle Pogany I", de Brancusi; "Lagosta, nasa e cola de peixe", de Calder; "Figura reclinada", de Henry Moore.			
n	B5.3. Renovación da linguaxe arquitectónica: o funcionalismo do Movemento Moderno e a arquitectura orgánica.	B5.3. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura da primeira metade do século XX, relacionando cada unha delas cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	HAB5.3.1. Explica o proceso de configuración e os trazos esenciais do Movemento Moderno en arquitectura. HAB5.3.2. Especifica as achegas da arquitectura orgánica ao Movemento Moderno.	CCEC CCL CAA CCEC CCL CAA	1 sesión	Explicar o Movemento Moderno en arquitectura
en	B5.4. Comentario de obras de arte: arquitectura da primeira metade do século XX.	B5.4. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura da primeira metade do século XX, aplicando un	HAB5.4.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas : edificio da Bauhaus en Dessau	CCEC CCL CAA	1 sesión	Comentar as obras arquitectónicas que se nomean.

		método que abrangan diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	(Alemaña), de Gropius; pavillón de Alemaña en Barcelona, de Mies van der Rohe; Vila Saboia en Poissy (Francia), de Le Corbusier; casa Kaufman (Casa da Cascada), de Frank Lloyd Wright.			
d e g m n	B5.5. Traballo de investigación en Historia da Arte.	B5.5. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais coma as novas tecnoloxías.	HAB5.5.1. Realiza un traballo de investigación sobre o Grupo de Artistas e Técnicos Españois Para o Progreso da Arquitectura Contemporánea (GATEPAC).	CCEC CCL CAA CD CSIEE		
d h m n p	B5.6. Conservación do patrimonio: arte do século XX.	B5.6. Respetar as manifestacións da arte da primeira metade do século XX, valorando a súa importancia como expresión da profunda renovación da linguaxe artística na que se sustenta a liberdade creativa actual.	HAB5.6.1. Selecciona unha obra arquitectónica, unha escultura ou unha pintura da primeira metade do século XX, das existentes en Galicia, e xustifica a súa elección.	CCEC CCL CAA CSIEE		
	Bloque 6. A universalización da arte desde a segunda metade do século XX					

n	B6.1. Predominio do Movemento Moderno ou Estilo Internacional en arquitectura. A arquitectura á marxe do estilo internacional: High Tech,arquitectura Posmoderna e Deconstrución.	B6.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura desde a segunda metade do século XX, enmarcándoa nas novas relacións entre clientes, artistas e público que caracterizan ao mundo actual.	HAB6.1.1. Explica o papel desempeñado no proceso de universalización da arte polos medios de comunicación de masas e as exposicións e feiras internacionais de arte.	CCEC CCL CSC	1 sesión. (do estándar 6.1.1. ao 6.1.3.)	
			HAB6.1.2. Explica as razóns do mantemento e a difusión internacional do Movemento Moderno en arquitectura.	CCEC CCL		
			HAB6.1.3. Distingue e describe as características doutras tendencias arquitectónicas á marxe do Movemento Moderno ou Estilo Internacional, en particular a High Tech, a posmoderna e a deconstrución.	CCEC CCL CAA		Describir as características doutras tendencias arquitectónicas á marxe do Movemento Moderno.
d e m n	B6.2. Comentario de obras de arte: arquitectura desde a segunda metade do século XX.	B6.2. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arquitectura desde a segunda metade do século XX, aplicando un método que abrang	HAB6.2.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras: "Unité d'habitation"en Marsella, de Le Corbusier; edificio Seagramen Nova York, de	CCEC CCL CAA	1 sesión	Comentar as obras que se enumeran.

		diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	M. van der Rohe e Philip Johnson; o museo Guggenheim de Nova York, de F. Lloyd Wright; a Casa da Ópera de Sydney, de J. Utzon; o centro Pompidou de París, de R. Piano e R. Rogers; o AT &T Building de Nova York, de Philip Johnson; o museo Guggenheim de Bilbao, de F. O. Gehry.			
n	B6.3. Artes plásticas: das segundas vangardas á posmodernidade.	B6.3. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das artes plásticas desde a segunda metade do século XX, no marco das novas relacións entre clientes, artistas e público que caracterizan o mundo actual.	HAB6.3.1. Explica e compara o Informalismo europeo e o Expresionismo abstracto norteamericano.	CCEC CCL CAA	1 sesión	Explicar o Informalismo europeo e o Expresionismo abstracto norteamericano.
			HAB6.3.2. Explica a abstracción postpictórica.	CCEC CCL		
			HAB6.3.3. Explica o Minimalismo.	CCEC CCL	1 sesión	Explicar o Minimalismo.
			HAB6.3.4. Explica a arte cinética e a Op-Art.	CCEC CCL		Explicar o Op-Art.
			HAB6.3.5. Explica a arte conceptual.	CCEC CCL	1 sesión	Explicar a arte conceptual.
			HAB6.3.6. Explica a Arte	CCEC CCL		Explicar a Arte Povera.

			Povera.			
			HAB6.3.7. Distingue e explica algunhas das principais correntes figurativas: Pop-Art, Nova Figuración, Hiperrealismo.	CCEC CCL CAA		Distinguir o Por-Arte, Nova Figuración e Hiperrealismo.
			HAB6.3.8. Explica en que consisten as seguintes manifestacións de arte non duradeira: Happening, Body Art e Land Art.	CCEC CCL	2 sesións	Explicar Happening, Body Art e Land Art.
			HAB6.3.9. Describe os formulacións xerais da posmodernidade, referida ás artes plásticas.	CCEC CCL		
d e m n	B6.4. Comentario de obras de arte: a arte desde a segunda metade do século XX.	B6.4. Clasificar, analizar e comentar obras significativas da arte desde a segunda metade do século XX, aplicando un método que abrangan diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	HAB6.4.1. Identifica o autor e a corrente artística (non necesariamente o título), e analiza e comenta as seguintes obras: "Pintura"(Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía de Madrid), de Tapies; "Grito nº 7", de Antonio Saura; "One: number 31, 1950", de J.	CCEC CCL CAA		Identificar as correntes artísticas que se enumeran.

			<p>Pollock; "Ctesiphon III", de F. Stella; "Equivalente VIII", de Carl André; "Vega 200", de Vasarely; "Unha e tres cadeiras", de J. Kosuth; "Iglú con árbore", de Mario Merz; "Marilyn Monroe"(serigrafía de 1967), de A. Warhol; "O Papa que berra"(estudo a partir do retrato do Papa Inocencio X), de Francis Bacon; "A Gran Vía madrileña en 1974", de Antonio López.</p>			
n	<p>B6.5. Novos sistemas visuais: fotografía, cine e televisión, cartelismo e cómic. Combinación de linguaxes expresivas.</p>	<p>B6.5. Explicar o desenvolvemento e a extensión dos novos sistemas visuais, como a fotografía, o cine, a televisión, o cartelismo ou o cómic, especificando o modo en que combinan diversas linguaxes expresivas.</p>	<p>HAB6.5.1. Explica brevemente o desenvolvemento dos novos sistemas visuais e as características da súa linguaxe expresiva: fotografía, cartel, cine, cómic, producións televisivas, videoarte e arte por computador.</p>	<p>CCEC CCL</p>	<p>1 sesión. (do estándar 6.5.1. ao 6.6.1.)</p>	
in	<p>B6.6. Impacto das novas tecnoloxías na difusión e na</p>	<p>B6.6. Describir as posibilidades</p>	<p>HAB6.6.1. Especifica as posibilidades</p>	<p>CCEC CCL CMCCT</p>		

	creación artística.	que abriron as novas tecnoloxías, e explicar os seus efectos tanto para a creación artística como para a difusión da arte.	que ofrecen as novas tecnoloxías para a creación artística e para a difusión da arte.	CD		
n	B6.7. Arte e cultura visual de masas.	B6.7. Identificar a presenza da arte na vida cotiá, e distinguir os ámbitos en que se manifesta.	HAB6.7.1. Define o concepto de cultura visual de masas, e describe os seus trazos esenciais.	CCEC CCL CSC	Vaise traballando ao longo do curso, non en sesión específica.	
			HAB6.7.2. Identifica a arte nos diferentes ámbitos da vida cotiá.	CCEC CCL CSC	Vaise traballando ao longo do curso, non en sesión específica.	
h n p	B6.8. O patrimonio artístico como riqueza cultural. A preocupación pola súa conservación. A UNESCO.	B6.8. Respetar as manifestacións da arte de todos os tempos, valorándoas como patrimonio cultural herdado que se debe conservar e transmitir ás xeracións futuras, e explicar que é o Patrimonio Mundial da UNESCO, así como a súa orixe e a súa finalidade.	HAB6.8.1. Explica a orixe do Patrimonio Mundial da UNESCO e os seus obxectivos.	CCEC CCL	1 sesión. (do estándar 6.8.1. ao 6.8.2.)	
			HAB6.8.2. Realiza un traballo de investigación relacionado cos bens artísticos de España e de Galicia inscritos no catálogo do Patrimonio Mundial da UNESCO.	CCEC CCL CAA CD CSIEE		
Bloque 7. O vocabulario artístico						
e n	B7.1. Vocabulario artístico.	B7.1. Utilizar a terminoloxía específica da	HAB7.1.1. Utiliza con corrección a	CCEC CCL	Vaise traballando ao longo do	

		arte nas exposicións orais e escritas, denominando con precisión os elementos e as técnicas principais.	terminoloxía específica das artes en exposicións orais e escritas.		curso, non en sesión específica.	
--	--	---	--	--	----------------------------------	--

No apartado **3.1.4.2. Concreción da contribución ao desenvolvemento das competencias clave, inclúese:**

o grao mínimo en Patrimonio Artístico e Cultural de Galicia de 2º de Bacharelato de consecución de cada estándar e a temporalización por estándar de aprendizaxe ou agrupamentos de estándares

Patrimonio Artístico e Cultural de Galicia. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Mínimo	Competencias clave
Bloque 1. As raíces da arte galega						
<ul style="list-style-type: none"> • b • d • e • h • m • n 	• B1.1. As imaxes e a súa representación simbólica.	• B1.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das primeiras manifestacións artísticas, e as posibles explicacións simbólicas das imaxes dos petróglifos, en relación cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	• PAB1.1.1. Identifica as imaxes rupestres de Galicia en relación coas imaxes tribais ou étnicas existentes no mundo.	1	C	CCEC CCL CAA
			• PAB1.1.2. Relaciona as imaxes cun posible significado iconolóxico.		A	CCE C CCL CA A
			• PAB1.1.3. Compara as imaxes prehistóricas coas de grupos étnicos da actualidade, e establece posibles paralelismos.		D	CCE C CCL CA A
			• PAB1.1.4. Relaciona a iconografía dos petróglifos con composicións de artistas actuais.		A	CCE C CCL CA

						A
• b • d • e • n	• B1.2. Construcións megalíticas.	• B1.2. Analizar o dolmen de Dombate e os labores de recreación e restauración efectuados no século XX.	• PAB1.2.1. Analiza o dolmen de Dombate e debate acerca da súa autenticidade simbólica e histórica.	1 sesión	A	CCL CA A CCE C
• n	• B1.3. Función social da arte prehistórica en Galicia.	• B1.3. Explicar a función social, ritual, relixiosa e xerarquizadora da arte prehistórica en Galicia, especificando o papel desempeñado pola sociedade.	• PAB1.3.1. Especifica a consideración social, xerarquizadora e relixiosa das expresións artísticas da prehistoria en Galicia.		B	CCE C CCL CSC
d e m n	• B1.4. Comentario de obras de arte: arte da prehistoria en Galicia	• B1.4. Analizar, comentar e clasificar obras significativas da arte prehistórica, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	• PAB1.4.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras prehistóricas: dolmen de Axeitos, dolmen de Dombate e lapa de Gargantáns	2	A	CCE C CCL CA A
			• PAB1.4.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da arte prehistórica en Galicia: petróglifos de Mogor, Campo Lameiro, Cotobade e Castriño de Conxo; tesouro de Caldas de Reis e casco de Leiro.		A	CCE C CCL CA A
• d • e • g • m • n • p	• B1.5. Traballo de investigación en patrimonio artístico e cultural de Galicia.	• B1.5. Realizar e expor traballos de investigación, individualmente ou en grupo, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	• PAB1.5.1. Realiza un traballo de investigación sobre as construcións megalíticas en Galicia.	2 sesións	A	CCE C CCL CAA CD CSI EE
			• PAB1.5.2. Realiza un traballo de investigación sobre os petróglifos en Galicia.		A	CCE C CCL CAA

						CD CSI EE
• h • n • p	• B1.6. Conservación do patrimonio: arte prehistórica.	• B1.6. Respetar as creacións artísticas da prehistoria en Galicia, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que hai que conservar.	• PAB1.6.1. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte prehistórica que se conservan en Galicia.	2 sesións	B	CCEC CCL CAA CSIEE

• n	• B2.5. Función social da arte castrexa e romana.	• B2.5. Explicar a función social da arte romana, especificando o papel desempeñado por clientes/as e artistas, e as súas relacións.	• PAB2.5.1. Especifica quen eran os/as principais clientes da arte romana, e a consideración social da arte e dos/das artistas.	1 sesión	A	CCEC CCL CSC
d e m n	• B2.6. Comentario de obras de arte: arte da Idade Antiga en Galicia.	• B2.6. Analizar, comentar e clasificar obras significativas da arquitectura romana en Galicia, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural,	• PAB2.6.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras arquitectónicas romanas: muralla de Lugo, torre de Hércules, termas de Lugo, ponte romana de Lugo, ponte maior de Ourense, ponte Lubiáns e ponte do Bibeí.		A	CCEC CCL CAA

Patrimonio Artístico e Cultural de Galicia. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Mínimo	Competencias clave
Bloque 2. Idade Antiga						
• n	• B2.1. Cultura castrexa.	• B2.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da cultura castrexa, relacionándoa co seu respectivo contexto histórico e cultural.	• PAB2.1.1. Describe as características e as funcións dos principais tipos da arquitectura castrexa.	2 sesións	A	CAA CD CSIEE
d e m n	• B2.2. Comentario de obras de arte: arte da época castrexa en Galicia.	• B2.2. Analizar, comentar e clasificar obras significativas da cultura castrexa e da arte romana, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	• PAB2.2.1. Explica os trazos principais dos castros, o urbanismo e os sistemas defensivos, a partir de fontes históricas ou historiográficas, a través do castro de Viladonga ou do castro de Baroña.		A	CCEC CCL CSC
		• B2.3. Utilizar a terminoloxía específica da arte nas exposicións orais e escritas, denominando con precisión os elementos e as técnicas principais.	• PAB2.3.1. Especifica e explica a tipoloxía da escultura e a ourivaría castrexa: torquede Burela, cabeza de Rubiás e guerreiro de Armeá.		A	CCEC CCL CSC
• n	• B2.4. Arte romana. Época tardorromana.	• B2.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características	• PAB2.4.1. Describe as características e as funcións dos principais tipos de edificios romanos.	2 sesións	A	CAA CD CSIEE

		esenciais da arte romana, en relación co seu respectivo contexto histórico e cultural.	<ul style="list-style-type: none"> • PAB2.4.2. Explica os trazos principais da cidade romana a partir de fontes históricas ou historiográficas e a través da muralla de Lugo. 		B	CCEC CCL CAA
			<ul style="list-style-type: none"> • PAB2.4.3. Describe as características esenciais e a función da arquitectura relixiosa tardorromana a través do templo de Santalla de Bóveda. 		B	CCEC CCL CSC
		sociolóxico e histórico).				

• n	• B3.2. Suevos e visigodos.	• B3.2. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte prerrománica en Galicia, en relación cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	• PAB3.2.1. Define o concepto da arte prerrománica e especifica as súas manifestacións en Galicia	1 e ½ sesións	A	CCEC CCL
			• PAB3.2.2. Describe as características xerais das primeiras manifestacións artísticas do prerrománico en Galicia: mosteiro de San Pedro de Rocas e a Lauda de Modesa (Rebordáns)		B	CCEC CCL CAA
			• PAB3.2.3. Describe as características xerais da arquitectura visigótica en Galicia: Santa Comba de Bande.		A	CCEC CCL CAA
• n	• B3.3.	• B3.3.	• PAB3.3.1. Identifica, analiza	½ sesión	B	CCEC

Patrimonio Artístico e Cultural de Galicia. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Mínimo	Competencias clave
de g m n p	· B2.7. Traballo de investigación en patrimonio artístico e cultural de Galicia. Arte da Idade Antiga en Galicia.	· B2.7. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	· PAB2.7.1. Realiza un traballo de investigación sobre un dos seguintes castros en Galicia: San Cibrao de Las, Viladonga, Baroña, Santa Trega, Borneiro, Elviña e Fazouro	2 sesións	B	CCEC CCL CAA CD CSIEE
			· PAB2.7.2. Realiza un traballo de investigación sobre as pontes romanas en Galicia.		C	CCEC CCL CAA CD CSIEE
h n p	· B2.8. Conservación do patrimonio: arte na Idade Antiga en Galicia.	· B2.8. Respetar as creacións artísticas da arte na idade antiga en Galicia, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que hai que conservar.	· PAB2.8.1. Explica as construcións castrexas en Galicia e a problemática da súa conservación.		B	CCEC CCL CSC
Bloque 3. Idade Media						
· n	· B3.1. Arte prerrománica. Achega cristiá á arquitectura e á iconografía	· B3.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte paleocristiá, en	· PAB3.1.1. Explica a evolución da escultura paleocristiá.	1 sesión	D	CCEC CCL CSC
			· PAB3.1.2. Explica a evolución da pintura e o mosaico na arte paleocristiá, con especial referencia á iconografía.		C	CCEC CCL CAA

	.	relación co seu respectivo contexto histórico e cultural.	· PAB3.1.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras escultóricas romanas: a estela de Tines e o Lábaro de Quiroga		B	CCEC CCL CAA
	Séculos IX e X.	Analizar, comentar e clasificar obras significativas da arte prerrománica en Galicia, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico)	e clasifica razoadamente no seu estilo as seguintes obras: San Xes de Francelos, Santa Eufemia de Ambía, Santa María do Cebreiro, Santo Antolín de Toques, Santa María de Mixós, Santa Comba de Bande e a capela de San Miguel de Celanova.			CCL CAA

· n	· B3.4. Configuración e desenvolvemento da arte románica. Igrexas e mosteiros. Iconografía románica.	· B3.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte románica en Galicia, en relación cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	· PAB3.4.1. Describe as características xerais da arte románica en Galicia a partir de fontes históricas ou historiográficas.	2 sesións	C	CCEC CCL CAA
			· PAB3.4.2. Describe as características e a función das igrexas e dos mosteiros na arte románica en Galicia a través dos mosteiros da Ribeira Sacra: Santo Estevo de Ribas de Sil, Santa Cristina de Ribas de Sil e Santa María de Ferreira de Pantón.		A	CCEC CCL CSC
			· PAB3.4.3. Explica as características da escultura e a pintura románica en Galicia, con		A	CCEC CCL

			especial referencia á iconografía.			
· n	· B3.5. Primeiro Románico .	· B3.5. Analizar, comentar e clasificar obras significativas do primeiro Románico en Galicia, aplicando un método que abrangan diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	· PAB3.5.1. Describe as características xerais da arquitectura no primeiro Románico en Galicia a través das seguintes obras: basílica de San Martiño de Mondoñedo e San Xoán de Vilanova.		C	CCEC CCL CAA
· n	· B3.6. Románico pleno: Catedral de Santiago. O Románico no Camiño de Santiago.	· B3.6. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da Catedral de Santiago e a importancia do Camiño, en relación co seu respectivo contexto histórico e cultural.	· PAB3.6.1. Relaciona o Camiño de Santiago e a súa importancia relixiosa coa aplicación da arte románica. · PAB3.6.2. Relaciona a influencia do Camiño co desenvolvemento de Santiago.		A	CCEC CCL CAA
· n	· B3.7. Tardorrománico. Arquitectura do Císter.	· B3.7. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais do Románico de transición, en relación co seu respectivo contexto histórico e cultural.	· PAB3.7.1. Describe as características xerais da arquitectura no tardorrománico ou protogótico en Galicia a través das seguintes obras: San Lourenzo de Carboeiro, mosteiro de Santa María de Oseira e mosteiro de Santa María de Armenteira.	1 sesión	· A	· CCEC · CCL · CAA

• n	• B3.8. Función social da arte románica.	• B3.8. Explicar a función social da arte románica, especificando o papel de clientes/as e artistas, e as súas relacións.	• PAB3.8.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes/as da arte románica.		• B	• CCEC • CCL • CSC • CAA
-----	--	---	--	--	-----	-----------------------------------

• d • e • m • n	• B3.9. Comentario de obras de arte: arte románica en Galicia.	• B3.9. Analizar, comentar e clasificar obras significativas da arte románica en Galicia, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	• PAB3.9.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da arquitectura románica: catedral de Santiago de Compostela, Santa María de Cambre, Santa María do Campo, igrexa de Santiago na Coruña, colexiata de Santa María de Sar, Santa María de Salomé, igrexa de Vilar de Donas, San Nicolás de Portomarín, catedral de Ourense, Santa María de Baiona e catedral de Santa María de Tui	2 sesións	• A	• CCEC • CCL • CAA
			• PAB3.9.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da escultura románica: fachada de Praterías, Pórtico da Gloria e portada de Santo Estevo de Ribas de Miño		• A	• CCEC • CCL • CAA

• n	• B3.10. Achega da arte gótica, expresión dunha cultura urbana. Catedral e arquitectura civil. Modalidades na escultura.	• B3.10. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte gótica, en relación cos seus respectivos contextos históricos e	• PAB3.10.1. Describe as características xerais da arte gótica en Galicia a partir de fontes históricas ou historiográficas.	2 sesións	• B	• CCEC • CCL • CAA
			• PAB3.10.2. Describe as características e a evolución da arquitectura gótica en Galicia e especifica os cambios introducidos respect á románica		• A	• CCEC • CCL • CAA

	Orixe da pintura moderna.	culturais.	· PAB3.10.3. Describe as características e evolución da escultura gótica en Galicia e especifica as súas diferenzas tipolóxicas, formais e iconográficas á escultura românica.		· A	· CCEC · CCL · CAA
· n	· B3.11. Función social da arte gótica.	· B3.11. Explicar a función social da arte gótica en Galicia, especificando o papel de clientes/as e artistas, e as súas relacións.	· PAB3.11.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes/as da arte gótica.		· B	· CCEC · CCL · CSC · CAA
· d · e · m · n	· B3.12. Comentario de obras de arte: arte gótica en Galicia.	· B3.12. Analizar, comentar e clasificar obras significativas da arte gótica en Galicia, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	· PAB3.12.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da arquitectura gótica nas ordes mendicantes: San Domingos de Bonaval, San Domingos de Pontevedra e San Francisco de Betanzos. · PAB3.12.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da escultura gótica: pórtico da catedral de Tui, porta do Colexio de San Xerome e sepulcro de Fernán Peres de Andrade «O Boo».		· A	· CCEC · CCL · CAA
d e g m n p	· B3.13. Traballo de investigación en patrimonio histórico e cultural de Galicia.	· B3.13. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	· PAB3.13.1. Realiza un traballo de investigación sobre os mosteiros románicos situados na Ribeira Sacra. · PAB3.13.2. Realiza un traballo de investigación sobre o tratamento iconográfico e significado do Pórtico da Gloria.	2 sesións	· C	CCEC · CCL · CAA · CD · CSIEE
					· A	· CCEC · CCL · CAA · CD · CSIEE

h n p	· B3.14. Conservación do patrimonio : arte na Idade Media en Galicia.	· B3.14. Respetar as creacións artísticas da arte na Idade Media en Galicia, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que hai que conservar.	· PAB3.14.1. Explica a importancia da arte románica no Camiño de Santiago.	2 sesións	· A	· CCEC · CCL · CSC
			PAB3.14.2. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arquitectura prerrománica en Galicia.		B	· CCEC · CCL · CAA CSIEE
			PAB3.14.3. Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arquitectura románica en Galicia.		B	· CCEC · CCL · CAA CSIEE

· n	· B5.4. Século XX. Arquitectura. Renovación da linguaxe arquitectónica: funcionalismo	· B5.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura no	· PAB5.4.1. Explica o proceso de configuración e os trazos esenciais do Movemento Moderno na arquitectura em Galicia.	1 sesión	B	CCEC CCL CAA
			PAB5.4.2. Explica o proceso de		B	

Patrimonio Artístico e Cultural de Galicia. 2º de bacharelato						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Temporalización	Mínimo	Competencias clave
Bloque 4. Idade Moderna						
· n	· B4.1. Renacemento. Patróns e artistas. Iconografía na arquitectura do século XVI. Orixe e desenvolvemento da nova linguaxe en arquitectura, escultura e pintura.	· B4.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arte do Renacemento, en relación cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	· PAB4.1.2. Especifica as características da arquitectura renacentista galega e explica a súa evolución.	1 sesión	· A	· CCEC · CCL · CAA
			· PAB4.1.3. Especifica as características da escultura renacentista galega e explica a súa evolución.		· A	· CCEC · CCL · CAA
			· PAB4.2.1. Especifica as relacións entre artistas e clientes/as da arte do Renacemento en Galicia.		· B	· CCEC · CCL · CSC · CAA
· d · e · m · n	· B4.3. Comentario de obras de arte: arte do renacemento en Galicia.	· B4.3. Analizar, comentar e clasificar obras significativas da arte renacentista en Galicia, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	· PAB4.3.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da arquitectura renacentista en Galicia: colexio de Nosa Señora da Antiga de Monforte, mosteiro de Santa María de Montederramo, Hospital Real de Santiago e Pazo de Fonseca	1 sesión	· A	· CCEC · CCL · CAA
			· PAB4.3.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da escultura renacentista en Galicia: estatuas da fachada do mosteiro de San Martiño Pinarío e retablo da igrexa de Santa María Castro Caldelas	1 sesión	· A	· CCEC · CCL · CAA
· n	· B4.4. Unidade e diversidade do Barroco. Linguaxe	· B4.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as	· PAB4.4.1. Explica as características esenciais do Barroco en Galicia a partir de fontes históricas ou historiográficas.	2 sesión	· B	· CCEC · CCL
	do	século XX en	configuración e os trazos			CCEC

	artística ao servizo do poder civil e eclesiástico. Barroco compostelán. Urbanismo barroco. Igrexas e pazos. Principais tendencias.	características esenciais da arte do Barroco, en relación cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	<ul style="list-style-type: none"> • PAB4.4.2. Especifica as diferenzas entre a concepción barroca da arte e a renacentista. • PAB4.4.3. Especifica as características da arquitectura barroca galega e explica a súa evolución. • PAB4.4.4. Especifica as características da escultura barroca galega e explica a súa evolución. • PAB4.4.5. Especifica as características da pintura barroca galega a través da obra de García de Bouzas. 		<ul style="list-style-type: none"> • A • A • A • C 	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA • CCEC • CCL • CAA • CCEC • CCL • CAA • CCEC • CCL • CSC • CAA
n	B4.5. Función social da arte do Barroco en Galicia.	• B4.5. Explicar a función social da arte do Barroco en Galicia, especificando o papel desempeñado por clientes/as e artistas, e as súas relacións.	• PAB4.5.1. Describe o papel desenvolvido pola igrexa e a baixa nobreza ou fidalguía na arte do Barroco en Galicia.		B	• CCEC • CCL • CSC • CAA

	Movemento Moderno e arquitectura orgánica.	Galicia, en relación cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	esenciais do racionalismo na arquitectura en Galicia.			CCL CAA
• n	• B5.5. Fenómeno das vangardas nas artes plásticas en Galicia. Vangardas e novos medios: a fotografía e cine en Galicia.	• B5.5. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais das artes plásticas no século XX en Galicia, en relación cos seus	• PAB5.5.1. Define o concepto de vangarda artística en relación co acelerado ritmo de cambios na sociedade da época e a liberdade creativa dos artistas iniciada no século anterior.		B	CCEC CCL CAA

<ul style="list-style-type: none"> • d • e • m • n 	<p>• B4.6. Comentario de obras de arte: arte do Barroco en Galicia.</p>	<p>• B4.6. Analizar, comentar e clasificar obras significativas da arte do Barroco en Galicia, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).</p>	<p>• PAB4.6.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da arquitectura barroca relixiosa en Galicia: obras de Domingo de Andrade, Fernando de Casas, Simón Rodríguez, Clemente F. Sarela, Pedro de Monteagudo (mosteiros de San Xoán de Poio e Sobrado dos Monxes) e Lucas Ferro Caaveiro.</p>	2 sesións	• A	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
			<p>• PAB4.6.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da arquitectura barroca civil en Galicia: pazos rurais e pazos de Fefiñáns, de Oca e de Santa Cruz de Ribadulla.</p>		• B	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
			<p>• PAB4.6.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da escultura barroca en Galicia: obras de Francisco de Moure, Gregorio Fernández, Mateo de Prado e Xosé Gambino.</p>		• A	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
<ul style="list-style-type: none"> • n 	<p>• B4.7. Neoclasicismo. Enxeñeiros técnicos na arquitectura do neoclasicismo en Galicia. Estilo academicista.</p>	<p>• B4.7. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais do neoclasicismo, en relación co seu respectivo contexto histórico e cultural.</p>	<p>• PAB4.7.1. Explica o século XVIII como época de coexistencia de vellos e novos estilos artísticos nun contexto histórico de cambios Profundos</p>	1 sesión	• C	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CAA
			<p>• PAB4.7.2. Explica as razóns do xurdimento do Neoclasicismo e as súas características xerais en arquitectura, escultura e pintura: o foco compostelán.</p>		• A	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL • CSC
			<p>• PAB4.7.3. Explica as características xerais do urbanismo academicista a través do Arsenal Real e o barrio da Magdalena en Ferrol.</p>		• A	<ul style="list-style-type: none"> • CCEC • CCL

· n	· B4.8. Función social da arte do Neoclasicismo en Galicia.	· B4.8. Explicar a función social da arte do Neoclasicismo en Galicia, especificando o papel desempeñado por clientes/as e artistas, e as súas relacións.	· PAB4.8.1. Describe o papel desempeñado polas ideas do reformismo ilustrado de Carlos III a través das academias.		· A	· CCEC · CCL · CSC · CAA
· d · e · m · n	· B4.9. Comentario de obras de arte: arte do Neoclasicismo en Galicia.	· B4.9. Analizar, comentar e clasificar obras significativas da arte do Neoclasicismo en Galicia, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico)	· PAB4.9.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da arquitectura neoclásica en Galicia: obras de Domingo Lois Monteagudo e de Melchor de Prado y Mariño. Pazo de Raxoi, fachada da Acibecharía, reforma da torre de Hércules, casas de Paredes e arquivo do Reino de Galicia en Betanzos.	1 sesión	· B	· CCEC · CCL · CAA
			· PAB4.9.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da escultura neoclásica en Galicia: obras de Manuel de Prado Mariño e Xosé Ferreiro		· B	· CCEC · CCL · CAA
· d · e · g · m · n · p	B4.10. Traballo de investigación en patrimonio histórico e cultural de Galicia: a arte da Idade Moderna.	B4.10. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxía	· PAB4.10.1. Realiza un traballo de investigación sobre o proceso de construción e urbanismo do Arsenal Real de Ferrol.	2	· D	CCEC · CCL · CAA · CD CSIEE
			· PAB4.10.2. Realiza un traballo de investigación sobre Domingo de Andrade.		· D	CCEC CCL CAA CD CSIEE
			· PAB4.10.3. Realiza un traballo de investigación sobre os pazos en Galicia.		· D	CCEC CCL CAA CD CSIEE

h n p	· B4.11. Conservación do patrimonio: arte na Idade Moderna en Galicia.	B4.11. Respetar as creacións artísticas da arte da Idade Moderna, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que hai que conservar.	PAB4.11.1. Explica o proceso de barroquización de Santiago.	1	A	CCE C CCL CSC
			PAB4.11.2 Confecciona un catálogo, con breves comentarios, das obras máis salientables da arte dos séculos XVI a XVIII en Galicia.		· B	CCEC CCL CAA CSIEE
Bloque 5. Idade Contemporánea						
e h m n p	B5.1. Arte galega do século XIX: -Arquitectura do s.XIX. Impacto dos novos materiais: historicismo e eclecticismo. Obra de Jenaro de la Fuente. - Nacemento do urbanismo moderno. Homoxenización de modelos e creación dos barrios obreiros. -Escultura do Rexurdimento galego (Isidoro Brocos) e adopción da liturxia liberal na escultura galega do s.XIX. -Pintura do s.XIX galego: do romanticismo	· B5.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais do historicismo e eclecticismo, en relación cos seus respectivos contextos históricos e culturais.	· PAB5.1.1. Entende a importancia da incorporación dos novos materiais á arquitectura, diferenciando os estilos que se serven deles.	2 sesións	B	CC EC CA A
			PAB5.1.2. Comprende a transcendencia da incorporación do concepto de urbanismo aos ensanches burgueses das cidades de Galicia (Juan de Ciórraga) e xénese dos barrios obreiros		· B	· CSC · CCEC
			· PAB5.1.3. Identifica as principais correntes da escultura galega do s.XIX		· B	CCEC · CCL
			· PAB5.1.4. Realiza un traballo de investigación ao redor da pintura galega do s. XIX (tendencias e principais autores/as).		C	CSI EE CCE C

	e o historicismo ao exotismo e o realismo					
a c p	· B5.2. Función social da arte do século XIX galega.	· B5.2. Explicar a función social da arte do historicismo e do eclecticismo, especificando o papel desenvolvido por clientes/as e artistas, e as súas relacións.	· PAB5.2.1. Explica as razóns que levaron á planificación dos ensanches burgueses nas principais cidades galegas e o seu correlato co deseño dos barrios obreiros.	1/2 sesión	D	CC L CC EC
b h	· B5.3. Comentario de obras de arte do século XIX en Galicia.	· B5.3. Analizar, comentar e clasificar obras significativas do historicismo e eclecticismo, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).	· PAB5.3.1. Identifica, analiza e comenta a obra arquitectónica de Jenaro de la Fuente e as planificacións urbanísticas de Juan de Ciorraga	2 sesións	D	CCEC CCL CAA
			PAB5.3.2. Identifica, analiza e comenta a obra escultórica de Isidoro Brocos.		B	CCEC CCL CAA
			· PAB5.3.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da pintura do século XIX en Galicia: obra pictórica da Xeración Doente e de Serarín Avendaño		A	CCEC CCL CAA

		respectivos contextos históricos e culturais				
--	--	--	--	--	--	--

<p>d e m n</p>	<p>· B5.6. Comentario de obras de arte: arquitectura e artes plásticas do século XX en Galicia.</p>	<p>· B5.6. Analizar, comentar e clasificar obras significativas da arte da primeira metade do século XX en Galicia, aplicando un método que abrangue diferentes enfoques (técnico, formal, semántico, cultural, sociolóxico e histórico).</p>	<p>· PAB5.6.1. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da arquitectura do século XX en Galicia: Casa Fonte de San Andrés, Compostela 8, Praza de Lugo 22 e Casa Rey de Julio Galán y Carvajal; Pazo Municipal da Coruña, de Pedro Mariño; Praza de Lugo 13 e Casa Salorio, de Antonio López Hernández; Escolas da Fundación Labaca e «O dente de Ouro», de Leoncio Bescansa; Banco de Vigo, de Manuel Gómez Román; Concello de Porriño, Teatro García Barbón, Templo da Veracruz e Templo de Panxón, de Antonio Palacios; Casa Molina, Quiosco Alfonso e sanatorio antituberculoso de Cesuras de Rafael González Villar; Banco Pastor, de Antonio Tenreiro; Estadio de Riazor, de Santiago Rey Pedreira, Policlínico Cíes, Mercado do Porriño e igrexa de Nosa Señora das Neves, de Xosé Bar Boo; Edificio Seat, Edificio Coca-Cola e Estadio de San Lázaro, de Andrés Fernández Albalat; Domus , Faro de Punta Nariga e Museo do Mar en Vigo, de César Portela; e vivenda unifamiliar em Corrubedo, de Iago Seara.</p>	<p>2 sesións</p>	<p>B</p>	<p>CCEC CCL CAA</p>
			<p>PAB5.6.2. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da escultura do século XX en Galicia: Naiciña, Picariña, Ofrenda de San Ramón e San Francisco, de Francisco Asorey; Campesiña sentada, Leiteira,</p>	<p>1 e ½ sesións</p>	<p>B</p>	<p>CCEC CCL CAA</p>

			<p>Maternidade e Moza peiteándose, de Xosé Eiroa; Meus pais, de Xoán Piñeiro; Orlando furioso, de Camilo Otero; Mariñeiros e Peregrino loitando contra o vento, de José María Acuña; Escultura ao emigrante, de Eduardo Parrado; e Monumento a Eugenio D'Ors e Fonte dos Delfíns, de Cristino Mallo.</p>		A	CCEC CCL CAA
			<p>PAB5.6.3. Identifica, analiza e comenta as seguintes obras da pintura do século XX en Galicia: obra pictórica de Manuel Colmeiro, Laxeiro, Arturo Souto, Fernando Álvarez de Sotomayor, Manuel Pesqueira, Luis Seoane, Eugenio Granell, Manuel Prego, Tino Grandío, María Antonia Dans, Maruxa Mallo, Manuela Abelenda, Isaac Díaz Pardo, Menchu Lamas, Francisco Lloréns, Urbano Lugrís, Alfonso R. Castelao, Xesús Corredoira, Carlos Maisde, Xulia Minguillón, Reimundo Patiño, Julio Prieto</p>	1 e ½ sesións	A	CCEC CCL CAA
a c p	· B5.7. Función social da arte do século XX en Galicia.	B5.7. Explicar a función social da arte do século XX en Galicia, especificando o papel desempeñado por clientes/as e artistas, e as súas relacións.	· PAB5.7.1. Describe o papel dos/das artistas no contexto político do século XX en Galicia.	½ sesión	C	CCEC CCL CSC CAA
d e	· B5.8. Traballo de	· B5.8. Realizar e expor,	· PAB5.8.1. Realiza un traballo de investigación sobre a xeración do	2 sesións	D	CCEC CCL

g m n	investigación en patrimonio histórico e cultural de Galicia: a arte no século XX en Galicia.	individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	25 e o GATEPAC en Galicia.			CAA CD CSIEE
			· PAB5.8.2. Realiza un traballo de investigación sobre os/as artistas do movemento renovador «Os Novos».			D
h n	· B5.9. Conservación do patrimonio: arte na Idade Contemporánea en Galicia.	· B5.9. Respetar as creacións artísticas da arte da Idade Contemporánea en Galicia, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que hai que conservar.	· PAB5.9.1. Selecciona unha obra arquitectónica, unha escultura ou unha pintura da primeira metade do século XX de Galicia e xustifica a súa elección.	2 sesións	D	CCEC CCL CAA CSIEE
			· PAB5.9.2. Realiza un traballo de investigación catalogando os bens artísticos de Galicia inscritos no Patrimonio Mundial da UNESCO.			D

Bloque 6. Patrimonio industrial e cultural en Galicia

h n	· B6.1. Patrimonio industrial. Normativa. Plan Nacional do patrimonio industrial 2011.	· B6.1. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais da arquitectura popular e industrial en Galicia, en	· PAB6.1.1. Explica o proceso de configuración do patrimonio industrial e cultural en Galicia.	1 sesión	C	CCEC CCL CAA
--------	--	--	--	-------------	---	--------------------

Tipoloxía.	relación cos seus respectivos contextos históricos, sociais e culturais.				
	· B6.2. Respetar as creacións da arquitectura popular e industrial en Galicia, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que hai que conservar.	· PAB6.2.1. Describe a importancia da protección do patrimonio industrial e cultural en Galicia.	1 e ½ sesións	D	CCEC CCL CAA
		· PAB6.2.2. Define o concepto de patrimonio industrial (arqueolóxico, antigo, moderno e contemporáneo), da historia industrial, da economía industrial, da socioloxía industrial e da historiografía industrial.		C	CCEC CCL CAA
		· PAB6.2.3. Describe a tipoloxía do patrimonio industrial en Galicia: lugares produtivos (obradoiros, minas, muíños, fornos, fábricas e sitios onde se produza calquera proceso produtivo).		C	CCEC CCL CAA
		· PAB6.2.4. Describe a tipoloxía do patrimonio industrial en Galicia: almacéns e depósitos onde se garde a materia prima.		C	CCEC CCL CAA
		· PAB6.2.5. Describe a tipoloxía do patrimonio industrial en Galicia: servizos onde se xere enerxía ou se abasteza auga.		C	CCEC CCL CAA
		· PAB6.2.6. Describe a tipoloxía do patrimonio industrial en Galicia: comunicacións, calquera medio de transporte, a súa infraestrutura e paisaxe.		C	CCEC CCL CAA

			· PAB6.2.7. Describe a tipoloxía do patrimonio industrial en Galicia: lugares sociais onde se desenvolvan actividades relacionadas cunha actividade industrial.		C	CCEC CCL CAA
· n	· B6.2. Función social do patrimonio industrial en Galicia.	· B6.2. Explicar a función social do patrimonio industrial en Galicia, especificando o papel desempeñado pola sociedade e as súas relacións.	· PAB6.2.1. Especifica os problemas do patrimonio industrial en Galicia: conservación ou restauración.	½ sesión	A	CCEC CCL CSC CAA
d e g m n	· B6.3. Traballo de investigación en patrimonio industrial de Galicia.	· B6.3. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	· PAB6.3.1. Realiza un traballo de investigación sobre o patrimonio industrial en Galicia: os chozos do Suído, muíños, fornos, fábricas de fariñas, arsenal, pontes de ferro, ferrocarrís, minas, torres, etc.	1 sesión	D	CCE C CCL CAA CD CSIE E
h n	· B6.4. Patrimonio cultural. Normativa e protección ; BIC. Patrimonio inmaterial.	· B6.4. Recoñecer e explicar as concepcións estéticas e as características esenciais do patrimonio cultural en Galicia, en relación cos seus respectivos contextos históricos, sociais e culturais, ademais de respectar as súas	· PAB6.4.1. Explica o proceso de configuración do patrimonio cultural en Galicia.	1 sesión	C	CCE C CCL CAA
· PAB6.4.2. Define o concepto de patrimonio cultural de Galicia.			A		CCE C CCL CAA	
· PAB6.4.3. Describe a tipoloxía do patrimonio cultural inmaterial.			A		CCEC CCL CAA	

		creacións, valorando a súa calidade en relación coa súa época e a súa importancia como patrimonio escaso e insubstituíble que hai que conservar.				
n p	• B6.5. Función social do patrimonio industrial e cultural en Galicia.	• B6.5. Explicar a función social do patrimonio cultural en Galicia, especificando o papel da sociedade e as súas relacións.	• PAB6.5.1. Especifica a riqueza, a diversidade e a extensión xeográfica do patrimonio cultural inmaterial en Galicia: Tradicións e expresións orais: lendas, contos, etc. Actos festivos, sociais e rituais. Música, danza e representacións teatrais tradicionais. Coñecementos, técnicas e prácticas tradicionais. Técnicas artesanais tradicionais.	1	B	CCE C CCL CSC CAA
d e g m n p	• B6.6. Traballo de investigación en patrimonio cultural de Galicia: a arte no século XX en Galicia.	• B6.6. Realizar e expor, individualmente ou en grupo, traballos de investigación, utilizando tanto medios tradicionais como as novas tecnoloxías.	• PAB6.6.1. Realiza un traballo de investigación sobre o patrimonio cultural en Galicia: os Camiños de Santiago. BIC. • PAB6.6.2. Realiza un traballo de investigación sobre o patrimonio cultural en Galicia: turismo e patrimonio artístico e cultural.	2	C	CCE C CCL CAA CD CSIE E C CCE C CCL CAA CD CSIE E

			<p>• PAB6.6.3. Realiza un traballo de investigación sobre o patrimonio cultural inmaterial en Galicia: técnica artesanal tradicional na pesca galega; o xeito e o cerco real.</p>		D	<p>CCE C CCL CAA CD CSIE E</p>	
--	--	--	---	--	---	--	--

Santiago de Compostela, 12 de marzo de 2023.

OS MEMBROS DO DEPARTAMENTO

María Jesús Álvarez Ramos

María Nieves López Suárez

Raquel Iglesias Estepa

Ana María Riveiro Cardeso (Xefa do Departamento)

Antonio Rodríguez Otero

Cristina Anido Tubio

